

B I U L E T Y N

Spolecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa

Kraków, luty 2006 — Numer 55

SPIS TREŚCI

Od redakcji	3
Trzecie sympozjum SKOZK i MCK – Andrzej Kurz	4
Słowo wstępne – prof. Franciszek Ziejka	6
Dziedzictwo Krakowa – współczesne spojrzenie, nowe zadania – Aleksander Kwaśniewski	7
Posiedzenie SKOZK 12 grudnia 2005 r. – wystąpienia:	
Przewodniczącego SKOZK – prof. Franciszka Ziejki	12
Prezydenta Miasta Krakowa – prof. Jacka Majchrowskiego	19
Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego – prof. Karola Musioła	23
Ks. Kardynała Franciszka Macharskiego	25
Dyrektora Zamku Królewskiego na Wawelu – prof. Jana Ostrowskiego	26
Prezydenta RP – Aleksandra Kwaśniewskiego	28
Adres SKOZK do Prezydenta RP	34
Wystąpienie do Jolanty Szymanek-Deresz, szefa Kancelarii Prezydenta RP o przyznanie środków na NFRZK na rok 2006	35
Rzemiosło w odnowie Krakowa (wybrane aspekty uczestnictwa do roku 1989) – Stanisław Załubski	41
Kościół pw. św.św. Piotra i Pawła – Elżbieta Knafel-Olko	53
O dorobku naukowym dr. Bogusława Krasnowolskiego – Feliks Kiryk	57
Wspomnienie o prof. Sylwestrze Wójciku – Piotr Dobosz	61
Wspomnienie o dr. Andrzeju Fischingerze – Bogusław Krasnowolski	63
Bieżące uchwały Prezydium SKOZK	67
Kronika wydarzeń SKOZK – od kwietnia do grudnia 2005 r.	74
Władze, instytucje i osoby odpowiedzialne za odnowę zabytków Krakowa	99
Fotografie po str. 49	

**BIURO SPOŁECZNEGO KOMITETU
ODNOWY ZABYTKÓW KRAKOWA**

Redakcja Biuletynu SKOZK:

Andrzej Kurz (redaktor naczelny), Michał Grychowski,
Anna Klasa-Kwiatkowska (sekretarz redakcji), Krystyna Łaciak, Leszek Peters,
Tadeusz Prokopiuk, Andrzej Zagrodnik, Władysław Zalewski, Stanisław Załubski

Fotografie w kolorowej wklejce:

Michał Grychowski

Wydawca:

Biuro Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, 31-005 Kraków, ul. Bracka 13
tel. 422-69-99, 422-51-66
fax 422-06-77
e-mail: biuro@skozk.krakow.pl

ISSN 0209-2700

Skład komputerowy:

MarDruk, Marcin Herzog
ul. Mazowiecka 25/203, 30-019 Kraków
tel. (0-12) 294-55-75, 0-602-130-104
http: www.mardruk.pl, e-mail: biuro@mardruk.pl

Format B5, nakład 350 egz.

Druk: Drukarnia „Patria”, ul. Borsucza 40, Kraków

Zezwala się na przedruk w całości lub we fragmentach wszelkich publikowanych
w Biuletynie materiałów pod warunkiem podania źródła

Od redakcji

Bieżący numer Biuletynu zamyka dziesięciolecie działalności SKOZK pod patronatem prezydenta RP, Aleksandra Kwaśniewskiego, właśnie kończącego swą drugą kadencję na tym najwyższym w Polsce urzędzie. Dlatego też trzon numeru stanowią materiały z dwóch ostatnich posiedzeń SKOZK odbytych z udziałem prezydenta RP. Pierwsze miało charakter sympozjum zorganizowanego, wspólnie z Międzynarodowym Centrum Kultury i w jego siedzibie, w dniu 18 czerwca na temat *Europa wobec dziedzictwa. Modele mecenatu na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego*. Drugie, odbyte w Sali Rady Miasta Krakowa, z udziałem wielu prominentnych przedstawicieli społeczności i władz Krakowa i Polski miało charakter spotkania pożegnawego.

Materiały z posiedzenia pierwszego opublikowane zostały we wspólnym wydawnictwie SKOZK i MCK, dlatego w niniejszym numerze Biuletynu przedrukujemy tylko zagajenie obrad przez przewodniczącego SKOZK, prof. Franciszka Ziejkę i wystąpienie prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego. Pełne materiały z posiedzenia drugiego zamieszczamy w tym Biuletynie.

Oprócz tego publikujemy, jak zwykle, dokumentację bieżącej działalności SKOZK: wystąpienie o dotację roczną, uchwały Prezydium SKOZK i kalendarium.

Plon swych badań nad historią odnowy krakowskich zabytków, tym razem w aspekcie działalności krakowskiego rzemiosła, przedstawia niezmordowany kronikarz Stanisław Załubski.

Także w tym numerze nie mogliśmy uniknąć smutnych nekrologów członków SKOZK, którzy niedawno nas opuścili.

SYMPOZJUM SKOZK I MCK

Andrzej Kurz

Trzecie sympozjum SKOZK i MCK

18 czerwca 2005 odbyło się, trzecie już w mijającym dziesięcioleciu, sympozjum organizowane wspólnie przez Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa i działające w Krakowie Międzynarodowe Centrum Kultury. To właśnie dziesięciolecie stało się dla istniejącego od 27 lat Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków czasem przedsięwzięć najbardziej intensywnych i skutecznych. Były one możliwe dzięki szczególnie wysokiemu finansowaniu prac odnowicielskich z pieniędzy przeznaczonych na ten cel z budżetu państwa przez Kancelarię Prezydenta RP. Sprzyjała temu znakomicie, obowiązująca od 20 lat, ustawa o Narodowym Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa oraz duży wysiłek specjalistów zaangażowanych w proces odnowy.

Wszystkie trzy sympozja były poświęcone krakowskim doświadczeniom i przemysłeniom oraz dorobkowi współczesnej nauki w dziedzinie, która łączy starania o zachowanie historycznego dziedzictwa kulturalnego i wysiłki konserwatorskie ze współczesnymi i nadchodzącymi sposobami gospodarowania wartościami tego dziedzictwa.

Inicjatorem wspomnianych spotkań i dyskusji był, za każdym razem, patron dzieła odnowy Krakowa i zwierzchnik Społecznego Komitetu, prezydent Rzeczypospolitej Aleksander Kwaśniewski. W swych referatach odnosił się do związków dziedzictwa kulturowego Krakowa – najpierw z historią wspólnoty europejskiej (listopad 1999 – przed wydarzeniami symbolicznego roku 2000, w którym Kraków pełnił oficjalnie rolę jednej z kulturalnych stolic Europy)¹, potem z jej współczesnością (maj 2000 – w okresie poprzedzającym referendum w sprawie wstąpienia Polski do Unii Europejskiej)², a wreszcie z przyszłością (czerwiec 2005).

Na ostatniej sesji (tekst jego wystąpienia oraz wprowadzenia do sympozjum wygłoszonego przez przewodniczącego SKOZK, prof. Franciszka Ziejkę przytaczamy poniżej) mówił o nowym spojrzeniu na możliwości wzbogacenia naszych, krakowskich zabiegów odnowicielskich o pomoc z europejskich funduszy i o – wynikających z przynależności do Unii Europejskiej – nowych zadaniach w zarządzaniu dziedzictwem Krakowa. W każdym ze swych wystąpień prezydent RP starał się też wzbogacić wyobraźnię działaczy SKOZK

---

¹ Por. *Dziedzictwo a rozwój. Doświadczenia Krakowa*. Wydawnictwo MCK i SKOZK, Kraków 2000.

² Por. *Dziedzictwo: Kraków, Polska, Europa*. Wydawnictwo MCK i SKOZK, Kraków 2003.

o nowe spojrzenie na ich wspólne zadania i najskuteczniejsze – intelektualne, prawne i społeczno-ekonomiczne – instrumenty.

Na każdej z omawianych trzech sesji zabierał głos dyrektor Międzynarodowego Centrum Kultury, prof. Jacek Purchla, przedstawiając w swych referatach dorobek nauki światowej w sprawach dziedzictwa kultury i nowoczesnego nim zarządzania, z uwzględnieniem doświadczeń Europy środkowej. Ta bowiem jest przedmiotem szczególnego zainteresowania oraz współpracy uczonych i kształcenia studentów w krakowskim MCK.

Dwukrotnie, na sesji w 1999 r. i ostatniej, z rzeczowym referatem na temat dziedzictwa w polityce regionalnej wystąpił marszałek Województwa Małopolskiego, Janusz Sepioł.

W 1999 roku referat prof. Stanisława Juchnowicza *Kraków, Nowa Huta, dziedzictwo niechciane, co dalej?*, zwrócił uwagę na współczesny status Nowej Huty, na jej rozwój urbanistyczny, społeczno-kulturalny i gospodarczy.

Podczas ostatniej sesji ze szczególnym zainteresowaniem oczekiwano referatu prof. Danuty Hübner – komisarza Unii Europejskiej do spraw polityki regionalnej. Jej referat, obok wystąpienia marszałka Janusza Sepioła, miał wskazać nowe kierunki w procesie odnowy krakowskich zabytków i jeszcze silniejszego włączenia ich w światowy obieg wartości. Polityka Unii Europejskiej ma bowiem przede wszystkim wymiar regionalny. Stąd nowe możliwości, ale i nowe – na co zwrócił uwagę Aleksander Kwaśniewski – wymagania, dotyczące współpracy Krakowa i jego władz samorządowych z samorządem wojewódzkim.

Zawirowania w Unii Europejskiej, której szczyt zakończył się niepowodzeniem w noc poprzedzającą krakowską sesję, uniemożliwiły Danucie Hübner osobiste wygłoszenie referatu.

Minister kultury Waldemar Dąbrowski, którego ogromną i skuteczną w działaniu dla Krakowa i jego środowisk kulturalnych życzliwość docenił w swym wystąpieniu prezydent Kwaśniewski, podtrzymał opinię o konieczności szczególnego wspierania odnowy krakowskich zabytków z budżetu państwa i wskazał na palącą potrzebę aktywniejszego i bardziej nowoczesnego zarządzania dziedzictwem w tym mieście.

Ramy rozważań nad zakresem odnowy i ochrony krakowskich zabytków w latach 2004–2010 nakreślił referat prezydenta Krakowa prof. Jacka Majchrowskiego, wygłoszony już w grudniu 2003 r. na wawelskiej sesji w 25-lecie SKOZK. Prezydent Kwaśniewski przypomniał, że realizacja zawartego w nim programu wymagać będzie do roku 2010 finansowania z różnych źródeł, gdyż jej koszt (ponad 440 mln zł), jest wyższy niż w całym ostatnim dziesięcioleciu.

Wspólnym wnioskiem ostatniej sesji jest niezbędność kontynuowania finansowania odnowy krakowskich zabytków z budżetu państwa i wspieranie jej środkami pochodzącymi ze źródeł europejskich. Nie obejdzie się jednak bez większego wysiłku miasta, właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych oraz pozyskiwania przez nich sponsorów.

Słowo wstępne

Z wielką radością, ale i nieukrywanym wzruszeniem przychodzi mi po raz pierwszy, od kiedy Pan Prezydent Rzeczypospolitej powierzył mi zadanie przewodniczenia Społecznemu Komitetowi Odnowy Zabytków Krakowa, otworzyć jego zebranie plenarne na temat *Europa wobec dziedzictwa. Modele mecenatu na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego*. Tego rodzaju zgromadzenie Komitetu odbywa się, jak zwykle, w murach Międzynarodowego Centrum Kultury, za co dziękuję dyrektorowi, profesorowi Jackowi Purchli. Bardzo się cieszę, że nasze spotkanie uświetnili dostojni goście: Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Aleksander Kwaśniewski, Minister Kultury Waldemar Dąbrowski, nasz wielce spolegliwy opiekun ze strony Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Minister Edward Szymański, Wojewoda Małopolski Jerzy Adamik, Marszałek Województwa Małopolskiego Janusz Sepioł, Prezydent Miasta Krakowa Profesor Jacek Majchrowski.

Spotkaliśmy się, aby podjąć próbę nowego spojrzenia na możliwości rozwijania procesu ochrony i odnowy zabytków Krakowa w odniesieniu do teraźniejszości i najbliższej przyszłości. Ochrona dziedzictwa jest częścią polityki regionalnej, co stwarza szansę wzbogacenia naszych wysiłków przez korzystanie z systemów i funduszy europejskich. Nowe szanse i zadania zarysowuje w swoim referacie Pan Prezydent Aleksander Kwaśniewski. Ich rozwinięcie zostanie dokonane w kolejnych referatach, m.in. w wystąpieniu Ministra Kultury Waldemara Dąbrowskiego. Zamierzenia w dziedzinie ochrony zabytków naszego miasta przedstawił przed rokiem na Wawelu Prezydent Miasta Krakowa profesor Jacek Majchrowski – znamy więc ten ogromny, lecz przecież konieczny do zrealizowania zakres. Spojrzenie na nowe zasady i możliwości działania w ramach funduszy europejskich przedstawi Marszałek Województwa Małopolskiego Janusz Sepioł, w którego rękach spoczywa polityka regionalna oraz współpraca w tej dziedzinie z instytucjami i funduszami w Unii Europejskiej. Dotychczasowe zaś przemyślenia i doświadczenia europejskiego stosunku do spraw dziedzictwa będą przedmiotem rozważań profesora Jacka Purchli.

Dziedzictwo Krakowa **– współczesne spojrzenie, nowe zadania**

Szlachetna potrzeba utrzymania świetności Krakowa to coś znacznie więcej niż troska o zabytki. To w istocie troska o stan polskich serc i umysłów. O naszą narodową tożsamość. O pamięć kulturowych, polskich i europejskich korzeni.

Przywracając podwawelskiemu grodowi jego dawny blask, robimy to przede wszystkim dla siebie. Ale także przyciągamy tym dziełem uwagę Europy. Przypominamy jej o ważnych źródłach jej wielkości. Pozwalamy przejrzeć się w krakowskiej historii niczym w zwierciadle. I z dumą mówimy: spójrz Europo, ile w tobie z nas!

Nie ulega wątpliwości, Drodzy Państwo, że choć dbałość o polskie zabytki i historyczny Kraków podlegała w rozmaitych epokach zmiennym koniunkturam, trzy ostatnie dziesięciolecia z pewnością wyróżniają się jako okres wielkiej odnowy miasta. Czas był najwyższy – zniszczone i zaniedbane podczas wojny zabytki popadały na naszych oczach w coraz większą ruinę, a na dodatek substancja miejska z każdym rokiem ulegała degradacji wskutek gwałtownego rozwoju w Krakowie wielkiego przemysłu surowcowego, żywiłowo kształtowanej sieci komunikacyjnej czy zabudowy przestrzennej. Coraz powszechniejsza stawała się świadomość, że oto ginie wielkie narodowe dobro. Zwłaszcza przedsięwzięcia rocznicowe związane z sześćsetleciem, w roku 1964, założenia Akademii Krakowskiej przypomniały znaczenie zabytków kultury i związanych z nią wartości. Stały się wręcz impulsem do działania dla wszystkich zatroskanych o los naszego dziedzictwa, wydołyły pokłady obywatelskiej i patriotycznej aktywności, co doprowadziło do powstania w 1978 roku Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa. W tym samym roku – po latach starań środowisk kultury i zabiegów polskiej dyplomacji – zabytki historycznego Krakowa wraz z Kazimierzem, jak również kopalnia soli w Wieliczce, znalazły się na utworzonej właśnie, oficjalnej Liście Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO. Na początku wpisano na nią zaledwie 12 obiektów. Niemal w tym samym momencie biskup Krakowa Karol Wojtyła wyniesiony został do godności papieża. Wszystko to wpłynęło na znaczący wzrost zainteresowania miastem, jego kulturalną i duchową spuścizną.

Dziś – po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej – piękno i atmosfera Krakowa wzbudza nową falę fascynacji. Musimy więc dołożyć wszelkich starań – wraz z lokalnymi władzami i organizacjami – aby stan zabytków i aktywność

krakowskich instytucji kultury odpowiadały najważniejszym, światowym standardom.

Przyjęta przed dwudziestu laty ustawa o Narodowym Funduszu Rewaloryzacji Zabytków, zawarte w niej rozwiązania budżetowe i instytucjonalne, dobrze, jak sądzę, służą sprawie, w imię której działamy. Śmiało mogą być podstawą nowych przedsięwzięć i inicjatyw, czego szczerze Państwu życzę. Jako Prezydent Rzeczypospolitej, który wkrótce zakończy swoje urzędowanie, pragnę wyrazić nadzieję, że odnowa i konserwacja ocalałego zespołu miejskiego Krakowa dalej będzie przedmiotem zainteresowania najwyższych polskich władz. I, że bardzo bliski mojemu sercu, działający już od 27 lat Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa, nadal równie udanie jak do tej pory wypełniał będzie swoją misję.

Od niedawna w fotelu przewodniczącego tego grona wybitnych postaci świata kultury i działalności publicznej, związanych z badaniami i ochroną narodowego dziedzictwa, zasiada pan profesor Franciszek Ziejka, rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ufam, że czas przewodnictwa pana profesora Ziejki będzie nie mniej owocny, niż jego poprzedników. Wierzę też, iż równie dobrze będzie mu się układała współpraca z zastępcami, sekretarzami, prezydium i wszystkimi członkami oraz organami Komitetu.

Pod tym ostatnim względem Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa był zawsze instytucją wręcz przykładową. W czasach naszej wielkiej zmiany ustrojowej, która niosła ze sobą również nieuchronne wstrząsy, spory i konflikty, Komitet sprawnie, konsekwentnie i ponad polityką realizował swoje cele. Zgodnie z wielowiekową tradycją środowisk twórczych i intelektualnych miasta – ich stosunku do zmieniającej się władzy politycznej – uznał zasadę ciągłości za najkorzystniejszą dla zabytków Krakowa i polskiej kultury. Bardzo za to Państwu dziękuję.

Jako Prezydent Rzeczypospolitej, zwierzchnik Komitetu i opiekun tej wielkiej, wspaniałej sprawy, starałem się sprzyjać właśnie takiemu sposobowi myślenia i postępowania, widząc płynące z nich niewątpliwe korzyści. Za wypracowanie tych zasad i postaw szczerze jestem wdzięczny każdemu z Państwa, zwłaszcza zaś byłemu, a dziś honorowemu przewodniczącemu SKOZK, panu profesorowi Tadeuszowi Chrzanowskiemu – osobie, z którą najczęściej się kontaktowałem i z którą zdążyłem się w tym czasie szczerze zaprzyjaźnić.

Myślę, Drodzy Państwo, że mamy za sobą – patrząc na to z perspektywy prezydentury – udane dziesięć lat. Cieszę się, że nasza współpraca dobrze służyła właścicielom i użytkownikom zabytkowych obiektów, społeczności Krakowa oraz milionom przybyszów zachwyconych pięknem i atmosferą tego miasta.

Będziemy dziś rozmawiać przede wszystkim o nowych możliwościach, jakie w sprawie odnowy Krakowa i opieki nad jego zabytkami przynosi nasza obecność w Unii Europejskiej. Mamy poruszyć także kwestię nowych inicjatyw, które powinny sprzyjać oddziaływaniu Krakowa i Polski na europejską integrację w sferze kulturalnych i intelektualnych wartości. Rad jestem, że pan profesor Ja-

cek Purchla zapozna nas z efektami naukowych rozważań nad zagadnieniami, które skupiają dziś naszą uwagę. Od kilku lat tematyka ta jest bowiem przedmiotem debaty w gremiach zwoływanych przez Międzynarodowe Centrum Kultury, którym kieruje profesor, a także przedmiotem studiów w Akademii Dziedzictwa.

Szkoda, że nie mogła wziąć udziału w naszym spotkaniu pani profesor Danuta Hübner. Obrady Rady Europy, na które musiała udać się do Brukseli, niestety nie zakończyły się ważnymi konkluzjami, ponieważ nie przyjęto perspektywy finansowej na lata 2007–2013. Nie ma też jasności w kwestii konstytucji dla Europy. Oczywiście można byłoby uznać, co zresztą czyni większość komentatorów, że szczyt zakończył się fiaskiem. Na pewno nie ma powodów do radości, ale z drugiej strony im więcej środowisk i ośrodków na naszym kontynencie będzie wykazywało europejską determinację i realizowało wielkie europejskie projekty, tym większa szansa, abyśmy pokonali ten kłopot. Ciągłe bowiem nie uważam tego za kryzys. Ważne, abyśmy mogli wielką ideę europejską chronić i pokazać, że rozszerzenie Unii z 15 do 25 krajów, które niewątpliwie przysparza trudności Europie twórców Unii, jest bardziej szansą aniżeli problemem, bardziej nadzieją niż listą dodatkowych wydatków. Sądzę, że Kraków jest najodpowiedniejszym miejscem, aby upomnieć się o determinację w spełnianiu projektu europejskiego. A Wasz dorobek i osiągnięcia w dziedzinie, o której dziś dyskutujemy, są dowodem, że europejskie pieniądze nie tylko nie są marnotrawione, ale mogą znakomicie służyć wzbogacaniu Europy i przywracaniu jej tego dziedzictwa, które zawsze było głęboko europejskie, choć bywało zapomniane w wyniku niedobrych politycznych koniunktur.

Wielki stan potrzeb w dziedzinie odnowy i konserwacji krakowskich zabytków do 2010 roku, przedstawiony został, przypomnę, w grudniu 2003 roku, w dwudziestopięciolecie naszego Komitetu, przez prezydenta Krakowa i wiceprzewodniczącego SKOZK, profesora Jacka Majchrowskiego. Pamiętam, że proponowane przezeń przedsięwzięcia – najniezbędniejsze prace remontowo-konserwatorskie – wymagają do roku 2010 finansowania łącznego, tzn. pochodzącego z różnych źródeł, w wysokości ponad 440 milionów złotych. Nie ulega wątpliwości, że bliskie współdziałanie Krakowa i Małopolski z instytucjami Unii Europejskiej oraz umiejętne spożytkowanie pochodzących z niej środków, będzie w realizacji tych zamierzeń niezwykle pomocne.

W rozumieniu przygotowanego w ścisłej współpracy z Unią Europejską Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007–2013, regionem, jednostką podstawową tego planu, jest województwo. Stanowi ono kluczowe ogniwo w pozyskiwaniu funduszy i ich należytych wykorzystaniu. Dlatego sprawą bardzo ważną dla naszych działań staje się jak najlepsza współpraca samorządowych władz Krakowa z władzami samorządowymi Małopolski. Bardzo na nią liczę i wierzę, że przynosić będzie znakomite owoce. O sprawach tych powie dzisiaj pan marszałek Janusz Sepioł.

Oczywiście, w zapewnieniu odpowiednich środków i właściwej polityki konserwatorskiej przy odnowie zabytków Krakowa, znaczącą rolę spełnia minister kultury, odpowiedzialny za politykę rządową tej kwestii. Chcę podkreślić, że życzliwość pana ministra Waldemara Dąbrowskiego dla krakowskich instytucji, chwalebnie go wyróżnia. Co ważne, przyjęta przez rząd, a opracowana z udziałem krakowskiego środowiska naukowego „Narodowa strategia rozwoju kultury w regionach na lata 2004–2013” zawiera, jako część integralną, „Narodowy program ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego”, w którym sprawy Krakowa zajmują najważniejsze miejsce.

Polityka władz Krakowa powinna sprzyjać zachowaniu historycznej atmosfery i kształtu miejskich przestrzeni, wnętrz i panoram, chronić zabytki przed komercją czy agresją reklamy, zapewniać właściwe udostępnianie dziedzictwa rzeszom przybyszów, a wszystko to z uwzględnieniem dobrych warunków życia i pracy mieszkańców. Wierzę, że uda się pogodzić ze sobą te – sprzeczne z pozoru – powinności. Tym bardziej że, jak wiem, władze miasta dokładają w obecnej kadencji szczególnych starań, aby współpraca z Komitetem Odnowy Zabytków wzmocniła efekty działań obu, niezależnych od siebie, ale złączonych jednym celem, stron.

Nie ulega wątpliwości, że historyczny charakter Krakowa nie może być przeszkodą w jego rozwoju i rozbudowie. Rzecz tylko w tym, aby współczesna infrastruktura w udany sposób współgrała z historyczną substancją. To ostatnie wyzwanie stanowi zresztą znakomity punkt wyjścia do snucia śmiałych idei urbanistycznych, socjalnych i ekologicznych. W inicjatywach i działaniach służących Krakowowi, niezbędne jest uznanie nadrzędności dobra wspólnego. Chodzi o to, by dążyć do harmonii społecznej i rozwojowej, do jak najlepszego wykorzystania dziedzictwa dla teraźniejszości i przyszłości. W działaniach tych niezwykle ważne jest trwałe zaangażowanie właścicieli bądź użytkowników historycznych budowli w dzieło systematycznego, wspieranego przez finanse publiczne, konserwowania i odnawiania owych obiektów. Nie mniej istotne jest jeszcze większe rozbudzenie społecznych zainteresowań stanem zabytków.

Wielką pomocą w tworzeniu programów i prawa miejskiego w zakresie ochrony dziedzictwa, zarządzania i gospodarowania nim, mogą być nie tylko doświadczenia własne, lecz także przykłady z zewnątrz. Wiele starych, zabytkowych miast Europy, znalazło skuteczne rozwiązania podobnych problemów, przed jakimi stoi Kraków. Myślę, że warto się przyjrzeć ich dorobkowi.

Rosnąca w Europie i w świecie sława Krakowa, coraz większe zainteresowanie tym miastem owocujące chęcią jego odwiedzenia, to niewątpliwie powody do radości i satysfakcji. Wydaje się jednak, że wciąż jeszcze daleko naszej dawnej stolicy do takiej autopromocji, jaką z pożytkiem podejmują inne zabytkowe miasta, również te, które mają mniej do zaproponowania. A przecież Kraków to gród Piastów i Jagiellonów, nekropolia królów i największych Polaków, siedziba najstarszych polskich uczelni i tysiącletniego biskupstwa, przez wieki żywy ośrodek wielu kultur i wielu języków, skupisko twórców polskich i żydowskich,

niemieckich, włoskich i ruskich. Dziś jest to miasto wielkich poetów, wybitnych prozaików i dramaturgów, sławnych kompozytorów i reżyserów. Miasto, które w Polsce, Europie i świecie łączy się z postaciami Mikołaja Kopernika, Wita Stwosza i Jana Kochanowskiego, Jana Matejki, Stanisława Wyspiańskiego i Heleny Modrzejewskiej. Kraków to miasto Wisławy Szymborskiej, Krzysztofa Pendereckiego, Czesława Miłosza. Miasto Karola Wojtyły. Miasto, w którym bije serce Polski.

Ufam, że dalszej trosce o krakowskie zabytki towarzyszyć będzie podobnie udana, tak samo skuteczna kampania promocyjna tego pięknego miejsca na ziemi. Pokażcie, Drodzy Krakowianie, swoje skarby jak największej rzeszy ludzi ciekawych świata. Pochwalcie się swoim dziedzictwem i tym, jak pieczołowicie potraficie – jak wspólnie my, Polacy, potrafimy – je chronić. Niech słowo Kraków pobudza do podróży nad Wisłę mieszkańców nawet najdalszych zakątków globu. A my jak zwykle przyjmijemy ich gościnnie i zachwycimy. Bo nadal dla wielu wizyta w Polsce i w Krakowie nie jest tylko przyjazdem do miejsc znanych, ale to także odkrywanie naszej europejskiej, chrześcijańskiej i wspólnej ludzkiej cywilizacji i historii. A więc niech Kraków staje się coraz bardziej takim właśnie miejscem na Ziemi.

Sądzę, że przez 10 lat naszej bezpośredniej współpracy wiele udało się nam wspólnie zdziałać, za co serdecznie Państwu dziękuję. Każdy odnowiony zabytek Krakowa przynosi nam radość, a mnie w szczególności, bo to już we mnie pozostanie, te trwałe ślady naszych wspólnych wysiłków. Życzę, aby w nadchodzących latach SKOZK i wszyscy zaangażowani w ochronę i renowację zabytków Krakowa mogli odczuwać satysfakcję, a Polska i wszyscy w świecie mogli cieszyć się tym dorobkiem.

POSIEDZENIE SKOZK – 12 GRUDNIA 2005 R.

Wystąpienie Przewodniczącego SKOZK prof. Franciszka Ziejki

Szanowni Państwo!

W obszernej literaturze przedmiotu poświęconej Krakowowi istnieje bardzo wiele wypowiedzi ludzi trwale zapisanych w naszej historii, którzy przy różnych okazjach podkreślali szczególną rolę naszego miasta w życiu Polski i Europy. Nie dziwi to, wszak przez kilka stuleci Kraków był stolicą Królestwa Polskiego! Szczególne zadania zlecono jednak Krakowowi w czasie niewoli narodowej trwającej 123 lata. To właśnie wtedy, w XIX wieku, miasto nasze uznane zostało przez niemal wszystkich Polaków za prawdziwą stolicę duchową polskiego narodu. Proszę pozwolić, że przywołam tu kilka bardzo krótkich cytatów, które to cytaty potwierdzą to stwierdzenie.

Oto w 1843 roku poeta Stefan Witwicki, mieszkaniec Warszawy, pisał: „Kraków, ów gród odwieczny pamiątek, sławy i świętości narodowych tym jest dla Polski, czym było dla chrześcijaństwa miasto grobu Pańskiego”. Inny autor, Karol Antoniewicz, znakomity choć nieco zapomniany dzisiaj poeta, a przy tym człowiek wielkich zalet, w 1851 roku w liście do jednego z przyjaciół pisał: „Ach, Kraków to ojczyzna serca, to ziemia dum i pieśni, ale też świętych. Ja tegom nie pojmował dobrze pokąd tam żyłem. Kto żyje w Krakowie ten czuje i kocha, kogo wypędzą z Krakowa ten rozum i tęskni a z takiego pojęcia i tęsknoty rodzi się boleść”. W 1871 roku odwiedził Kraków Józef Ignacy Kraszewski. W ogłoszonych wkrótce potem zapiskach ojciec polskiej powieści historycznej stwierdził: „Kraków nie zmienił wcale oblicza swego. Jest czym był, to znaczy relikwiarzem na piersiach Polski”, a inny pisarz, dobrze zapisany w naszych dziejach Wincenty Pol, który spoczywa Na Skałce nieodległej, w tym samym, bo 1871 roku oznajmiał: „Kraków! Co to w tym jednym słowie leży dla Polaka? Wjeżdżając do Krakowa, kto nie był Polakiem ten staje się chcąc nie chcąc poetą”. I na koniec jeszcze jeden cytat, ostatni, z pism Stanisława Tomkowicza, znanego badacza przeszłości narodowej Polski, który z początku XX wieku pisał: „Kalinka, pisząc o Krakowie po pożarze w 1850 porównywa go do relikwiarza pamiątek narodowych. Takim też jest i dlatego zjeżdżają tu Polacy z dalekiego nawet świata, by tu zaczerpnąć ducha narodowego, odetchnąć atmosferą historyczną, ożywić w sobie tradycje ojczyste, nabrać sił do wytrwania w ciężkiej walce. Dlatego przywożą tutaj, do Krakowa, rodzice dzieci swoje zrodzone z dala od ojczyzny, by im ją przypomnieć, uzmysłowić i miłością do niej rozgrzać ich młode serca. Bo tutaj w Krakowie kamień każdy głosem wiel-

kim mówi do Polaka, opowiada o przeszłości narodu, o jego dawnej wielkości i chwale”.

W kontekście tych kilku cytatów nie dziwi, że wcale nie mała grupa krakowian już w drugiej połowie XIX wieku, gdy jeszcze w wielu miastach europejskich trwały wielkie prace wyburzeniowe starych dzielnic, jak chociażby w Paryżu, że ta grupa krakowian podjęła zabiegi o ratowanie zabytków naszego miasta. Już w 1886 roku zawiązało się tu więc pięknie nazwane Towarzystwo dla Upiększania Miasta Krakowa i Okolicy, które w ciągu kilkadziesiąt lat działalności zapisało sporo ważnych kart w naszych dziejach. Niemalże zasługi w dziele ratowania zabytków Krakowa miało powołane w dwa lata później Grono Konserwatorów Galicji Zachodniej. Oczywiście nie sposób przecenić zasług dla naszego miasta powołanego przed 110 laty, i wciąż nadal działającego Towarzystwa Miłośników Historii Zabytków Krakowa. A jakże nie wspomnieć tu o zasługach w Krakowie w ciągu kilkadziesiąt lat Towarzystwa Opieki nad Polskimi Zabytkami Sztuki i Kultury.

Wszystkie te Towarzystwa podejmowały różnorodne inicjatywy, mające na celu nade wszystko uratowanie dla przyszłych pokoleń zabytków naszego grodu. Niejedną starą budowlę udało im się uratować od zagłady, inne odnowić, ale ich wspólną słabością był zawsze brak odpowiednich funduszy na restaurację jakże licznych w naszym mieście zabytkowych budowli. Sytuacja ta nie uległa zmianie ani w okresie międzywojennym, ani w czasie pierwszych 30 lat po II wojnie światowej. Dopiero 27 lat temu, w 1978 roku, Sejm Polski uchwalił ustawę o dofinansowaniu z budżetu państwa odnowy zabytków Krakowa. Od 1989 roku pracom nad restauracją Krakowa patronuje prezydent Rzeczypospolitej. Prezydent powołuje skład Społecznego Komitetu, ale nade wszystko zapewnia mu corocznie odpowiednie środki finansowe na prowadzenie prac konserwatorskich, stanowi zarazem o prestiżu i randze, a także stabilności działań Komitetu.

Zbliża się do końca trzecia dekada działalności Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa; to właśnie długotrwałości i konsekwencji działania, a także trafnemu reagowaniu na nowe warunki społeczne i gospodarcze zawdzięczamy tak wielkie osiągnięcia restauratorskie, do których może już się nawet i przyzwyczailiśmy, ale które wciąż na nowo budzą zachwyt i podziw przyjezdnych. Spoglądając z dumą w przeszłość, mamy przecież świadomość, że wciąż pozostaje bardzo wiele do zrobienia, bo proces odnowy i ochrony wielkich zabytków naszej historii i kultury nigdy nie może mieć końca.

Spoglądając w przeszłość pragniemy podkreślić jedno: ostatnie dziesięciolecie, czas prezydentury pana Aleksandra Kwaśniewskiego w Rzeczypospolitej zaznaczył się wyjątkowo w procesie odnowy krakowskich skarbów historii i kultury. Był to zarazem bardzo dobry czas działania Komitetu i jego współpracy z władzami państwowymi.

Proponuję, abyśmy w największym skrócie spojrzeli na wyniki odnowy krakowskich zabytków w upływającym dziesięcioleciu.

Corocznie z budżetu państwa, za pośrednictwem Kancelarii Prezydenta, otrzymywaliśmy sumy ustalone przez parlament. Zazwyczaj były to kwoty w granicach 30 mln złotych, choć bywały za czasów prezydentury Pana Aleksandra Kwaśniewskiego lata, jak chociażby rok 2000, kiedy wielkość ta wynosiła 40 mln zł. Sumy przekazywane z budżetu państwa stanowią obecnie około 95% nakładów, którymi dysponuje Społeczny Komitet. Do nich dochodzą, czy raczej są przez nie uruchamiane, nakłady ze strony samych właścicieli i użytkowników odnawianych obiektów, co w praktyce podwaja, a niekiedy podwaja ze znaczną nadwyżką, wielkość środków finansowych przeznaczonych na odnowę zabytków i pozwala prowadzić prace w około 100 obiektach rocznie. Najważniejszym beneficjentem środków Narodowego Funduszu jest w ostatnim 10-leciu Wzgórze Wawelskie. Ta wielka koncentracja środków finansowych na Wawelu przełamała trwający od ponad półwiecza regres, będący wynikiem wcześniejszego niedostatecznego finansowania prac konserwatorskich. Prace w Archikatedrze św.św. Wacława i Stanisława, zakrojone po raz pierwszy na tak wielką skalę od początku XX wieku, objęły całość architektury z zagrożoną przez zanieczyszczenie środowiska kamieniarką, z pokryciami dachów i hełmów oraz całością wystroju wnętrza zarówno Katedry, jak i przyległych do niej kaplic.

W historycznym centrum miasta na czoło wysuwają się prace w zespołach monumentalnej architektury sakralnej. Największy zakres miała w tym czasie kompleksowa konserwacja kościoła Mariackiego, najświetniejszego dokumentu kultury duchowej miasta i jego mieszkańców od początku XIII wieku po współczesność. Konserwacja ta objęła zarówno architekturę, jak i wyposażenie świątyni. Była to największa tu realizacja od czasów Jana Matejki i Tadeusza Stryjeńskiego sprzed ponad wieku. Prace w pobliskim kościele św. Barbary uchroniły go przed katastrofą budowlaną, a zarazem przyczyniły się do zyskania zniszczonej wtórnymi przekształceniami późnobarokowej polichromii. W ostatnich miesiącach niemal do końca doprowadzono prace w dawnym jezuickim kościele św.św. Piotra i Pawła, który jest wszak czołowym – w skali europejskiej – dziełem wczesnego rzymskiego baroku. Ukończenie prac we wnętrzu kościoła Pijarów – to odzyskanie spod brudu i przemalowań dzieła baroku, inspirowanej sztuką Rzymu iluzjonistycznej polichromii harmonijnie uzupełniającej architekturę. Prowadzono w tym czasie także prace w klasztorach Dominikanów i Franciszkanów, w kościele św. Krzyża. Prace w kościele św. Andrzeja przyniosły wybitne odkrycie naukowe – jedyną zachowaną w Krakowie romańską polichromię.

Szczególną rolę grają kompleksowe prace konserwatorskie w kształtowanym od późnego średniowiecza po czasy nowożytne zespole pałaców położonych przy ul. Kanoniczej. Wybitnym osiągnięciem była między innymi konserwacja renesansowego pałacu Jana Andrzeja de Valentinis z Ferrary, przeznaczonego staraniem władz kościelnych dla Instytutu im. Jana Pawła II. Niemniej ważnym osiągnięciem była kompleksowa restauracja manierystycznego pałacu Górków.

W ciągu najbliższego roku planujemy zakończenie prac konserwatorskich przy gotycko-renesansowej rezydencji biskupa Erazma Ciołka, przeznaczonej na przyjęcie bezcennych, średniowiecznych i renesansowych skarbów naszego Muzeum Narodowego.

Równie ważkie zadania realizowane były, i nadal są, w zespołach budowlani uniwersyteckich. Na naczelne miejsce wysuwa się tu wieloletnia kompleksowa konserwacja Collegium Maius. Do największych w Krakowie zadań z dziedziny konserwacji architektury z końca XIX wieku należą prace prowadzone w Collegium Novum. Beneficjentami dotacji z Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa są również inne krakowskie uczelnie.

Prace konserwatorskie w zespole średniowiecznych fortyfikacji miejskich, współfinansowane przez Społeczny Komitet i Gminę Miasta Krakowa, koncentrowały się w kilku obiektach. W pierwszej kolejności w Barbakanie – wybitnym dziele inżynierii wojskowej ze schyłku XV wieku. Przy tej okazji odnowiono także znaczne odcinki murów z XIII i XIV wieku położonych przy Bramie Floriańskiej.

Gmina Miasta Krakowa jest oczywiście głównym partnerem Komitetu w dziele konserwacji dawnej architektury miejskiej w obrębie Rynku. W ostatnich latach prowadzono prace w dwóch krakowskich teatrach: im. Juliusza Słowackiego i Starym, ale zarazem w dawnych kamienicach mieszczańskich i pałacach arystokracji.

Na terenie dawnego miasta Kazimierza prace koncentrowały się głównie w zespołach sakralnych, będących dziedzictwem dwóch kultur: chrześcijańskiej i żydowskiej.

W chrześcijańskiej części Kazimierza szeroki zakres mają kompleksowe prace konserwatorskie przy monumentalnym gotyckim kościele św. Katarzyny i klasztorze Augustianów z zespołem gotyckich malowideł ściennych na krużgankach. Nie mniej istotne znaczenie mają prace w gotyckim kościele Bożego Ciała i w przyległym do niego klasztorze Kanoników Regularnych Laterańskich. Szeroki zakres mają prace w ważnym dla narodowej tradycji i historii zespole Skałki. Na kazimierskim przedmieściu – Stradomiu – prowadzona jest kompleksowa konserwacja kościoła Bernardynów.

Na terenie historycznego miasta żydowskiego prowadzono konserwację niemal wszystkich bożnic oraz sukcesywnie realizowano konserwację nagrobków na obu zabytkowych cmentarzach żydowskich.

Znaczna koncentracja prac nastąpiła na obrzeżach średniowiecznego centrum miasta, pomiędzy Plantami a „drugą obwodnicą”. Komitet dofinansował tu nade wszystko prace przy monumentalnej zabudowie dokumentującej rozwój Krakowa w dobie autonomii galicyjskiej. Na terenie dawnego średniowiecznego miasta Kleparza prowadzone były i nadal są prowadzone prace w kościele św. Floriana. W obrębie pobliskiej Jurydyki zwanej Biskupie zrealizowano pełną konserwację barokowego kościoła Wizytek. Na Garbarach najważniejszym za-

daniem i wielkim wyzwaniem pozostaje konserwacja barokowego kościoła Karmelitów.

Szczególnie interesujące efekty dała koncentracja prac na terenie Wesołej. Obok licznych zadań realizowanych w zespołach kościelnych, silny nacisk położono tu na remonty konserwatorskie zabytkowych budynków szpitali i klinik uniwersyteckich z XVIII, XIX i początku XX wieku.

Na obrzeżach miasta istotne znaczenie miały prace prowadzone w zespole kościoła św. św. Piotra i Pawła z opactwem Benedyktynów w Tyńcu, a także w obrębie opactwa Kamedułów na Bielanach. Na przeciwległym końcu dzisiejszego miasta, w średniowiecznej wsi Mogile prowadzi się nadal prace konserwatorskie późnoromańskiego kościoła Cystersów.

Komitet nasz stał się instytucją sprawną – skutecznie, kolegią i jawnie funkcjonującą, traktowaną po partnersku przez władze i wszystkich uczestników procesu odnowy zabytków Krakowa, a przede wszystkim przez beneficjentów Narodowego Funduszu.

W ostatnich latach mamy do czynienia z coraz bardziej efektywnym konserwatorsko procesem odnawiania zabytków. Komitet miał znaczny wpływ na ukształtowanie się w Krakowie sprawnego organizacyjnie i skutecznego w wymiarze ekonomicznym procesu ratowania skarbów narodowej kultury, łączącego troskę o dziedzictwo z nowoczesnym rozwojem miasta. W wyniku działań wszystkich uczestników odnowy zabytków, zahamowany został proces destrukcji zabytkowej architektury miasta. Dzisiaj Kraków i jego zabytki prezentują się zdecydowanie korzystniej niż jeszcze dziesięć, czy piętnaście lat temu. Na odnowie skorzystały instytucje nauki, kultury i oświaty, zdrowia, użyteczności publicznej, które zarazem przystosowały swoje obiekty zabytkowe do współczesnych potrzeb i funkcji.

Znacząco wsparliśmy też odnowę krakowskich świątyń wszystkich wyznań, a troska właścicieli obiektów sakralnych o ich odnowę i współpraca z Komitetem, prowadzona przez wszystkie lata pod czujnym okiem księdza kardynała, jest wręcz wzorowa.

W Krakowie są olbrzymie możliwości kontynuacji i rozwoju działań konserwatorskich. Uczelnie krakowskie: Uniwersytet Jagielloński, Politechnika Krakowska, Akademia Sztuk Pięknych kształcą doskonale kadry dla realizacji procesu rewaloryzacji. Działa tu sprawny rynek pracy i rynek materiałowy, działają wyspecjalizowane instytucje organizujące i nadzorujące te prace. Przyspieszenia nabrała rewaloryzacja prywatnych obiektów zabytkowych realizowanych ze środków właścicieli. Proces odnowy zabytków sprzyja zarazem powstawaniu nowych inicjatyw handlowych i wydawniczych. Organizowane są tu sesje naukowe, targi, giełdy konserwatorskie. Powstało branżowe pismo, kwartalnik „Renowacje”, bogato i udanie ilustrujący oraz dokumentujący prace konserwatorskie. Ważne, iż odnowa zabytków Krakowa ma dobrą prasę, zwłaszcza lokalną, co nie zawsze się zdarza w Rzeczypospolitej.

Odnowione zabytki takie jak: Zamek Królewski na Wawelu, Katedra, Bazylika Mariacka, Kolegiata św. Anny, pałace przy ul. Kanoniczej, w obrębie Plant oraz wiele innych nabrały wyrazistości artystycznej i zajaśniały pełnym blaskiem, oczarowały swoją urodą, a ulicom i placom przydały nowych wartości, współtworząc szczególną atmosferę miasta.

W sumie odnowa zabytków Krakowa, uzyskiwane efekty, a śmiem twierdzić, że i w znacznym stopniu działalność naszego Komitetu cieszą się dużym zainteresowaniem i poparciem społecznym.

Realizacja opracowanego przez Społeczny Komitet i prezydenta miasta Krakowa *Programu prac konserwatorskich w Krakowie na lata 2004–2010* wymagać będzie nakładów rzędu 400 mln złotych. Przyjmując generalną zasadę dofinansowywania zadań pokrywanych w wysokości do 50% przez właścicieli i użytkowników oraz częściowe odzyskiwanie ponoszonych nakładów w ramach tak zwanych pożyczek zwrotnych, oznacza to, że wysokość Narodowego Funduszu winna być do roku 2010 utrzymana na poziomie co najmniej 30, a najlepiej byłoby 40 mln złotych rocznie.

Prace Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa mają znaczenie nie tylko dla naszego miasta, ale dla całego kraju i Europy, bo ogólnopolska i europejska jest ranga krakowskich zabytków. Zabytki te są też ważnym w skali krajowej i europejskiej doświadczeniem konserwatorskim. Pokazują realną metodę realizowania zasad konserwatorskich przyjętych przez międzynarodową społeczność.

W ciągu minionych lat ukształtował się też i wzbogacił zespół działaczy SKOZK, reprezentantów różnych środowisk twórczych dysponujących najwyższymi kwalifikacjami a cechujących się postawą bezinteresowności i obywatelskiej odpowiedzialności. Patriotyczna i kulturowa wielkość zadania oraz autorytet i umiejętności dyplomatyczne mojego poprzednika, pana profesora Tadeusza Chrzanowskiego, pomogły wewnątrz SKOZK odsunąć na bok różnice poglądów politycznych i złączyć wszystkich dla przyjętych celów i zasad odnowy substancji zabytkowej Krakowa na gruncie jasnych i jednoznacznych wartości.

Harmonijna współpraca z kolejnymi opiekunami dzieła odnowy, prezydentami Rzeczypospolitej i ich kancelariami przynosiła niezbędną dla zadań długofalowych spójność i pewność przyszłości. Do dziś w zespole kierowniczym SKOZK działają wszyscy ministrowie, którzy w kancelariach kolejnych prezydentów Rzeczypospolitej zajmowali się sprawami Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa. Ostatni z nich pan minister Edward Szymański zasłużył się szczególnie dla spraw Krakowa i jego zabytków, toteż został przez obecną Radę Miasta Krakowa uhonorowany tytułem „Cracoviae Merenti”. Dziękujemy im wszystkim bardzo i prosimy o dalszą współpracę.

Główny nurt działalności Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa toczy się na forum Prezydium Komitetu i jego czterech komisji działających, podobnie jak wszystkie organy Komitetu, regularnie i systematycznie, przygotowujących opinie i decyzje po wyczerpujących, a nieraz – cóż tu ukrywać –

zażartych dyskusjach na temat najlepszych sposobów działania konserwatorsko-odnowicielskiego i zagospodarowania obiektów zabytkowych, a także efektywnego pozyskania i wykorzystania środków. Pojawiające się różnice zdań mają swoje źródło w różnych sposobach podejścia do spraw i we wciąż żywych różnicach poglądów w środowiskach zajmujących się zawodowo historią sztuki, praktyką konserwatorską, a także historią i współczesnością społeczeństw, gospodarką i sferą duchową.

Bardzo pomocną instytucją w realizacji prac remontowo-konserwatorskich i obsłudze Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa jest Zarząd Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa – jednostka inwestorska podległa panu Wojewodzie Małopolskiemu.

W moim przekonaniu bez zarzutu funkcjonuje niewielkie, lecz bardzo kompetentne Biuro SKOZK, działające pod stałym nadzorem Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej.

Panie Prezydencie, dziesięć lat pełnienia przez Pana funkcji głowy państwa, a także patrona procesu wielkiej odnowy krakowskich zabytków, zwierzchnika Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa zamyka się dorobkiem ogromnym i niepodważalnym. Krakowskie środowiska kulturalne i cała społeczność Krakowa są Panu winne wielką i trwałą wdzięczność. Dziękuję bardzo.

Wystąpienie Prezydenta Miasta Krakowa prof. Jacka Majchrowskiego

Panie Prezydencie, Eminencjo Księżę Kardynale, Panowie Ministrowie, Wojewodowie, Prezydenci, Marszałkowie, Rektorzy, wszyscy wielce Szanowni Państwo.

Dziedzictwo historyczne Krakowa to pomnik tysiącletnich dziejów Polski i świadectwo wkładu Rzeczypospolitej w budowę cywilizacji europejskiej. Pozostaje ono stałym, ważnym i naturalnym czynnikiem ekonomicznym, jedną z podstaw jego rozwoju. Intensywnie prowadzone od zawiązania SKOZK działania zahamowały nasilający się od II wojny światowej proces degradacji zespołów zabytkowych Krakowa.

Działalność SKOZK, wsparta wysiłkiem społeczeństwa, środkami Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa, odmieniła obraz miasta, a zmiana ta zdecydowanie wpłynęła na podniesienie jego konkurencyjności, na wzrost jego atrakcyjności jako miejsca pracy, wypoczynku i zamieszkania, odniosła korzystny wpływ na jego promocję w świecie, nie pozostając bez wpływu na rozwój kultury, nauki i turystyki. Harmonijne włączenie dziedzictwa kulturowego, historycznego we współcześnie dokonujące się przemiany, odpowiedzialne powiązanie go z rzeczywistością gospodarczą stwarza wymierne korzyści dla miasta i jego mieszkańców. Pomniki dziedzictwa stanowią dziś nie tylko sacrum, o czym świadczą choćby zyski z rozwoju turystyki.

Proszę państwa.

Na ogół traktujemy odnowę zabytków jako kwestię wyłącznie podniesienia piękna tych zabytków, utrzymania ich statusu. Tymczasem stanowią one pewien mechanizm, który należy rozpatrywać w bardzo szerokim kontekście. To one są właśnie tym mechanizmem, który przyciąga do Krakowa ludzi. To one właśnie powodują, że Kraków może się rozwijać. Przypomnę, że tylko w tym roku zwiedziło Kraków prawie 8 mln osób. Podstawowym celem przyjazdu, deklarowanym zarówno przez Polaków, jak i obcokrajowców, było właśnie odwiedzenie galerii, muzeów oraz poznawanie zabytkowych przestrzeni. Obok Wawelu, Rynku, niezwykle popularnego, coraz bardziej popularnego, Kazimierza, pojawił się nowy, mocno akcentowany cel podróży: miejsca związane z osobą Jana Pawła II, co jednak również wiąże się z odwiedzaniem zabytków. Ta sama motywacja powtarza się też w odnotowywanych przez statystyki deklaracjach chęci ponownego przyjazdu do Krakowa.

Promocja walorów turystycznych oferty kulturalnej Krakowa, atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej miasta, wszystko to stało się łatwiejsze dzięki, jakże korzystnej, zmianie dokonanej za sprawą konsekwentnej odnowy zabytków. Pamiątki historii, walory historyczne to hasło, które pojawia się za każdym razem, obojętnie czy omawiać będziemy współpracę z miastami partnerskimi, czy wymieniać powody, dla których miasto cieszy się coraz większym zaintereso-

waniem organizatorów międzynarodowych spotkań polityków, artystów i naukowców, konferencji, kongresów, wydarzeń kulturalnych światowej rangi. Piękno odnowionego starego Krakowa było i jest argumentem dla kolejnych, licznie podejmujących z Krakowem współpracę i reklamujących Kraków w Europie renomowanych, nisko kosztowych przewoźników.

W odnowionych zabytkach mają swoje siedziby placówki kulturalne, opiekuńcze, uczelnie, szkoły, urzędy, szpitale. Odnowa zabytków ma więc istotny wymiar praktyczny; modernizacja Sukiennic będzie miała wpływ zarówno na prace tamtejszego oddziału Muzeum Narodowego, jak i na dalszy rozwój Muzeum Historycznego, które dzięki modernizacji zyska nową przestrzeń dla swoich eksponatów i nowe możliwości ich nowoczesnej popularyzacji. Zagospodarowanie niektórych obiektów, jak w przypadku fortyfikacji Twierdzy Kraków, wiąże się nie tylko z rozwojem kultury, ewentualne planowane Muzeum Militarne świetnie nadaje się na zagospodarowanie przez inwestorów: obsługa turystów, usługi, hotelarstwo, a ich adaptacja pozwala tworzyć nowe miejsca pracy, i to także ważny aspekt w roli zabytków Krakowa.

Jednak, jak w wielu innych przypadkach, nieodzowna okazuje się współpraca z szacownym Komitetem. Miasto nie jest bowiem w stanie samodzielnie udźwignąć kosztów wszystkich inwestycji. Tylko jako właściciel nieruchomości miasto odpowiada za stan 450 zapisanych w ewidencji, w tym około 200 wpisanych do ścisłego rejestru zabytków. Są to budynki, pomniki, kapliczki, zespoły parkowe, forty itd. Stałe środki z budżetu miasta przeznaczone są także na konserwację fasad kamienic Starego Miasta.

Troska o zachowanie i należyte wykorzystywanie dziedzictwa Krakowa znalazła odbicie w studium „Uwarunkowanie Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego” i wpisana jest w znowelizowaną strategię rozwoju miasta. Jej świadectwem są między innymi zwieńczone sukcesem, a podjęte przy dużym wsparciu społeczności lokalnej, starania o wpisanie Nowej Huty do rejestru zabytków. Jest przygotowana dokumentacja projektowa dotycząca rewitalizacji terenów nadwiślańskich, starych fortów, jest niemal gotowy do przedłożenia Radzie projekt rewitalizacji poprzemysłowych terenów Zabłocia, są działania zmierzające do uporządkowania przestrzeni publicznych.

Nowoczesna ochrona dziedzictwa oznacza nie tylko konserwację zabytków, ale także rozsądną ich eksploatację, a ponieważ miasto-pomnik to tytuł w zasadzie honorowy, nie dający uprawnień ani delegacji dla przepisów wykonawczych, przygotowaliśmy odpowiednie przepisy prawa miejscowego: zarządzenie w sprawie zasad użytkowania i ochrony przestrzeni publicznych historycznego zespołu miasta, a dalej przedłożony właśnie Radzie Miasta pionierski w skali kraju projekt parku kulturowego w zabytkowym centrum. Z myślą o zachowaniu i pełnym wykorzystaniu dziedzictwa Krakowa prowadzone są intensywne prace nad sporządzeniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Brak planu ogólnego postawił Kraków, podobnie jak inne miasta polskie, w trudnej sytuacji. Dlatego natychmiast przystąpiono do tworzenia

planów miejscowych tak, by zabezpieczyć cenne obszary przed niepożądaną zabudową, by móc starać się o dotacje z Unii Europejskiej dla rehabilitacji i rewitalizacji zaniedbanych od 1945 roku dzielnic: Kazimierza ze Stradomiem, Kleparza, Podgórze.

Wiele dobrego dzieje się w mieście także dzięki oddolnym inicjatywom mieszkalnym, czego przykładami są Nowa Huta, Podgórze czy Kazimierz, który w ciągu ostatnich 15 lat zmienił się nie do poznania. Z myślą o zachęceniu nowych użytkowników do zagospodarowywania opuszczonych, cennych historycznie obiektów prowadzone są postępowania wyjaśniające stan prawny, własnościowy nieruchomości. Kraków ma tę specyfikę w odróżnieniu od wielu innych dużych miast, jak choćby Wrocław czy Warszawa, że tutaj istnieje bardzo pogmatwana sytuacja własnościowa, która niejednokrotnie uniemożliwia jakiegokolwiek działania. Tę sprawę trzeba w pierwszym rzędzie regulować, co niestety nie jest łatwe. Jak państwo może wiedzą istnieją już całe wytwórnie fałszywych papierów dotyczących własności nieruchomości w Krakowie, i to przeciąga sprawy. Podjęta została uchwała Rady Miasta określająca zasady udzielania dotacji celowych na ratowanie zabytków, będących własnością prywatną tak, że z budżetu miasta mogą być udzielane dotacje na dofinansowywanie prac konserwatorskich, restauratorskich, budowlanych, nie tylko przy zabytkach nieruchomych, nad którymi opiekę roztaczać może SKOZK, ale i ruchomych.

Z myślą o zachowaniu i pełnym wykorzystywaniu dziedzictwa Krakowa tworzone są nowe trasy turystyczne i prowadzone dla nich konkretne inwestycje. 8 grudnia zakończyliśmy modernizację pl. Bohaterów Getta, trwa remont płyty Rynku, wykonywanych jest wiele zadań finansowanych z budżetu miasta przy znaczącym udziale środków SKOZK. Są one wynikiem realizacji wspólnie ze SKOZK wyznaczonych priorytetów, znakomitej współpracy wybitnych specjalistów służb konserwatorskich i architektonicznych. Przykłady: zakończyliśmy prace w domu Pod Krzyżem przy ul. Szpitalnej, kontynuowany jest remont bramy Floriańskiej i części murów obronnych między Bramą a Arsenalem przekazanych miastu przez Fundację Książąt Czartoryskich. W jubileuszowym roku 2007 ukończona zostanie wielka modernizacja Sukiennic – jest to współpraca skarbu państwa i miasta. Zakończono remont konserwatorski Barbakanu i wieży Ratuszowej, od dłuższego czasu trwa przywracanie zabytkowego wystroju i reprezentacyjnego charakteru pałacowi Wielopolskich. Właśnie to wspaniałe wnętrze Sali Obrad, w której jesteśmy, jest widowym efektem współpracy władz państwowych i samorządowych. Trwa kompleksowy remont obiektów Muzeum Historycznego wraz z konserwacją wystroju głównej jego siedziby, pałacu Krzysztofory. Zaawansowane są prace w kwartale św. Wawrzyńca, stanowiące część rewitalizacji Kazimierza. Dawna zajezdnia przy ul. św. Wawrzyńca i Muzeum Inżynierii Miejskiej to perełki typowane do finansowania ze środków funduszy europejskich.

Są gotowe projekty, których realizacja pozwoli zakończyć w jubileuszowym roku porządkowanie całego pierścienia Plant wraz z konserwacją pomników. W następnej kolejności przystępujemy do porządkowania otoczenia Wawelu – rewaloryzacji stoków wraz z przyległymi ulicami: Podzamcze, Powiśle, Kano-nicza. Permanentne działania prowadzone są na zabytkowych cmentarzach, regularnie prowadzone są prace remontowo-konserwatorskie zabytkowych wnętrz szkół i placówek opiekuńczych. W ramach rewitalizacji terenów poprzemy-słowych przygotowywana jest adaptacja rozslawionej w filmie Spielberga histo-rycznej Emalierni zwanej z pewnym uproszczeniem fabryką Schindlera, która ma zostać przekształcona zgodnie ze swoją rangą w Muzeum Pamięci.

Przystąpiliśmy do prac zabezpieczających kopiec Wandy; kopce Piłsudskie-go i Kościuszki są już w dobrej kondycji. Przygotowywane są prace adaptacyj-ne i remontowe wspomnianych już umocnień Twierdzy Kraków. Przynajmniej połowy ważnych inwestycji, których przykłady podałem powyżej, nie można byłoby zrealizować i nie w tak poważnej skali, gdyby nie środki SKOZK – mądrze i odpowiedzialnie wydawane przez Komitet. Ja nie będę tutaj wyliczał szerzej – zrobiłem to kiedyś na posiedzeniu Komitetu, które się odbywało na Wawelu, i pamiętam, że po niewielkim fragmencie mojego wystąpienia pan pre-zydent raczył skonstruować, że „jużeśmy zbankrutowali...”

W ciągu dziesięciu minionych lat patronowania Społecznemu Komitetowi Odnowy Zabytków Krakowa (jest to ponad 1/3 całego okresu działalności SKOZK) Pan Prezydent wielokrotnie gościł w Krakowie. Za każdym razem podkreślał rangę miasta, z uznaniem wyrażając się o wszystkim i o wszystkich, którzy przyczynili się do kontynuowania dzieła odnowy zabytków miasta. Dziś kolej na słowa wdzięczności w imieniu Krakowian.

Panie Prezydencie.

Bez Pana opieki, można powiedzieć ojcowskiej opieki, tego co jest, by nie było. Chcę to powiedzieć bardzo wyraźnie, bo jak Państwo pewnie wiedzą do-skonale (takie sytuacje bywały niezależnie od tego, kto rządził, bo to jest jakby ponad podziałami) pojawiała się idea, aby te środki uszczuplić, aby te środki gdzieś indziej przekazać, ponieważ mówiono: jest wiele innych miast, innych potrzeb. I to w dużej mierze postawie pana Prezydenta Kwaśniewskiego za-wdzięczamy, że wszystko pozostaje bez zmian. W tym zakresie jesteście konserwatystami i bądźmy nimi nadal.

Panie Prezydencie, w imieniu krakowian chciałem bardzo serdecznie Panu podziękować.

Wystąpienie Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. Karola Musioła

Panie Prezydencie, Eminencjo Księżę Kardynale, Panowie Ministrowie, Szanowni Państwo.

Uczelnie wyższe są związane z Krakowem od wielu lat nierozdzielnie, nie trzeba nawet tego powtarzać. Uczelnie dysponują dużym majątkiem, historyczną wartością, której, co tu kryć, nie jesteśmy sami w stanie utrzymać. Jesteśmy jak zubożała arystokracja, która mieści się czasem we wspaniałych pałacach, ale nie stać nas na zadbanie o to, żeby te pałace wyglądały, tak jak należy. To darczyńcy i państwo wspierały szkoły wyższe w celu najważniejszym: mamy przecież kształcić studentów z pożytkiem dla nas wszystkich, dla Polski i dla całego społeczeństwa. Ale to zależy również od tego, w jakich warunkach kształcimy, jak wyglądają te szkoły wyższe, które mają być wizytówką miasta i Polski.

Chciałbym przedstawić, w kilku przykładach, kto był beneficjentem Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa i podać kilka konkretnych liczb, żeby Państwu przybliżyć, jak SKOZK działa na rzecz wyższych uczelni.

W latach 1995–2005 beneficjentami Funduszu było 9 uczelni krakowskich: Akademia Pedagogiczna, Akademia Ekonomiczna, Akademia Rolnicza, Politechnika Krakowska, Akademia Sztuk Pięknych, Akademia Muzyczna, Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna, Papieska Akademia Teologiczna, Uniwersytet Jagielloński wraz z Collegium Medicum a także Szpital Uniwersytecki w Krakowie, Polska Akademia Umiejętności i Polska Akademia Nauk. Środowisko naukowe Krakowa otrzymało w ostatnim 10-leciu, dzięki decyzjom Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, 69 500 000 zł. To dużo pieniędzy.

Politechnika Krakowska odnowiła dawny Pałac Królewski na Łobzowie: wykonano w latach 1995–2005 kompleksowy remont skrzydła wschodniego oraz adaptację strychu dla potrzeb dydaktycznych. Nakłady z Funduszu ponad 6 700 000 zł, nakłady własne inwestora ponad 9 200 000 zł.

Akademia Ekonomiczna w latach 1996–2005 wykonała w budynku przy ul. Rakowickiej remont poddasza, wymianę pokrycia dachowego, remont dawnej sali gimnastycznej. Nakłady ponad 6 200 000 zł, nakłady własne ponad 4 400 000 zł.

Akademia Pedagogiczna: dawny pałacyk, ul. Karmelicka 41. W latach 1997–2002 wykonano remont kompleksowy obiektu. Nakłady Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa ponad 3 500 000 zł, nakłady własne inwestora ponad 1 500 000 zł.

Polska Akademia Umiejętności: kompleks budynków przy ul. Sławkowskiej 17 i ul. św. Jana 28, w latach 1995–2005 wykonano remont konserwatorski elewacji od strony ul. Sławkowskiej, ul. św. Jana, ul. św. Marka oraz wewnętrznych dziedzińców i zabezpieczenia konstrukcyjne obiektów. Przeznaczono na ten cel ze SKOZK ponad 2 000 000 zł.

Uniwersytet Jagielloński – pan rektor Ziejka wspomniał, że niewątpliwie głównym beneficjentem było tu Collegium Maius, ale też Collegium Maius stało się piękną wizytówką Krakowa. Nie wiem, jakie są dokładne liczby, ale myślę, że jesteśmy już blisko no, może przesadzam, tej samej liczby zwiedzających, co Wawel. W latach 1995–2005 wykonano w Collegium Maius remont dachu, remonty konserwatorskie zewnętrznych elewacji. Collegium Novum, jak mogli Państwo zauważyć, w ostatnich latach też pięknieje w oczach: wykonano remonty konserwatorskie zewnętrznych elewacji, sali Senackiej, sali 20, 30, 52 oraz 56, oraz badania archeologiczne i remont konserwatorski dziedzińca północnego. Tu być może jedną z sensacji będzie to, że w warstwie pochodzącej z XV wieku znaleźliśmy cyrkiel z napisem... z literą „C” więc zdecydowanie twierdzimy, że jest to cyrkiel Kopernika, co być może profesor Waltoś potwierdzi. Na te cele ze SKOZK otrzymaliśmy ponad 9 200 000, a nasze nakłady inwestorskie wyniosły ponad 6 600 000 zł. Wyremontowaliśmy też Collegium Witkowskiego przy ul. Gołębiej 13: remont dachu, remont konserwatorski sali ks. Tischnera, to jest bardzo piękna sala, remonty konserwatorskie I i II piętra. Fundusze ze SKOZK ponad 2 800 000, nasze fundusze ponad 6 600 000 zł. Teraz o Collegium Medicum. Collegium Nowodworskiego przy ul. św. Anny 12, w latach 1997–2001 wykonano remont konserwatorski elewacji podwórca oraz dachu. Ze SKOZK otrzymaliśmy 1 019 000 zł. Szpital Uniwersytecki, I i II Klinika Kardiologii i Klinika Endokrynologii przy ul. Kopernika 17: wykonano remont elewacji, remont części II piętra, przyziemia i wielu innych rzeczy. Ze SKOZK otrzymaliśmy ponad 1 500 000 zł, nasze inwestycje wyniosły ponad 2 200 000 zł.

Proszę państwa, jesteśmy zubożałą arystokracją, bez SKOZK wykonalibyśmy kilka kroków do tyłu. Dzięki funduszom NFRZK wykonaliśmy kilka znaczących kroków do przodu.

Panie Prezydencie, bardzo za to dziękujemy.

Wystąpienie Ks. Kardynała Franciszka Macharskiego

Panie Prezydencie, Szanowni Państwo.

Jestem tu po to, żeby powiedzieć, jak bardzo wdzięczny jest Kościół społeczeństwu i państwu za wszystko, co zostało dokonane w dziedzinie odnowy w Krakowie. I to z takim ogromnym talentem i powodzeniem. Ocalenie dorobku wieków, utrzymanie w takim stanie, żeby mogły się i cieszyć, i bogacić, i stać się miejscem spotkania takiego, jakiego pragnie człowiek świadom tego, kim jest. Okazało się, że siłą jest to, co przypomina nam przeszłość Krakowa i Kościoła na tej krakowskiej ziemi. Przeszłość tysiącletnią czy może nawet większą.

Ta świadomość równocześnie przypomina, że przed nami stoi zadanie. Jest nim Polska w Europie, a w niej jej Kościół tysiącletni. Myślmy więc nie tylko o historii, ale o tym, że nasze poczynania przygotowują wielką, nieskończoną i niekończącą się budowę przyszłości na tej ziemi.

I w tym naszym działaniu ukazało się prawdziwe partnerstwo, okazało się, że nie tylko przy martwej rzeczywistości, o którą się troszczyliśmy, ale i przy żywej rzeczywistości potrafimy się spotkać i być naprawdę ze względu na nią i ze względu na przyszłość razem.

Chcę i ja wśród tylu głosów powiedzieć, że nasza wdzięczność jest ogromna. Pomimo bardzo trudnych czasów, po upływie prawie 50 lat było jeszcze co odnawiać – wiele zabytków, także kultury sakralnej i kościelnej. Nie ruiny konserwowaliśmy. A mogłoby tak być, gdyby nie było końca zaniedbaniom i zasadniczej różnicy w poglądzie na to, czym jest przeszłość dla dziś i dla przyszłości.

Korzystaliśmy ogromnie wiele – także zabytki sztuki kościelnej i sakralnej – z Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa. Ten fundusz w odniesieniu do Krakowa miał szczęśliwe pośrednictwo, w instytucji którą stanowi Prezydent Rzeczypospolitej i jego Kancelaria. A Społeczny Komitet stanął na wysokości zadania, sprostał tej odpowiedzialności w gospodarnym szafowaniu otrzymanymi funduszami. Dzięki temu można było przyjąć pewne zobowiązania i wśród różnych bied i potrzeb nie zapominać o tym także, co to znaczy wśród zabytków kultury troszczyć się także o wyrazy kościelne i sakralne.

To było wielkie wyzwanie, a to nie tylko przypomnienie kosztów i wysiłków. To jest to, co my chcemy przygotowywać po to, żeby się stało wielkim placem budowy dla młodego pokolenia. Przyszłość, która jest większa niż my, która przerasta nasze siły, ale nie możliwości.

Tu się podejmowało zobowiązania za Polskę i to, co ją stanowi – za jej wewnętrzny, a nie tylko zewnętrzny kształt. To w tym pokoleniu będzie się dalej broń i wolności, i niepodległości człowieka, i jego kultury.

Wystąpienie Dyrektora Zamku Królewskiego na Wawelu prof. Jana Ostrowskiego

Panie Prezydencie, Eminencjo Księżu Kardynale!

Słuchając wystąpień moich znakomitych przedmówców, z pewną paniką konstatowałem, że kolejne punkty mojego pracowicie przygotowanego wystąpienia już są publicznie zrelacjonowane. W związku z tym przedstawię w formie bardzo improwizowanej to, co z niego zostało.

Dzisiaj przed południem, oczywiście w związku z wizytą pana prezydenta i naszym spotkaniem byłem pytany przez uroczą panią redaktor czy to prawda, że Wzgórze Wawelskie otrzymało najwięcej dotacji Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa. Powiedziałem, że nie znam dokładnych wyliczeń, ale gdy potraktujemy łącznie Zamek i Katedrę, to jest to z pewnością prawda. I co więcej: dokładnie tak właśnie powinno być, bo Wawel właśnie widziany jako całość jest bezwzględnie najważniejszym zespołem zabytkowym nie tylko Krakowa, ale i całej Polski.

Kiedy startowaliśmy z wielkim programem odnowienia w roku 1991 pewną nowością było, że można się zwrócić do Społecznego Komitetu. Nie wiem właściwie dlaczego, ale przez poprzednich kilkanaście lat Wawel w ogóle nie korzystał z tych dotacji. Nagle otworzyło się wspaniałe, bardzo hojne źródło, które pozwoliło nam na rozkręcenie tego olbrzymiego programu, a w ciągu ostatniego dziesięciolecia doprowadzenia niewątpliwie do jego apogeum.

Przypomnę najważniejsze dokonania tego czasu: konserwacja elewacji zewnętrznych Zamku Królewskiego. Już od dłuższego czasu nie wisi nad Krakowem ta wielka, ciężka, czarna bryła tylko Zamek o poprawnej kolorystyce, która nadała mu jednocześnie właściwe proporcje. Wnętrza zupełnie inaczej wyglądają niż jeszcze kilkanaście lat temu, co więcej przy tej okazji zostały dokonane bardzo poważne odkrycia naukowe z identyfikacją wkładu Hansa Dürera, brata sławnego Albrechta w dekorację sal. Odtworzenie bruku na dziedzińcu, działanie obarczone, jak pamiętam, wielkim ryzykiem technicznym i estetycznym. Dzisiaj trudno sobie wyobrazić, że dziedzinięc kiedykolwiek wyglądał inaczej. Wielkie fragmenty, bo jeszcze niestety nie całość, fortyfikacji Wawelu z basztami na czele. Basztami, które pozostawiały bardzo wiele do życzenia, jeżeli chodzi o ich zarówno strukturę statyczną, jak i wyraz estetyczny. Dzisiaj wydaje się są pięknym elementem panoramy nie tylko Wawelu, ale całego Krakowa.

Oczywiście, równie ważne rzeczy, a w niektórych punktach może i ważniejsze działy się w Katedrze. To, co zostało dokonane w kaplicach Świętokrzyskiej i Zygmuntońskiej, pomijając już całość kościoła, jest niewątpliwie wielkim wkładem naszego pokolenia i będzie pamiętane przez następne dziesięciolecia. Oprócz prac ściśle konserwatorskich taka instytucja, jak Zamek Królewski na Wawelu, musiała się też rozwijać nie tylko w kierunku odzyskiwania historii,

ale i w kierunku tworzenia możliwie najlepszych, jak najbardziej nowoczesnych warunków zwiedzania dla naszych gości, i – co tutaj dużo mówić – poprawiania też warunków pracy tych trzystu osób, które na Wawelu pracują. W tej dziedzinie też dokonaliśmy bardzo poważnych kroków, tworząc nowe jakości na znacznych obszarach wzgórza. Mam tu na myśli przede wszystkim zagospodarowanie narożnika budynku nr 9 w pobliżu baszty Sandomierskiej. A więc nie tylko odzyskujemy przeszłość, ale i staramy się iść do przodu, a czasami te dwie drogi się ze sobą łączą.

Dobrym przykładem jest też, będąca w trakcie prac, koncepcja i częściowa realizacja ogrodów królewskich, których Pan Prezydent jeszcze nie widział. Bardzo zapraszam przy najbliższej okazji, ale w lecie, bo to ogrody, więc wtedy trzeba je oglądać.

Niewątpliwie było dla kogo podejmować ten cały wysiłek. Obserwujemy w ciągu ostatnich dwóch lat, a szczególnie w ciągu bieżącego sezonu wielki wzrost liczby turystów, przede wszystkim turystów zagranicznych. W tym roku po raz pierwszy zanotowaliśmy zjawisko, na które czekaliśmy od bardzo dawna, właściwie nie wiedząc, jak je przyspieszyć, zjawisko przedłużenia sezonu turystycznego. Gdyby państwo w tej chwili wybrali się na Wawel, zobaczyliby tam setki osób, które zwiedzają wzgórze, wchodzą do Muzeum. Najwyraźniej zmierzamy do takiej sytuacji, jaka jest w wielkich centrach kulturalnych Europy zachodniej, Paryża czy Rzymu, gdzie sezon turystyczny trwa cały rok. No nigdy może nie osiągniemy tego na poziomie Włoch, choćby ze względów klimatycznych, niemniej przełom jest dramatyczny w sensie pozytywnym.

A więc wracam do tej myśli, że było dla kogo podjąć ten wysiłek i jestem przekonany, że efekty tego wysiłku są przez naszych gości doceniane. Oczywiście nie tylko dla obcokrajowców staramy się, żeby Wawel był piękny. Przede wszystkim myślimy o Polakach i o młodym pokoleniu Polski.

Na koniec chciałem powiedzieć, że w ciągu tych dziesięciu lat Pan Prezydent wielokrotnie był gościem na Wawelu, przy okazjach uroczystości Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, ale też przy okazjach spowodowanych wizytami najwyższych dostojników zaprzyjaźnionych państw. Zawsze miałem okazję stwierdzić, że Pan Prezydent nie był tak po prostu gościem, że czuł się współgospodarzem, że potrafił – poprzez pytania albo komentarze – trafić w sedno tego, co robimy i co powinniśmy zrobić. Oprowadzając Pana Prezydenta Chiraca dopuściłem się sporych luk w swoich wypowiedziach, bo Pan Prezydent przejmował rolę komentującego to, co jest do zobaczenia. To była wielka satysfakcja.

Dziękuję Panu, Panie Prezydencie, dziękuję Panie Ministrze za opiekę nad Wawelem, no i mogę obiecać, że będziemy starali się dalej pracować nie gorzej niż dotąd.

Wystąpienie Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego

Magnificencjo – Panie Przewodniczący, Eminencjo Księżę Kardynale, Panie Prezydencie Miasta Krakowa, Panie Marszałku Sejmiku, Panie Wojewodo, Ekszelencjo Księżę Biskupie, Panowie Rektorzy, Marszałkowie, Drodzy Państwo.

Ja też mam przygotowany bardzo ważny tekst, do którego będę nawiązywał, ale przyznam, iż po tylu słowach tu wypowiedzianych, nie mogę wyzbyć się wzruszenia i nadzwyczajnego zupełnie uczucia. Po dziesięciu latach prezydentury, nie będąc krakowianinem, wysłuchać tylu miłych słów tu w Krakowie, za życia... no, sami Państwo rozumiecie, że to może odebrać głos. I rzeczywiście trochę mi ten głos odbiera.

Zacznę jeszcze od tego spotkania z Jacques'em Chirakiem, które pan profesor był łaskaw przywołać – 1996 rok tutaj na Wawelu. Swoją prezydenturę rozpoczynałem od dwóch niemalże historycznych wizyt. Najpierw przybyła królowa Elżbieta II, a to był marzec i oczywiście zaczęliśmy w Warszawie, gdzie pogoda była chłodna, ale słoneczna. Przybyliśmy do Krakowa, gdzie był wiatr, zaczął śnieg, ale oczywiście program realizowano. Ona z parasolką – wtedy nauczyła mnie jednej ważnej sprawy, mianowicie, że niezależnie od ochrony, od wszystkiego, swoją parasolkę trzeba mieć przy sobie, bo nikt lepiej nie ochroni przed deszczem czy słońcem, jak własna parasolka. Królowa mi wprost powiedziała: „niech pan nie wierzy w żadne tutaj pomocne dłonie”, mimo że po dżentelmeńsku chciałem jej pomóc. Wizyta w Krakowie była piękna, choć trudna ze względu właśnie na ów śnieg, deszcz i wiatr. A we wrześniu przybył do Polski Jacques Chirac. W Warszawie mieliśmy pierwszą część wizyty, pogoda świetna, wspaniała, słoneczna. Przybywamy do Krakowa, ściana deszczu. Jesteśmy na Wawelu, zwiedzamy Wawel, opowiadamy całą historię, pan profesor był łaskaw powiedzieć, że nawet wtrącałem się do opowieści o tej historii. Ale w pewnym momencie Jacques Chirac, widząc ten wspaniały Wawel, to wszystko, co się dzieje, mając w pamięci Warszawę dzień wcześniej, zadaje proste pytanie: „Słuchaj Aleksander, a powiedz mi właściwie czemu wyście się zdecydowali przenieść stolicę do Warszawy z Krakowa?” Szukałem szybko odpowiedzi i mówię: „Wiesz co Jacques, właściwie to tylko ze względu na pogodę”. To pozostało jako anegdota, którą i on wspomina, i ja wspomina.

Ale mówiąc całkiem poważnie, zresztą do tych związków warszawsko-krakowskich dojdę jeszcze na sam koniec, nie bez powodu zresztą jak się Państwo domyślają – teraz chcę przede wszystkim podziękować za te dziesięć lat poza SKOZK, poza odnową zabytków Krakowa naprawdę znakomitej współpracy. Ta współpraca była niezwykle częsta, a związana z tym, że właściwie ogromna część delegacji odwiedzała Kraków, pozostawała pod wrażeniem gościnności tego miasta. Już nie wspominał o historii, urodzie itd. Byli tutaj wszyscy, i jak

spotygam się po latach w różnych miejscach, wszyscy niezwykle mocno Kraków wspominają. A są również ci, którzy wspominają osobiście prezydenta Majchrowskiego. Do nich należy prezydent Stanów Zjednoczonych, mówię oczywiście o George’u W. Bushu. Jego życzenia dla prezydenta Majchrowskiego takim osobnym trybem już przekazywałem.

Droży Państwo,

Przychodzi tak czy inaczej podsumować pewien etap, zamknąć ten etap, ale właśnie w takim duchu – obyśmy mieli do czynienia tylko z etapem, a cały proces powinien trwać. Dotyczy on ochrony i odnowy krakowskich zabytków, które są ważne dla nas i ważne dla Europy i świata, o czym Panowie już byli łaskawi wspominać. I będą coraz bardziej istotne, dając świadectwo godności, wielkości Polski.

To naprawdę niezwykle ważna informacja o tej zwiększającej się liczbie turystów, zainteresowaniu, przedłużającym się sezonie. To jest sukces, który będzie owocował przez kolejne dekady.

Wracając do istoty naszego spotkania, chciałbym powiedzieć o tej wielkiej idei odnowy i podziękować wielu osobom z którymi współpracowałem. Przypominę, iż w roku 1978 powołano Społeczny Komitet i był to rok z wielu powodów niezwykle: w czerwcu UNESCO utworzyło listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Przyrodniczego, i wśród pierwszych 12 obiektów znalazł się na tej liście, przypominam, rok 1978, stary Kraków z Wawelem i Kazimierzem a także kopalnia soli w Wieliczce. Był to przede wszystkim wyraz uznania dla historii i kultury Rzeczypospolitej, ale także sukces dyplomatycznych zabiegów. Ale przecież nie z tego powodu pamiętamy rok 1978. W październiku krakowski metropolita kardynał Karol Wojtyła powołany został na Stolicę Piotrową i jako papież Jan Paweł II rozpoczął wielką pielgrzymkę przez dziesięciolecie, skupiając na swojej misji uwagę całego świata. W jej kręgu znalazł się i Kraków jako środowisko i krajobraz kulturowy, w którym ów Przewodnik dobra i pokoju wyrastał. I mogę to Państwu potwierdzić raz jeszcze, bo spotykając się z papieżem Benedyktem XVI też mówiliśmy o Krakowie, też wspominał swoje spotkania z tym miastem i też widać, i odczuwa się, że jest to szczere, że nie jest to komplement, że jest to punkt odniesienia z wielu powodów również i dla niego bardzo istotny.

I w roku owym, w grudniu 1978 powstał Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa, który wydał apel do narodu głoszący między innymi: „Kraków jest własnością całej Polski, wszystkich pokoleń Polaków, zaś przywrócenie jego świetności jest naszym doniosłym patriotycznym zadaniem”. Później w roku 1985, z inicjatywy SKOZK przyjęta została ustawa o Narodowym Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa i ten akt zapewnił stałe finansowanie renowacji z budżetu państwa. Ten akt zachowuje ważność do dziś, a na jego mocy patronem odnowy krakowskich zabytków jest głowa państwa, od 1989 roku prezydent Rzeczypospolitej. Cieszę się że, kiedy objąłem ten swój urząd w 1995 roku, mogłem stać się patronem i współpracownikiem, czy aktywnym uczestni-

kiem działań Społecznego Komitetu. Uznałem, że najlepszą gwarancją sukcesów w przywracaniu blasku krakowskim zabytkom historii będzie przede wszystkim trwałość prawnych podstaw procesu odnowy oraz zapewnienie ciągłości działań rewaloryzacyjnych. Chcę to państwu bardzo mocno, tu w Krakowie – powiedzieć: nie z powodu konserwatyizmu Krakowa, czy własnego: Polska jest krajem, który doświadczył tak wielu dramatycznych zmian, zawirowań, którego historia jest tak bardzo poszatkowana, iż kontynuacja jest wartością nadzwyczajną. Ona nie jest tylko wartością jako cierpliwość i ciągłość. Ona jest wartością samą w sobie.

Dlatego dzisiaj wszelkie zawołania do dyskontynuacji, szczególnie polegającej na uzyskaniu efektu nowości czy pewnego efektu medialnego uważam za całkowicie nieodpowiedzialne. Polska potrzebuje przy wszystkich swych słabościach, przy tym wszystkich, co trzeba zmienić, przy tym wszystkim, co trzeba poprawić, przede wszystkim mądrej, bardzo zaangażowanej kontynuacji. Dlatego też staraliśmy się wraz z moją kancelarią corocznie, zawsze po niezwykle burzliwych dyskusjach z parlamentem, znaleźć odpowiednie sumy na Narodowy Fundusz Rewaloryzacji. Społeczny Komitet te środki, co podkreślam, trafnie dzielił i, co także podkreślam, bardzo wnikliwie i uczciwie kontrolował. Zachowaliśmy zasadniczy kształt zespołu SKOZK, a więc gremium grupującego przedstawicieli różnych środowisk twórczych sprzyjających Krakowowi, jego zabytkom współczesnej pozycji Polski. Mogę z pełnym przekonaniem i dumą powiedzieć, że przez te dziesięć lat SKOZK był jednym z najbardziej pluralistycznych gremiów, jakie w Polsce działały, ku pożytkowi wspólnemu i tak to moim zdaniem powinno być dalej. Cieszę się, to wynika z wypowiedzi mówców dzisiaj, iż konsekwentne i długotrwałe działania konserwatorskie przyniosły dobre rezultaty, że tym najlepszym okresem ponad czterdzieści milionów wkładu budżetu był rok 2000, co wynikało z symboliki tej daty, a także z przyznania Krakowowi miana jednej ze stolic europejskiej kultury. Przypominam, że te odnowione wtedy zabytki, wnętrza, tworzyły scenierię dla festiwalu Kraków 2000 i też warto podkreślić, że zrobiło to ogromne i jakże pozytywne wrażenie.

Rok przyszły, który już blisko, będzie zapewne znowu w Krakowie niezwykle ze względu na zapowiadzaną wizytę papieża Benedykta XVI. Wydaje się więc naturalnym zadaniem, abyśmy jeszcze bardziej zadbali o te miejsca, które są związane z krakowskim studentem, robotnikiem, artystą, duchownym, arcybiskupem krakowskim i papieżem Janem Pawłem II.

Myślę, że to będzie też czas wielkiego, wzmożonego zainteresowania Krakowem. Mam nadzieję, że SKOZK, a także budżet państwa wyjdzie tej naturalnej potrzebie naprzeciw. Przywołując postać papieża nie mogę nie wspomnieć, że podczas wielu spotkań z Ojcem Świętym w Krakowie, to oczywiste, ale także w Watykanie – temat Krakowa przejawiał się niezwykle często. Podczas jednej z wizyt w Watykanie towarzyszył mi długoletni przewodniczący Komitetu pan profesor Tadeusz Chrzanowski, w innej wiceprzewodniczący SKOZK, minister

Edward Szymański. Rozmawialiśmy wtedy z papieżem o odnowie Krakowa i Jan Paweł II, patrząc na nas przenikliwie, powiedział: „Dbajcie o to miasto, proszę”. Mówił to do mnie, ale mówił to do nas wszystkich. Mówił do tych, którzy od lat zajmowali się Krakowem, zabytkami Krakowa. Ale także do tych, którzy przyjdą po nas. I pamiętajmy te słowa, pamiętajmy to wielkie oczekiwanie, to zadanie, moralny nakaz, który, z jednej strony oczywisty, ale przecież wymaga wysiłku i wielkiej staranności.

Pozwólcie więc Państwo, że na końcu podziękuję wszystkim tym, którzy przez dziesięć lat mojej prezydentury byli tutaj tak bardzo zaangażowani. Wybitni, bezinteresowni, głęboko przejęci swoją patriotyczną misją. Nie ma go dzisiaj wśród nas, ale mam nadzieję, że usłyszy te słowa pan profesor Tadeusz Chrzanowski, który przewodniczył Komitetowi przez lat trzynaście. Dzisiaj jest honorowym przewodniczącym pozwólcie państwo, że oklaskami wyrazimy mu nasze podziękowanie. Życzymy mu też zdrowia, bo jest mu bardzo potrzebne. Księżę Kardynale! Prośba, żeby o tym dzisiejszym wydarzeniu go poinformować, tak po ludzku i po sąsiedzku.

Chcę podziękować panu profesorowi Franciszkowi Ziejce, z którym współpracowałem jako rektorem Uniwersytetu Jagiellońskiego, a któremu dziękuję za gotowość podjęcia misji przewodniczenia SKOZK. (Zawsze zastanawiałem się nad tą bardzo dawną tradycją: dlaczego przewodniczący obrad siedzi tam, na samym końcu sali i tak ciężko do niego się zwrócić. Później ktoś mi to wytłumaczył. Po prostu chodzi o to, żeby wszystkich miał na oku, a nikt jego nie mógł obserwować z tyłu). Dziękuję zarówno za Uniwersytet Jagielloński, za wielki plan i ochraniający zabytków Uniwersytetu i nowych w nim inicjatyw. Jest to wielka radość, że to pan dziś kieruje SKOZK, a tym bardziej to cenię i wierzę w tę misję dlatego, że profesor Ziejka zawsze umiał, tak jak zresztą i Tadeusz Chrzanowski, skupiać wokół sprawy przyjaciół, współpracowników, ludzi różnych poglądów. Ale właśnie złączonych wcześniej celem tak wielkim, jak nowoczesny uniwersytecki Campus, a dzisiaj jak Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa.

Proszę Państwa pozwólcie, że powtórzę słowa, które wyrażałem nie tak dawno wraz z zakończeniem wspianiałej posługi arcybiskupa krakowskiego, księdzu kardynałowi metropolicie Franciszkowi Macharskiemu. Tych dziesięć lat mojej prezydentury to czas również i współpracy, i spotkań z nim. Muszę powiedzieć, że zawsze ksiądz kardynał był człowiekiem niezwykle otwartym, także w sprawach trudnych i delikatnych, niezwykle życzliwym i, biorąc pod uwagę wszystkie człowiecze, a także i moje słabości, wielkodusznym, za co też serdecznie dziękuję. Myślę, że ta współpraca przyniosła efekt, przede wszystkim dla Krakowa i dla tego wszystkiego, co dzisiaj mogą Państwo obserwować. Księżę Kardynale, wielkie dzięki. Jestem przekonany, że następca księdza kardynała, ksiądz arcybiskup Stanisław Dziwisz będzie, tak jak zresztą już to zapowiadał, i mieliśmy okazję obserwować, orędownik w tej sprawie, będzie naszym sprzymierzeńcem.

Chcę skorzystać i podziękować władzom województwa za dziesięć lat współpracy, choć oczywiście te władze zmieniały się, podlegały demokratycznym wyborom. Władzom Krakowa, na ręce pana profesora Jacka Majchrowskiego, wielkie dzięki. Naprawdę bardzo owocna to była współpraca i niech się panu dobrze wiedzie, życzę tego z całego serca. Chcę podziękować panu Jerzemu Adamikowi, wojewodzie, który za moim pośrednictwem prosił również, żeby te słowa przekazać, podziękować premierowi, który nie dokonywał zmian kadrowych dzisiaj, doczekując wizyty prezydenta w Krakowie. Drogi Wojewodo, za tę współpracę, za wszystko co Pan zrobił dla Krakowa i rewaloryzacji zespołów zabytkowych Krakowa serdeczne podziękowania. Chcę podziękować panu marszałkowi województwa Januszowi Sepiołowi, który naprawdę wykazywał się zaangażowaniem i, co chcę powiedzieć, absolutnie nie w formie komplementu, ale uznania, niezwykłą kompetencją i wiedzą, gdy chodzi o pozyskiwanie funduszy europejskich. To jest umiejętność, której coraz bardziej potrzebujemy, a przed nami jest skuteczny znawca tematu. Panie Marszałku również wielkie podziękowania.

Drodzy Państwo nie wymienię wszystkich, ale i tym z czasów wcześniejszych, i tego ostatniego 10-lecia chcę wyrazić uznanie za każdy większy i mniejszy wysiłek. To przede wszystkim należy się kierownictwu Komitetu, wszystkim panom, którzy tutaj są, no niestety za mną, ale to już uroda tego miejsca. Chcę bardzo serdecznie każdemu z was z osobna podziękować. Ale pozwólcie, że jedną osobę w tym gronie wyróżnię i podziękuję serdecznie człowiekowi, który przez dziesięć lat był ze mną bardzo blisko i dla którego Kraków stał się sprawą zupełnie najwyższej wagi. On stał się orędownikiem Krakowa, jakim może być tylko człowiek związany z Włocławkiem, bo nikt z Warszawy nie byłby w stanie wykazać aż takiej determinacji, zaangażowania jak pan minister Edward Szymański. Panie Ministrze, naprawdę wielkie dzięki.

Dziękuję dziennikarzom, wszystkim, którzy sprzyjali idei krakowskiej. Zwracam się do dziennikarzy, aby pisząc o środkach Kancelarii Prezydenta itd. rozpoznawali również te, które są przekazywane na odnowę zabytków Krakowa. To jest kwota średnio około 30 mln złotych, oby było więcej.

Nie ma zadania bardziej godnego, i nie ma zadania bardziej niezbędnego, aniżeli właśnie dalej troszczyć się o to dziedzictwo światowe, dziedzictwo polskie, dziedzictwo narodowe. Jestem przekonany, że i Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa, i Prezydent Rzeczypospolitej, który 23 grudnia obejmie urząd, pan Lech Aleksander Kaczyński, będzie starał się to zadanie wypełniać. Będzie w tym jeszcze dodatkowy smak i sprawdzian. Chcę o tym powiedzieć głośno, żeby od razu było wiadomo, że będziemy sprawdzać, jak o Kraków troszczy się były prezydent miasta stołecznego Warszawy. To jest wielki test na relacje krakowsko-warszawskie i uważam, że tu nie może być żadnej taryfy ulgowej. Tu musi być jasno postawione, że właśnie człowiek urodzony w Warszawie, właśnie były prezydent miasta stołecznego będzie jako prezydent kraju czynił wszelkie wysiłki, aby Kraków, nasze wspólne dziedzictwo, był odnawiany, był upiększany, był w jak najlepszej formie. Zresztą, mówiąc zupełnie szczerze, jestem pewny, że tak właśnie będzie.

Drodzy Państwo.

Każde spotkanie z Krakowem pozostawiało na mnie wielkie wrażenie. Pamiętam te spotkania bardzo piękne, wzniosłe, pamiętam te trudniejsze, emocjonalne. Pamiętam każde i za każde jestem wam z całego serca wdzięczny. Jest tyle miejsc w Krakowie, w których byłem, i do których zapewne będę chciał jeszcze wrócić. Ale jedno już się nie powtórzy, nie będę tu jako prezydent, co najwyżej jako były prezydent, i tę waszą życzliwość, sympatię, czasami także krytycyzm wobec mnie, jako człowieka i jako prezydenta, będę pamiętał i jestem za to wdzięczny.

Dziękuję Krakowowi za te dziesięć lat współpracy, za wielkie wydarzenia, które razem tutaj organizowaliśmy, dziękuję za to, że Kraków jest dzisiaj tak piękny jak jest. Dziękuję za wszystko, co Kraków wniósł do historii ostatnich dziesięciu lat Polski, Europy, świata, i na końcu także mojej prezydentury. Dziękuję za wszelkie miłe słowa i skończę tym, czym zacząłem: doczekać, dosłuchać tylu przepięknych i może czasami nawet niezasłużonych słów to wielka łaska. Za tę łaskę wszystkim Państwu dziękuję.

Wszystkiego dobrego.

Kraków, dnia 12 grudnia 2005 r.

**Pan
Aleksander Kwaśniewski
Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej**

Spółeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa, zebrany na plenarnym posiedzeniu, kieruje do Pana Prezydenta słowa wielkiej wdzięczności za dziesięć lat wspólnej pracy pod Pana wysokim patronatem na rzecz odnowy zabytków Krakowa, miasta, które jest sercem Polski.

Nasze z Panem Prezydentem spotkania i rozmowy, możliwość słuchania Jego trafnych i życzliwych rad dawały nam radość i satysfakcję a przede wszystkim szansę skutecznego i wybiegającego w europejską przyszłość działania.

W naszej pamięci pozostanie na zawsze to przesłanie, którego Pan Prezydent wysłuchał w Rzymie od Jana Pawła II, i które zechciał Krakowowi przekazać: "Dbajcie o to miasto, proszę".

Będziemy wraz ze społeczeństwem i władzami Rzeczypospolitej dbali o Kraków i prosimy Pana Prezydenta o dalszą pomoc w tym dziele.

W imieniu Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa

Prof. Franciszek Ziejka

Przewodniczący

**Szanowna Pani Minister
Jolanta Szymanek-Deresz
Szef Kancelarii Prezydenta RP
W a r s z a w a**

Spółeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa wraz z Wojewodą Małopolskim i Prezydentem Miasta Krakowa, w oparciu o art. 2, ust. 4 i 5 Ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o Narodowym Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa, zwracają się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o spowodowanie przyznania w 2006 roku dotacji celowej na Narodowy Fundusz z budżetu centralnego w wysokości 37,5 milionów złotych, otrzymywanej za pośrednictwem Kancelarii Prezydenta RP.

Do zwiększenia nakładów na odnowę krakowskich zabytków w nadchodzącym roku 2006 skłania zbliżająca się 750 rocznica Wielkiej Lokacji Krakowa – uzyskania w 1257 r. praw miejskich i wytyczenia regularnego układu urbanistycznego, czołowego dzieła średniowiecznej urbanistyki europejskiej. Rocznicą ta powoduje konieczność położenia nacisku na prace konserwatorskie dotyczące bezpośrednio lokacyjnego, historycznego centrum naszego miasta.

Jednocześnie Spółeczny Komitet czyni starania o pozyskanie dla Narodowego Funduszu także środków pozabudżetowych, w tym w szczególności zwiększenie zaangażowania właścicieli i użytkowników, wyzwalane przez dotacje z Narodowego Funduszu. Spółeczny Komitet w praktyce ostatnich lat osiągnął korzystną relację pomiędzy swymi dotacjami a środkami własnymi właścicieli i użytkowników, zbliżoną przeciętnie do relacji 1:1.

Konstruując roczne plany rzeczowo-finansowe odnowy zabytków Krakowa, Spółeczny Komitet kieruje się kryteriami przyjętymi w swych programowych dokumentach. Są to:

- *Program i kierunki działania Spółecznego Komitetu* (dokument uchwalony w 2001 r.)
- *Program prac konserwatorskich na lata 2004–2010* (uchwalony w 2003 r.).

Zgodnie z cytowanym *Programem* z 2001 r. oraz praktyką rozwijaną przez Społeczny Komitet od roku 1990, za zadania priorytetowe przyjmujemy:

- Wzgórze Wawelskie z Zamkiem Królewskim, Archikatedrą, fortyfikacjami i całokształtem zabytkowej zabudowy, historyczne centrum miasta w obrębie Plant, utrwalających dawny przebieg fortyfikacji miejskich,

- dawne, średniowieczne miasto Kazimierz z jego dwukulturową tradycją – chrześcijańską i żydowską – wyrażającą się zwłaszcza w zespołach monumentalnej architektury sakralnej: kościelnej i synagogałnej,

- dawne, średniowieczne miasto Kleparz i tereny historycznych przedmieść (Wesołej, Garbarów) pomiędzy Plantami a „drugą obwodnicą”, wypełnione średniowiecznymi i barokowymi zespołami kościelnymi oraz zabudową miejską kształtowaną w XIX wieku, wraz z rozwijającym się od schyłku XVIII wieku dawnym miastem Podgórze,

- najcenniejsze enklawy w dzisiejszych granicach Krakowa, odległe od historycznego centrum miasta, związane z dawnymi, średniowiecznymi wsiami, jak Bielany z wczesnobarokowym eremem Kamedułów, Mogiła z zespołem opactwa Cystersów, Tyniec z zespołem opactwa Benedyktynów, podmiejskie zespoły rezydencjonalne (Łobzów, Wola Justowska).

W roku 2006, wzorem lat ubiegłych, pragnęlibyśmy finansować i współfinansować około 90 zadań konserwatorskich. Najważniejsze z nich – pozwalamy sobie bliżej scharakteryzować.

Wzgórze Wawelskie. W wawelskiej **Archikatedrze** przewidujemy kontynuowanie konserwacji gotyckiej kaplicy Najświętszej Marii Panny, będącej jednocześnie królewską, grobową kaplicą Stefana Batorego. Konserwacja obejmuje tu zarówno architekturę, jak cenny wystrój z manierystycznym nagrobkiem królewskim – dziełem florenckiego artysty Santi Gucciego i manierystyczną dekoracją malarską.

W **Zamku Królewskim**, po zakończeniu w latach ubiegłych zasadniczego zakresu prac konserwatorskich, przewiduje się ukończenie remontu budowlano-konserwatorskiego piwnic.

Poważnych nakładów wymagać będzie przypadający na rok 2006 etap konserwacji **zespołu trzech gotyckich budynków i dzisiejszej siedziby Muzeum Katedralnego**, przyległych do północnego odcinka linii obronnej, a także kontynuacja konserwacji wawelskich **fortyfikacji**, rozwijanych od średniowiecza po połowę XIX stulecia.

Poważnym, wieloletnim zadaniem, będzie udział Społecznego Komitetu w rewaloryzacji **stoków Wzgórza**.

W **historycznym centrum miasta** zadaniem o szczególnym znaczeniu, wymagającym szczególnie wysokich nakładów ze strony Miasta i Społecznego Komitetu, będzie nadal odnowa i konserwacja **Rynku Głównego** oraz związanych z nim monumentalnych budowli. Znacznego zakresu prac wymagają **Sukiennice** (m.in. remont konserwatorski elewacji związany z zabezpieczeniem konstrukcyjnym, ekspozycja gotyckich piwnic). Wielomilionowym i wielolet-

nim zadaniem jest kompleksowa rewaloryzacja cennego, barokowego **pałacu Krzysztofora** Kazanowskich i Wodzickich, mieszczącego główną ekspozycję Muzeum Historycznego. Kontynuacja prac przy kościele św. Wojciecha winna objąć elewacje z eksponowanymi romańskimi, kamiennymi wątkami i barokowym portalem.

W **zespole pałaców miejskich przy ul. Kanoniczej** winno nastąpić dokończenie ostatniego, wielkiego zadania konserwatorskiego: gotycko-renesansowego **pałacu biskupa Erazma Ciołka** z początku XVI wieku, z ujawnionym w toku wieloletnich prac badawczych i konserwatorskich bogatym wystrojem architektoniczno-rzeźbiarskim i malarskim, pochodzącym z czasu budowy i późniejszych przekształceń. Winno to oznaczać odzyskanie dla społeczeństwa niezwykle cennego zabytku jako Oddziału krakowskiego Muzeum Narodowego, miejsca ekspozycji wybitnych dzieł sztuki polskiej doby gotyku, renesansu i baroku. W zespole ul. Kanoniczej ponownego podjęcia wymagają prace przy niektórych pałacach konserwowanych przed ćwierćwieczem.

W **kwartałach uniwersyteckich** należy kontynuować prace w kolegiach Maius, Kołłątaja, Novum, Witkowskiego, Olszewskiego, Nowodworskiego, Iuridicum i Broscianum oraz w zespole kamienic przy ul. Gołębiej.

Przewiduje się kontynuację prac konserwatorskich w budynkach **teatrów: Słowackiego i Starego**.

Istotne znaczenie będą miały prace w zespołach sakralnych historycznego centrum. W głównej świątyni historycznego Krakowa – **kościel Mariackim** – po ukończeniu zasadniczego zakresu kompleksowych prac konserwatorskich należy – we współdziałaniu z Parafią – podjąć wymianę pokryć dachowych nad nawami bocznymi. W pobliskim **kościel św. Barbary**, uratowanym dzięki środkom Narodowego Funduszu przed nieobliczalną w skutkach katastrofą budowlaną, należy kontynuować prace konserwatorskie we wnętrzu. W dawnej, wczesnobarokowej **świątyni jezuickiej p.w. św. św. Piotra i Pawła** – konserwowanej sukcesywnie od wielu lat – przewiduje się m.in. dalszą konserwację wyposażenia. Ważnym problemem będzie tu konserwacja kamiennych rzeźb dwunastu Apostołów z początku XVIII w. sprzed fasady kościoła. W zespole **kościel i klasztoru Franciszkanów** przewiduje się – w ramach kontynuacji prowadzonych od lat prac – ukończenie konserwacji wnętrza obu zakrystii wraz z cennym, barokowym wystrojem. W **zespole dominikańskim** winna być ukończona konserwacja wnętrza wczesnobarokowej kaplicy grobowej Lubomirskich. W barokowym **kościel Pijarów** należy przeprowadzić konserwację monumentalnej fasady z połowy XVIII wieku, tworzącej eksponowane widokowo zamknięcie ul. św. Jana. W konserwowanym w ubiegłych latach **kościel św. Marka** przewiduje się konserwację barokowego wyposażenia wnętrza, zaś w późnobarokowym **klasztorze Prezentek** przy kościele św. Jana – remont konserwatorski dachu. W **greckokatolickiej cerkwi św. Norberta** (dawnym

kościelne Norbertanek), po przywróceniu ikonostasu z końca XIX w., należy podjąć ekspozycję wystroju malarskiego wnętrza.

Nadchodzący rok winien przynieść zakończenie wieloletnich prac przy najlepiej zachowanym, pomocnym odcinku **średniowiecznych fortyfikacji Krakowa**. Z zadaniem tym wiąże się prowadzona od lat przez Gminę m. Krakowa – we współdziałaniu ze Społecznym Komitetem – rewaloryzacja Plant jako najstarszego w Krakowie publicznego ogrodu.

Społeczny Komitet pragnie też – na zasadzie dotacji zwrotnych – wspomagać remonty konserwatorskie najcenniejszych, kształtowanych od średniowiecza po wiek XIX krakowskich **kamienic mieszczańskich**, stanowiących własność prywatną.

W obrębie dawnego **miasta Kazimierz** duży zakres prac nadal będą nadal prace w monumentalnych zespołach kościelnych i klasztorach. Szczególnie poważnych nakładów wymaga kontynuowanie kompleksowej konserwacji monumentalnego, gotyckiego **kościół parafialny Bożego Ciała**: przewiduje się dalszą konserwację ceglano-licowej elewacji wraz z kamiennym detalem oraz kolejne prace konserwatorskie przy niezwykle bogatym wystroju wnętrza, kształtowanym w różnych epokach, od gotyku po barok. W paulińskim **sanktuarium św. Stanisława na Skalce** – po zrealizowaniu szerokiego zakresu prac konserwatorskich w minionych latach – przewiduje się konserwację elewacji klasztornej. Prowadzone od wielu lat prace w ogromnym, gotyckim **zespole kościoła św. Katarzyny i klasztoru Augustianów**, winny w nadchodzącym roku przynieść dalsze rozwiązywanie problemów związanych z zawilgoceniem części klasztornych krużganków, zwaną z tymże problemem konserwację średniowiecznych malowideł ściennych oraz – we współdziałaniu z klasztorem i parafią – konserwację i częściową wymianę posadzki w kościele, co wiązać się będzie z konstrukcyjnym zabezpieczeniem i badaniami krypt pod kościołem.

W obrębie spotykającego się z coraz większym – w skali światowej – zainteresowaniem dawnego, kazimierskiego **miasta żydowskiego**, przewiduje się kontynuowanie konserwacji zabytkowych nagrobków na obu cmentarzach (Remuh z XVI w. i Nowym z początku XIX w.). Oczekując na rozwiązanie spraw własnościowych – Społeczny Komitet pragnie zarezerwować środki na kompleksowy remont konserwatorski poważnie zaniedbanej bożnicy Wysokiej z 2 połowy XVI w. Opracowanie dokumentacji konserwatorskiej w nadchodzącym roku winno stać się podstawą dla konserwacji bożnicy Remuh (XVI w.). Mniejszego zakresu robót wymagają bożnice Izaaka i Tempel.

W **zabudowie świeckiej** przewiduje się m.in. prace w dawnych kamienicach: przy ul. Szerokiej 36 i przy ul. Krakowskiej 46 (w XVI w. własność królewskiego architekta Bartłomieja Berrecciego, dziś użytkowana przez Muzeum Etnograficzne). Kontynuacji – we współpracy z Gminą m. Krakowa – wymaga rewaloryzacja zespołu dawnej zajezdni tramwajowej dla Muzeum Inżynierii Miejskiej. Jest ona traktowana jako zapoczątkowanie rewaloryzacji dawnego kwartału przemysłowego.

Na terenach położonych **między Plantami a „drugą obwodnicą”** kontynuowana będzie koncentracja prac w zespole dawnego przedmieścia **Wesoła**. Pragniemy tu nadal współfinansować prace w zespołach kościelnych i klasztor-nych (świątynie barokowe: pokarmelitański kościół Niepokalanego Poczęcia N. P. Marii ze szpitalem św. Łazarza, i kościół Karmelitanek p.w. św. Teresy i św. Jana od Krzyża; dalsze prace w ukształtowanym na początku XX stulecia kościele Jezuitów, będącym rodzajem syntezy sakralnej sztuki Krakowa doby Młodej Polski) oraz w **zabytkowych zespołach klinik uniwersyteckich i Garnizonowego Klubu Oficerskiego**.

Na terenie historycznego przedmieścia **Piasek** kontynuacji wymagają m.in. prace w zespole **kościół i klasztoru Karmelitów**: w nadchodzącym roku przewi-duje się konserwację elewacji kościoła.

Na **Kleparzu** kontynuowane będzie wielkie zadanie konserwacji najstarszej tutaj świątyni – **sanktuarium św. Floriana** wraz z bogatym, barokowym wy-posażeniem.

Przewiduje się dalsze prace w **zespołach kościelnych i klasztor-nych**: Kapu-cynów, Sercanek, Felicjanek i Bożego Miłosierdzia na Smoleńsku, Wizytek na Biskupim.

Spośród zadań dotyczących reprezentacyjnej architektury końca XIX wieku szczególne znaczenie mieć będą prace w obiektach Muzeum Narodowego przy ul. Piłsudskiego: **pałacu Czapskich i kamienicy Łozińskich**. Znacznych nakła-dów wymagać będzie kolejny etap prac w zespole dawnej Fundacji Aleksandra Lubomirskiego (ul. Rakowicka 27; dziś siedziba **Akademii Ekonomicznej**).

Rewaloryzacja kształtowanej głównie w końcu XIX wieku monumentalnej **architektury na obrzeżach Plant** wiązać się będzie z pracami m.in. w gmachu Urzędu Wojewódzkiego oraz w pałacach Pusłowskich i Tyszkiewiczów.

Stałej kontynuacji wymaga konserwacja **cmientarza Rakowickiego**, jednej z najświetniejszych polskich nekropolii. Zadanie to prowadzone jest we współdziałaniu z Gminą m. Krakowa.

W **Podgórzu** przewiduje się dalsze prace w zespole neogotyckiego **kościół parafialnego św. Józefa** oraz w **dawnym ratuszu**. Przewiduje się też podjęcie konserwacji **kościół św. Benedykta** na Krzemionkach.

Spośród najcenniejszych **enklaw zabytkowych poza historycznym cen-trum miasta** – wysokich nakładów wymagać będzie współdziałanie Narodowego Funduszu w ratowaniu wczesnobarokowego **eremu Kamedułów na Bielanych**. Po kompleksowej konserwacji kościoła wraz z wyposażeniem, dokonanej ze środków Narodowego Funduszu w latach minionych oraz opracowaniu w roku bieżącym dokumentacji projektowej i przeprowadzeniu niezbędnych badań – od roku 2006 należy przystąpić do zasadniczego etapu konserwacji samego eremu, zajmującego rozległy teren (o powierzchni i nasyceniu zabytkową zabudową porównywalnymi z niewielkim, historycznym miasteczkiem): domków zakon-

ników i budynku przeznaczonych niegdyś dla gości, dawnego zespołu gospodarczego, sklepionych piwnic klasztornych, murów obwodowych.

Kontynuacja – w ścisłej współpracy z klasztorem Benedyktynów – prac **w opactwie tynieckim** winna w nadchodzącym roku przynieść konstrukcyjne zabezpieczenia odcinka murów obronnych i oporowych oraz konserwację fasady kościoła wraz z wieżami.

W zespole **opactwa Cystersów w Mogile** kontynuacja wieloletniego cyklu prac winna przynieść konserwację krużganków klasztornych; zakres tych prac ustalą podejmowane prace badawcze.

We współdziałaniu z Towarzystwem Miłośników Historii i Zabytków Krakowa kontynuowane będą prace w zespole **kopca Kościuszki** (przewidziane rozpoczęcie remontu muru oporowego).

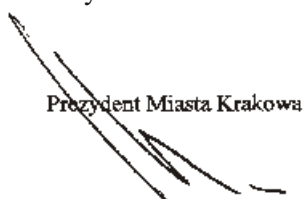
Na **Zwierzynicy** przewiduje się dalsze prace w **klasztorze i kościele Norbertanek**.

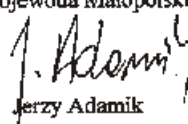
Kontynuacji wymaga rewaloryzacja cennej, podmiejskiej **rezydencji na Woli Justowskiej**, obejmującej architekturę i założenie ogrodowe renesansowej willi Justusa Decjusza.

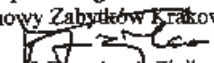
Konserwacja dzieł obronnych wybitnego zabytku sztuki wojennej – austriackiej **Twierdzy Krakowskiej** z 2 połowy XIX wieku – zależna jest od współpracy z właścicielami i użytkownikami poszczególnych obiektów. Przewiduje się m.in. prace w fortach „Kościuszko” (bastion V), „Krzesławice” i „Rajsko”.

27 lat funkcjonowania Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa zmieniło nie do poznania obraz krakowskich zabytków, a tym samym całego miasta – jako symbolu polskiej tożsamości, a zarazem wybitnego ośrodka europejskiej kultury. Nie udałooby się tego osiągnąć bez stałego dopływu środków finansowych, pozyskiwanych dzięki zrozumieniu wagi zadania przez najwyższe władze Rzeczypospolitej, Pana Prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego i Parlamentu. Proces konserwacji zabytków jest zadaniem, które nie ma końca: tylko sukcesywne prowadzenie prac konserwatorskich może hamować zniszczenia, jakie niesie czas.

Z wyrazami szacunku

Prezydent Miasta Krakowa

prof. Jacek Majchrowski

Wojewoda Małopolski

Jerzy Adamik

Przewodniczący
Społecznego Komitetu
Odnowy Zabytków Krakowa

prof. Franciszek Ziejka

Kraków, dnia 31 maja 2005 r.

Rzemiosło w odnowie Krakowa (wybrane aspekty uczestnictwa do roku 1989)

O bok dużych przedsiębiorstw, których udział w realizacji odnowy Krakowa w okresie do r. 1989 był najistotniejszy i już omawiany na łamach Biuletynów SKOZK¹ angażowano do prac odnowicielskich również przedsiębiorstwa mniejsze. Np. w latach 1961–1965 głównymi wykonawcami Uchwały Nr 402/61 Rady Ministrów z dnia 10.10.1961 r. w sprawie zabezpieczenia zasobów lokalowych w dzielnicy Stare Miasto w Krakowie były Miejskie Przedsiębiorstwa Remontowo-Budowlane Nr 1 i Nr 3, które realizowały aż 76,6% wartości robót². Możliwości wykonawcze przedsiębiorstw remontowo-budowlanych i ich potencjał dostosowane były do niewielkich środków przeznaczanych na remonty budynków. Środki te ustalono dla Krakowa – w przeliczeniu na powierzchnię użytkową budynków – na najniższym poziomie wśród wszystkich województw kraju³.

W owych latach wśród wykonawców, a i inicjatorów prac odnowicielskich znalazły się również przedsiębiorstwa i organizacje rzemieślnicze oraz inne, należące do sektora gospodarczego, który w ówczesnym systemie nazywany był protekcyjnie „drobną wytwórczością”.

Tradycja angażowania do prac konserwatorsko-rewaloryzacyjnych rzemiosła oraz przedsiębiorstw drobnej wytwórczości była bowiem w powojennym Krakowie dość silna, zwłaszcza w okresie, kiedy prezydentem Krakowa (ówcześnie nazywało się to: przewodniczący Prezydium Rady Narodowej) był Zbigniew Skolicki – wcześniej z ramienia władz wojewódzkich nadzorujący system drobnej wytwórczości, a długoletnim wiceprezydentem dr Jan Garlicki – równocześnie przewodniczący Wojewódzkiego Komitetu Stronnictwa Demokratycznego, partii której zapleczem społecznym było środowisko rzemiosła, kupiectwa, drobnych właścicieli i części inteligencji.

Jednak początek uczestnictwa rzemiosła w odnowie Starego Miasta jest trudny do sprecyzowania. Autorka artykułu pt. „Możliwości nie w pełni wykorzy-

---

¹ T. Małkowska-Holcerowa, *Przedsiębiorstwo Państwowe Pracownie Konserwacji Zabytków, Oddział w Krakowie (1951–1991)*, „Biuletyn SKOZK” nr 51/2003, s. 48–79; W. Dudzik, *Przedsiębiorstwo Rewaloryzacji Zabytków S.A.*, Id., s. 80–85.

² MPRB Nr 1 rozpoczęło remonty kapitalne na przełomie lat 1978/1979.

³ Z. Górski, *Renowacja zabytkowych zespołów staromiejskich Krakowa w latach 1961–1963*, „Czasopismo Techniczne”, Nr 7(73), Kraków, wrzesień 1964, s. 1–5.

stane” określiła trafnie, że „rzemiosło weszło w proces rewaloryzacji jak gdyby tylnymi drzwiami”⁴.

Rzemiosło po powstaniu SKOZK było inspirowane wskazaniem Uchwały Prezydium Centralnego Komitetu SD z dnia 6.03.1979 r. w sprawie udziału w odnowie zabytków Krakowa. Nieco wcześniej (18.02.1979) odbyła się w Krakowie ogólnopolska narada Stronnictwa Demokratycznego pod hasłem „Ochrona dóbr kultury narodowej – obywatelską powinnością członków SD”, w trakcie której omówiono udział Stronnictwa w odnowie zabytków Krakowa. Konsekwencją powyższych ustaleń stało się podpisanie w dniu 9.05.1979 r. porozumienia między Izbą Rzemieślniczą a Zarządem Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa⁵.

Kolejne porozumienie zawarły w dniu 8.02.1980 r. Centralny Zarząd Rzemiosła i Izba Rzemieślnicza w Krakowie z Prezydentem Miasta Krakowa oraz Społecznym Komitetem Odnowy Zabytków Krakowa, w sprawie udziału rzemiosła w odnowie zabytków Krakowa⁶.

Efektom porozumienia z roku 1979 było m.in. przekazanie do całkowitej odnowy przez rzemiosło trzech budynków oficynowych: przy ul. Szewskiej 12 i 16, oraz Sławkowskiej 26, jak również zwiększenie wartości prac w zakresie odnowy do kwoty około 30 mln zł. Zgodnie z porozumieniem z roku 1980 utworzono Rzemieślniczy Fundusz Rewaloryzacji Krakowa i określono, że siłami rzemiosła wykonane zostaną w latach 1981–1983:

- roboty budowlano-montażowe dla obiektów przy pl. Wolnica 7 (św. Wawrzyńca 1, z przeznaczeniem na internat-hotel dla młodzieży rzemieślniczej, oraz siedziby organizacji rzemieślniczych
- prace remontowe w pałacu Larischa, przeznaczonego dla Miejskiej Biblioteki Publicznej
- kompleksowy remont ze środków rzemiosła dwóch budynków dla organizacji rzemieślniczych i zakładów względnie punktów usługowych oraz placówek handlowych rzemiosła

Łączny koszt renowacji tych obiektów określono na ok. 60 mln zł⁷.

Na Plenarnym Posiedzeniu Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa w dniu 14.05.1982 r., poświęconym wykorzystaniu środków na odnowę

---

⁴ A. Gorazd, „Biuletyn Odnowy Krakowa”, z. 7, maj 1980, s. 5, 6.

⁵ Porozumienie zawarto w obecności wicemarszałka Sejmu PRL, wiceprzewodniczącego CK Stronnictwa Demokratycznego Piotra Stefańskiego. Zarząd Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa, poszerzając udział rzemiosła, zobowiązał się m.in. zapewnić niezbędne materiały i surowce oraz współuczestniczyć w realizacji programu rozwoju rzemiosł artystycznych.

⁶ Porozumienie w sprawie udziału rzemiosła polskiego w odnowie zabytków Krakowa precyzowało m.in. formy działania dla jego realizacji, jak: gromadzenie środków finansowych na rzecz odnowy Krakowa i inicjowanie czynów społecznych rzemiosła w drodze bezpośredniego finansowania robót rewaloryzacyjnych, oraz prowadzenie zbiórki darów rzeczowych, w tym materiałów budowlanych, wyrobów rzemieślniczych dla wyposażania wnętrz odnawianych obiektów i in.

⁷ Gotowość realizacji prac tej wartości podjęto w Urzędzie m. Krakowa, w obecności Przewodniczących: CK SD Tadeusza Młyńczaka, oraz KK SD prof. Jana Janowskiego.

zabytków Krakowa w latach 1979–1981 oraz kierunkom pracy w r. 1982, zabrał głos w dyskusji przewodniczący Komisji Czynów Społecznych Rzemiosła Stanisław Lenczewski. Przedstawił inicjatywę ratowania zabytków Stradomia i Kazimierza, proponując przekazanie rzemiosłu do rewaloryzacji i rekonstrukcji wiele zaniedbanych i wyeksploatowanych budynków w tej części miasta. Rzemiosło miało przystąpić do ich szybkiej odnowy i przeznaczenia na mieszkania oraz zakłady rzemieślnicze, zgodnie z tradycjami i charakterem tej dzielnicy⁸.

Według udzielonego „Dziennikowi Polskiemu” przez wiceprezesa Krakowskiej Izby Rzemieślniczej Andrzeja Kuciela wywiadu⁹, Kazimierz miałby stać się do roku 1990 centrum rzemieślniczo-usługowym, usytuowanym w dziewięciu, gruntownie odnowionych budynkach przy ulicach: Józefa, Szerokiej i Miodowej, odnowionym pasażu łączącym ulice Dietla i Miodową, oraz realizowanymi obiektami w narożniku pl. Wolnica i ul. św. Wawrzyńca.

„Informator Izby Rzemieślniczej” z r. 1984¹⁰ zauważa, że znaczna część zleceń sektora nieuspołecznionego dotyczyła cennych obiektów sakralnych Krakowa. Z „Informatora” dowiadujemy się również, że realizację zadań rewaloryzacyjnych prowadziły: Spółdzielnia Rzemieślnicza Budownictwa w Krakowie, Spółdzielnia Budowlano-Metalowa w Nowej Hucie¹¹, Spółdzielnia Rzemieślnicza „Drzewiarz” w Krakowie¹², oraz spółdzielnie rzemieślnicze z Bochni i Mysłenicy.

Prace i partycypacja finansowa rzemiosła w procesie odnowy

Ze względu na rodzaj wykonywanych przez rzemiosło prac, zwłaszcza w pierwszych latach procesu odnowy, jak remonty częściowe, remonty elewacji oraz dachów, roboty malarskie i inne¹³, wydaje się uzasadnione określenie udziału rzemiosła w drodze porównania z wartością wykonywanych robót przez innych uczestników odnowy.

⁸ „Biuletyn SKOZK”, z. 15, grudzień 1982, s. 13.

⁹ „Rzemiosło rewaloryzuje Kazimierz za miliard”, wywiad M. Żelechowskiego, „Dziennik Polski”, Nr 200, 24 sierpnia 1984.

¹⁰ „Informator Izby Rzemieślniczej w Krakowie, Dzień Rzemiosła Polskiego”, Kraków, kwiecień 1984, s. 40, wymienia remonty krakowskich klasztorów: Augustianek, Redemptorystów, Norbertanek, Reformatów i Karmelitów.

¹¹ XXXV-lecie Spółdzielni Rzemieślniczej „Budmet”, Kraków 2002, Ważniejsze realizacje, s. 8–10.

¹² 25-lecie Spółdzielni Rzemieślniczej „Drzewiarz” w Krakowie 1949–1974, Kraków, czerwiec 1974.

¹³ W. Ryduki, M. Goduń, *Model organizacyjny potencjału budowlanego dla ochrony zespołów zabytkowych*, część I – wstępna, Instytut Organizacji, Zarządzania i Ekonomiki Przemysłu Budowlanego (ORGBUD), Kraków, październik 1981, maszynopis, s. 15. Autorzy stwierdzają, że zakłady zrzeszone w Izbie Rzemieślniczej wykonują roboty elewacyjne, a jedynie 10% nakładów, to roboty remontowo-budowlane i dopiero w r. 1980 rzemiosło włączyło się do robót budowlanych i wykończeniowych, np. stolarskich.

Do porównania posłużyły udostępnione w Zarządzie Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa „Sprawozdania z wykorzystania środków na rewaloryzację obiektów zabytkowych w latach 1975–1991”.

Analizując roboty wykonywane w poszczególnych latach, porównywano jedynie wartości prac remontowo-budowlanych, pomijając koszty prac ściśle konserwatorskich, badawczych i dokumentacyjnych, ponieważ rzemiosło ich w zasadzie nie realizowało¹⁴.

Wartość wykonanych przez rzemiosło prac w kolejnych latach przedstawia się następująco:

rok 1976 – 5,000 mln zł,
1977 – 4,012 mln zł,
1978 – 8,556 mln zł,
1979 – 27,000 mln zł,

tj. każdorazowo poniżej 3% ogółu nakładów poniesionych na odnowę zabytków Krakowa.

Przedstawiciele władz rzemiosła uzasadniali ograniczenie wysokości przerobów i niepełne wykorzystanie potencjału rzemiosła tzw. „limitowaniem”¹⁵, które dotyczyło zaopatrzenia materiałowego i sprzętowego, jak również ówczesnymi, sztywnymi przepisami finansowymi, regulującymi tryb rozliczania się sektora państwowego i prywatnego. Potwierdził to również na Plenum SKOZK w dniu 7.12.1979 r. prezes Centralnego Związku Rzemiosła, że niższa wartość robót spowodowana została limitowaniem kontraktów gospodarki społeczno-nej z rzemiosłem.

Działalność rzemiosła w latach 1980–1985 omówiona została szczegółowo w cennej, źródłowej publikacji Ewy Belniak i Stanisława Belniaka¹⁶. Przedstawiono w niej charakterystykę remontów wykonywanych przez rzemiosło, działalność jednostek wykonawstwa remontowego, oraz ocenę udziału rzemiosła w odnowie zasobu budowlanego Krakowa.

Posługując się elementami tablicy, zamieszczonej na s. 121 powyższej publikacji, dzięki wymienieniu wszystkich zlecniodawców, uzyskano całkowitą wysokość nakładów na odnowę.

Autorzy publikacji przytaczają również rodzaje prac wykonywanych przez rzemiosło. I tak w r. 1980 przeważały drobne prace o niewielkiej wartości, realizowane aż w 94 obiektach budowlanych. Ale już w roku następnym zaczęto prowadzić roboty o większym stopniu trudności i wyższej wartości jednostko-

¹⁴ Prace badawczo-projektowe i konserwatorskie wykonywali rzemieślnicy raczej wyjątkowo, np. mgr inż. arch. A. Freyer w klasztorach Norbertanek i Benedyktynów oraz fasady kościołów Wizytek i Paulinów.

¹⁵ T. Nowiński, *Problemy odnowy Krakowa, Narada konsultacyjna w sprawie odnowy zespołów zabytkowych Krakowa*, Wyd. Literackie, Kraków 1978, s. 46.

¹⁶ E. Belniak, S. Belniak, *Udział rzemiosła w procesie odnowy zasobu budowlanego Krakowa w latach 1980–1985*, „Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie”, Nr 257, 1988, s. 119–13.

**Wartość robót remontowych wykonanych przez rzemiosło
w latach 1980–1985 (w mln zł)**

Inwestor	Lata					
	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Zarząd Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa	30,3	28,1	53,3	67,0	99,0	210,0
Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej, Pracownice Konserwacji Zabytków, Wydział Ochrony Zabytków UMK	–	22,8	45,0	89,0	55,0	53,0
Jednostki Gospodarki Nieuspołecznionej	–	–	5,0	7,0	5,0	7,0
Programy własne	8,5	2,0	4,0	10,0	36,0	40,0
R a z e m	38,8	52,9	107,3	173,0	195,0	321,0

wej. dominowały jednak nadal roboty dekarские i blacharskie, remonty elewacji, drobne prace murarskie i stolarskie, zabezpieczanie fundamentów, ale jednocześnie zaczęto prowadzić remonty kompleksowe.

Obserwując znaczną dynamikę wzrostu wartości robót wykonywanych przez rzemiosło w omawianych latach, należy uwzględnić również wskaźniki wzrostu cen w latach 1980–1986, które kształtowały się następująco: stawki robocizny ok. 79%, materiałów ok. 139%, a pracy sprzętu ok. 99%.

Lata 1980–1985 stały się również tematem rozprawy doktorskiej Krzysztofa Surówki, której autor poddał analizie udział przedsiębiorstw uspołeczniionych i nieuspołeczniionych w rewaloryzacji zabytków Krakowa¹⁷. W oparciu o zamieszczoną na s. 149 rozprawy tabelę, możliwe było wyliczenie procentowego uczestnictwa rzemiosła w robotach budowlano-montażowych, w porównaniu z uczestnikami sektora uspołecznionego, jak: PKZ, PRZ, Przedsiębiorstwo Budowy Kopalń Rud i inne.

Autor dysertacji stwierdza, że w ostatnich latach badanego okresu wzrastał udział rzemiosła w odnowie obiektów zabytkowych, ale udział ten należałoby zwiększyć stosując instrumenty finansowe, jak: kilkuletnie zwolnienia podatkowe dla zakładów rzemieślniczych, ulgi w podatkach obrotowym i dochodowym, wydawanie zezwoleń na zatrudnienie większej liczby pracowników bez dodatkowych obciążeń finansowych.

¹⁷ K. Surówka, *System finansowania rewaloryzacji zespołów zabytkowych*, praca doktorska, pod kierunkiem prof. dr. hab. S. Owsiaka, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, Instytut Finansów, Kraków 1986, Biblioteka AE w Krakowie (maszynopis).

Udział rzemiosła i przedsiębiorstw uspołecznionych w robotach remontowo-budowlanych w latach 1980–1985 (przeroby w mln zł)

Rok	1980	%	1981	%	1982	%	1983	%	1984	%	1985	%
Rzemiosło	38,4	8,9	28,0	7,5	52,0	7,3	79,4	11,0	117,0	13,0	265,4	18,7
Inni	391,1	91,1	344,8	92,5	661,2	92,7	640,4	89,0	779,5	87,0	1145,5	81,3
Razem	429,5	100,0	372,8	100,0	713,2	100,0	719,8	100,0	896,5	100,0	1410,9	100,0

Mówiąc o tych instrumentach w procesie rewaloryzacji, główną przeszkodę w rozwoju przedsiębiorstw upatruje autor w niedoborze pracowników budowlano-montażowych, m.in. z powodu braku specjalistów w zawodach zanikających. Niezbędne staje się również, wg K. Surówki, stworzenie właściwego systemu wynagradzania, ponieważ obowiązująca od 1982 roku metoda obliczania funduszu płac – oparta na produkcji sprzedanej netto – w przypadku przedsiębiorstw remontowo-konserwatorskich, zasługuje na krytykę¹⁸.

W informacji Zarządu Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa o realizacji odnowy zabytków w r. 1982 podkreślano trudności i napięcia, niedobory zatrudnienia w przedsiębiorstwach wykonawczych, oraz niższe o około 30% przeroby finansowe, w porównaniu z uzyskanymi w roku 1980. Stwierdzono również, iż podobnie kształtowała się sytuacja w spółdzielniach rzemieślniczych¹⁹. O powadze sytuacji świadczyła także wypowiedź prezydenta m. Krakowa na posiedzeniu Prezydium SKOZK i zapowiedź podjęcia w r. 1983 rozwiązania problemu zatrudnienia, a dzięki temu zwiększenia mocy przerobowych w przedsiębiorstwach realizujących odnowę. Dotyczyć to miało również rzemiosła, którego potencjał uległ także poważnemu ograniczeniu²⁰.

Ustosunkowując się do dyskusji na posiedzeniu Prezydium SKOZK w r. 1985 prezydent m. Krakowa mógł już stwierdzić, że udział rzemiosła w odnowie zabytków wzrósł, co wyraziło się przerobem w wysokości 200 mln zł rocznie, a planowane jest nawet podwojenie tej kwoty²¹.

¹⁸ K. Surówka, *op. cit.*, rozdz. IV. Instrumenty finansowe w procesie rewaloryzacji zespołów zabytkowych, s. 154–155, rozdz. V. Propozycje doskonalenia systemu finansowania rewaloryzacji zespołów zabytkowych. Kierunki doskonalenia organizacji oraz systemu finansowania wykonawców prac na obiektach zabytkowych, s. 175–177.

¹⁹ „Biuletyn SKOZK”, z. 13, s. 41.

²⁰ Wprowadzająca do dyskusji wypowiedź prezydenta T. Salwy w Belwederze, w dniu 3.06.1983 r., „Biuletyn SKOZK”, z. 15, s. 3.

²¹ Relacja z posiedzenia w dn. 15.05.1985 r., „Biuletyn SKOZK”, z. 17. s. 18, „Biuletyn SKOZK”, z. 22, s. 64 informuje, że wartość robót rzemiosła w inwestorstwie ZRZZK w r. 1985 wyniosła 221,5 mln zł = 197,7 mln zł w cenach r. 1984, a więc niespełna 24% ogólnej wartości robót remontowo-budowlanych.

Zaangażowanie rzemiosła zyskało uznanie wyrażające się umieszczeniem stosownej tablicy na murze okalającym gmach Muzeum Archeologicznego, jako najwyższej formy uhonorowania szczególnie zasłużonych na rzecz odnowy Krakowa. I tak tablica poświęcona rzemiosłu znalazła się wśród czternastu pierwszych, którym Prezydium Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa przyznało w r. 1985 to wyróżnienie²².

Obiekty kompleksowo odnowione przez rzemiosło w latach 1979–1985²³

Rok	Adres	Przeznaczenie	Koszt mln zł
1982	Szewska 12, oficyna	pracownie artystyczne	7,1
1982	Szewska 16, oficyna	zaplecze socjalno-bytowe MPEC	9,8
1985	kościół garnizonowy, Dietla 30	kult religijny, mieszkania, plebania	32,2
1985	pałac Larischa, pl. Wszystkich Świętych 6	Miejska Biblioteka Publiczna	55,2

Załączona poniżej tabela wykazuje, że udział rzemiosła w odnowie wzrósł istotnie w porównaniu do okresu lat 1980–1985 i przekroczył znacznie 20% całości kosztów prac remontowo-budowlanych. Jednak wskutek dynamicznie powiększającej się inflacji nastąpił nieproporcjonalny wzrost kosztów realizacji planowanych zadań. Prezydent m. Krakowa oświadczył w trakcie posiedzenia Prezydium SKOZK w dniu 19.05.1989 r., że rok ten będzie dla rewaloryzacji bardzo trudny, ponieważ niepokojąco rosną ceny materiałów budowlanych. Szczególnie ostro wystąpiło to w związku z wprowadzeniem cen umownych. Prezydent sygnalizował również, że stopa inflacji osiągnie pułap 90%²⁴ (faktycznie stopa inflacji w procesie rewaloryzacji wyniosła w latach 1988–1991 aż 106%).

²² POLSKIE RZEMIOSŁO – za systematycznie wzrastający udział rzemiosła w pracach rewaloryzacyjnych, wynoszący w r. 1984 ponad 80 mln zł. Za sfinansowanie w kwocie 300 mln zł i wykonanie własnymi siłami robót budowlano-montażowych w budynkach przy Placu Wolnica 7 i ul. Wawrzyńca 1, z przeznaczeniem na internat, hotel dla młodzieży rzemieślniczej oraz siedzibę organizacji rzemieślniczych – w ramach porozumienia patronackiego z dnia 8 lutego 1980 roku.

²³ Według wykazu kompleksowo odnowionych obiektów w okresie działalności Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, „Biuletyn SKOZK”, Nr 3/86/20, s. 48.

²⁴ „Biuletyn SKOZK”, z. 2/89/31, s. 9.

Udział rzemiosła w odnowie zabytków w latach 1986–1989 w mln zł²⁵

Rok	W inwestorstwie zastępczym ZRZZK				
	ogółem		w tym rzemiosło		
	plan	wykonanie	plan	wykonanie	%
1986	1400	1719	170	448	26,1
1987	2050	2143	400	440	20,5
	795*	840*	98*	109*	13,0*
1988	2820	3790	700	1015	24,8
1989	5400	15174	1700	3168	20,9

* Poza inwestorstwem ZRZZK

Uchwała Rady Ministrów

Skala i rodzaj trudności, jak również niepowodzenia w dotychczasowej realizacji odnowy Krakowa legły u podstaw podjęcia – ostatniej już w tej materii²⁶ – Uchwały Nr 19/85 Rady Ministrów, z dnia 18 lutego 1985 roku. Celem Uchwały było „zapewnienie niezbędnych warunków skutecznej rewaloryzacji zespołów zabytkowych Krakowa i zachowanie jego unikalnych wartości”.

Uchwała precyzowała m.in., że:

- roboty wykonywane w ramach programów rewaloryzacji w roku 1985 i w latach następnych objęte są preferencyjnym zaopatrzeniem, analogicznie, jak dla zamówień rządowych
- Minister d/s Cen ustali odpowiednio podwyższoną stawkę zysku, uwzględnianą w cenach regulowanych robót budowlanych, wykonywanych w ramach programów rewaloryzacji
- zainteresowani ministrowie uwzględnią na rok 1986 i lata następne system szczególnych preferencji, obejmujących m.in. współczynnik korygujący przyrost cen wynagrodzeń, oraz dodatkowe kwoty wolne od obciążeń przyrostu wynagrodzeń na Państwowy Fundusz Aktywizacji Zawodowej, dla przedsiębiorstw realizujących rewaloryzację zespołów zabytkowych Krakowa.

²⁵ Wartość udziału rzemiosła w kosztach odnowy zestawiona została analogicznie jak w tabelach poprzednich, w odniesieniu do robót budowlano-montażowych, nie uwzględniając prac konserwatorskich i badawczo-projektowych.

²⁶ Uchwała Nr 402/61 Rady Ministrów z dnia 10 października 1961 r. w sprawie zabezpieczenia zasobów lokalowych w dzielnicy Stare Miasto w Krakowie. Uchwała Rady Ministrów Nr 169 z dnia 14.07.1967 r. w sprawie kompleksowego remontu i przebudowy budynków w dzielnicy Stare Miasto m. Krakowa. Uchwała 186/74 Rady Ministrów z dnia 2.07.1974 w sprawie ochrony zespołów zabytkowych Krakowa.

Pomnik-fontanna na Placu Mariackim ofiarowany w r. 1958 przez krakowskich rzemieślników. Fontannę zaprojektował Jan Budziło, model rzeźby, której pierwotnym zaczerpnięto z ołtarza Wita Stwosza sporządził Franciszek Kalwas, a odlewał Leon Dyrko

„Dom Rzemiosła” przy placu Wolnica 7 sfinansowany i zrealizowany siłami rzemiosła z przeznaczeniem na internat dla młodzieży rzemieślniczej, hotel oraz siedzibę cechów i spółdzielni rzemieślniczych

Realizacja zobowiązań wynikających z Uchwały Rady Ministrów była następująca:

- Minister ds. Cen decyzją z dnia 14.04.1985 r. ustalił preferencyjną stawkę w wysokości 20%.
- Minister Pracy, Płacy i Spraw Socjalnych nie uwzględnił wniosku o zaniechanie naliczania w r. 1985 obciążeń przyrostu wynagrodzeń na PFAZ dla Przedsiębiorstwa Rewaloryzacji Zabytków. Także w Centralnym Planie Rocznym na rok 1986 nie przewidziano systemu szczególnych preferencji w zakresie zwolnień od podatków, ani też preferencyjnych współczynników korygujących kwoty wolne od podatków, w przypadku wypłat ponadnormatywnych wynagrodzeń.

Zastosowane ulgi podatkowe wobec rzemiosła, sposób ustalania cen i rozliczeń, uproszczone procedury zawierania umów umożliwiły jednak rozszerzenie udziału sektora nieuspołecznionego w rewaloryzacji zabytków Krakowa.

Celem zwiększenia potencjału wykonawczego, władze rzemiosła podjęły inicjatywę budowy zaplecza produkcyjnego, wykorzystując i adaptując istniejącą przy ul. Lindego w Krakowie bazę Hurtowni Zaopatrzenia Rzemiosła. Na posiedzeniu Prezydium SKOZK w dniu 20.05.1988 r. prezydent m. Krakowa Tadeusz Salwa stwierdził, że pomimo zaangażowania także firm budownictwa przemysłowego i ogólnego²⁷, do rangi poważnego wykonawcy odnowy zabytków urosło krakowskie rzemiosło, które przejęło niemal w całości remonty częściowe i zabezpieczające.

W kolejnej informacji prezydent m. Krakowa oświadczył, że realizacja zadań planu pięcioletniego w latach 1986–1989 była możliwa m.in. dzięki uzyskiwanym ulgom podatkowym i preferencjom w zaopatrzeniu materiałowym. Niestety, obowiązkowe pośrednictwo w zaopatrzeniu materiałowym zostało w r. 1989 zniesione, tak więc wszystkie materiały musiano odtąd nabywać wyłącznie w drodze kupna za ceny umowne²⁸. Wykonawcy podnosili również, że Uchwała Nr 19/85 Rady Ministrów funkcjonowała w zakresie zaopatrzenia materiałowego w stopniu niewystarczającym. Odnosiło się to zwłaszcza do terminowości dostaw, oraz jakości takich materiałów, jak drewno, materiały ceramiczne i wyroby chemiczne.

Przytoczone wyżej okoliczności świadczyły również o wyczerpywaniu się możliwości i skuteczności gospodarki nakazowo-rozdziałowej w skali państwa.

Efekty rzeczowe w roku 1989

Na zakończenie, wydaje się celowe co najmniej fragmentaryczne przedstawienie efektów rzeczowych działalności rzemiosła na rzecz rewaloryzacji na

---

²⁷ EneGOPrzem, Chemobudowa, Mostostal, Instal, Hydrokop, Elektromontaż, i powołane na bazie Budostalu-9 w r. 1986 Przeds. Budownictwa, Odnowy Zabytków i Prod. Przemysłowej BUDOZAP, „Biuletyn SKOZK”, z. 2/80/27/, s. 8.

²⁸ Opinia Komisji Programowania i Realizacji SKOZK, „Biuletyn SKOZK”, z. 1/89/30/, s. 76.

przestrzeni wybranego roku. Rok 1989 był znamienny, jako poprzedzający zasadnicze zmiany w systemie społeczno-politycznym naszego kraju i dostosowywania gospodarki do wymogów rynku.

Po zakończeniu kompleksowej odnowy, przekazano w r. 1989 użytkownikom zrealizowane przez rzemiosło budynki przy ulicach: Piekarskiej 3, św. Gertrudy (Waryńskiego) 16 i Wiślniej 7.

Natomiast remonty częściowe prowadzone były przez firmy rzemieślnicze w 51 obiektach:

- Spółdzielnia Rzemieślnicza Budownictwa w Krakowie remontowała budynki: Dietla 29, Estery 12, św. Jana 1, Józefa 22/Nowa 2, Krakowska 3, Kupa 2, Meiselsa 22, 24/pl. Nowy 6, Mikołajska 8, Miodowa 13 i 15, pl. Szczepański 4 (Pałac Sztuki, wspólnie z Sp. Plastyka), pl. Wszystkich Świętych 6, pl. Wolnica 13, Rynek Gł. 31, Sławkowska 26, Stolarska 15, Szewska 16.
- Spółdzielnia Rzemieślnicza „Budmet” w Nowej Hucie remontowała budynki: św. Anny 2, Bocheńska 1/Mostowa 2, Bonifratska 3, Bracka 3/5, Grodzka 4, Jagiellońska 8/Szewska 8, św. Jana 13, Kopernika 40/wspólnie z PKZ/pl. Nowy 7, 8 i 9, pl. Wszystkich Świętych 3/4 i 9, pl. Wolnica 3, 8 i 10, Park Decjusza – stróżówka, Senacka 18, Szewska 6, blok 29 (sieć kablowa NN).
- pozakrakowskie spółdzielnie rzemieślnicze remontowały: Floriańska 26 (Bochnia), Grodzka 47 (Tarnów), Krakowska 4 (Proszowice), Krakowska 33 i 37 (Bochnia) św. Krzyża 7 (Bochnia), Miodowa 1 i 3 (Proszowice), pl. Wolnica 9 (Wieliczka).
- wskazani przez Izbę Rzemieślnicza remontowali budynki: Estery 14, 16 i 18, Smoleńsk 9.

W r. 1989 wykonywali rzemieślnicy prace czysto konserwatorskie jedynie w skromnym zakresie, a mianowicie:

- konserwację portali kamiennych w klasztorze oo. Franciszkanów, oraz w budynku przy ul. Szpitalnej 5,
- konserwację elementów kamiennych na elewacjach przy ul. Wąskiej 2 i Piłsudskiego (Manifestu Lipcowego) 27,
- konserwację bram w budynkach: Brzozowa 18, pl. Wolnica 11, Szewska 14.

Nadmienia się, że w r. 1989 prowadzono ogółem prace remontowo-budowlane i konserwatorskie w 185 obiektach, w tym 58 budynków rewaloryzowano kompleksowo. Do eksploatacji przekazano łącznie 12 obiektów, w tym 3 wyżej wymienione budynki zrealizowane przez rzemiosło.

Analizując działalność rzemiosła na rzecz odnowy Krakowa zwrócić należy na inne, prócz wcześniej przedstawionych, aspekty. Do nich zalicza się doskonałe przygotowanie zawodowe rzemieślników, wynikające zarówno z długoletnich, bogatych tradycji pielęgnowanych przez organizacje cechowe, jak i z wysokiego poziomu szkolenia uczniów i czeladników, nawet w okresie okupacji niemieckiej.

Poważny wpływ na kształt organizacyjny rzemiosła polskiego w latach międzywojennych wywarły ustawy i praktyka rękodzielnicza w byłej Galicji, a w dużym stopniu także rzemiosło krakowskie. W Krakowie powstała pierwsza Izba Rzemieślnicza. W ramach działań Związku Młodzieży Przemysłowej i Rękodzielniczej w latach 1922–1930 wzniesiono w Krakowie przy ul. Skarbowej 2–4 siedzibę Związku wraz z bursą dla 600 wychowanków, wyposażoną w pracownię, czytelnikę, salę odczytową, gimnastyczną i teatralną.

Reaktywowane w r. 1945 rzemiosło i rzemieślnicze cechy branżowe włączyły się spontanicznie i aktywnie do odbudowy kraju ze zniszczeń wojennych, remontując m.in. budynki urzędów, uczelni oraz szkół. Jednak w latach 1949–1956 nastąpił gwałtowny regres rzemiosła, spowodowany błędnymi założeniami polityki gospodarczej państwa. Przystąpiono do stopniowej likwidacji prywatnych warsztatów rękodzielniczych. Rzemieślnicy najczęściej oddawali swoje pracownie branżowym spółdzielniom pracy. W niektórych przypadkach nakładano na warsztaty rzemieślnicze przymusowe zarządy państwowe. Stosowano również przymusowy wykup maszyn i wyposażenia warsztatów. Izba Rzemieślnicza i organizacje cechowe otrzymały komisaryczne zarządy²⁹.

Od początku lat 60. nastąpiła poprawa sytuacji rzemiosła, wynikająca z włączenia rzemiosła do wieloletnich planów rozwoju gospodarczego kraju oraz ze złagodzenia polityki fiskalnej.

W ostatnich latach omawianego okresu miał miejsce intensywny proces zmian pokoleniowych w rzemiośle. Do dynamicznie rozwijających się zakładów rzemieślniczych napływali ludzie o wysokich kwalifikacjach, zarówno przedsiębiorstw gospodarki uspołecznionej, jak i absolwenci różnych szkół, w tym wyższych uczelni. W latach 1980–1985 liczba zakładów rzemieślniczych budowlanych w woj. miejskim krakowskim wzrosła z 1497 do 2332, a wartość produkcji aż pięciokrotnie³⁰.

Problematyka rewaloryzacji stworzyła poważną szansę rozwoju dla zawodów i rzemioł zanikających, jak również wypracowywania i stosowania nowatorskich rozwiązań, a znaczna liczba obiektów Krakowa odnowionych przez rzemieślników świadczy o ich wysokim przygotowaniu zawodowym.

---

²⁹ *Rzemiosło*, *Encyklopedia Krakowa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa–Kraków 2000, str. 866–870.

³⁰ E. Belniak, S. Belniak, *op. cit.*, s. 130–131.

Kościół p.w. świętych Piotra i Pawła

Historia

Budowę kościoła rozpoczęto w 1597 r. Prawdopodobnie już w 1603 r. wzniesione były mury obwodowe z cegły, zaś w 1605 sklepienia budowli pokryte były dachem. Ujawnione wówczas błędy konstrukcyjne spowodowały konieczność wzmocnienia fundamentów. Ostatecznie, dopiero 22.08.1619 pod kierownictwem Jana Baptysty Trevano zasklepiono latarnię kopuły, umieszczając w gałce stosowny dokument. Prawdopodobnie przynajmniej do 1622 r. trwało wykonywanie kamieniarki podziałów architektonicznych wnętrza kościoła. Przed 1633 r. sztukator Giovanni Batista Falconi, wykonał stiuki w apsydzie, a następnie w kaplicach bocznych kościoła. W 1635 położona została posadzka kościoła. Wyposażenie wnętrza uzupełniane było systematycznie w XVIII, XIX, i XX w.

Po pożarze w 1719 r. dokonano renowacji wnętrza prowadzonej przez warsztat Kacpra Bażanki, a w 1735 r. rozpoczęto wznoszenie istniejącej obecnie nastawy wielkiego ołtarza, której fundatorem był wojewoda sandomierski Jakub Morsztyn. Projektu dostarczył najpewniej Kacper Bażanka, zaś wykonanie rzeźb przypisuje się Antoniemu Frączkiewiczowi. Obrazy namalował Szymon Czechowicz. Rodzinie Morsztynów zawdzięczamy również nową balustradę przed głównym ołtarzem, zainstalowaną ok. poł. XVIII w. w miejsce poprzedniej, zniszczonej.

Chór muzyczny, również fundacji Morsztynów i projektu Kacpra Bażanki, pochodzi z 1734 r., część środkowa prospektu jest rokokowa z fragmentami dekoracji snycerskiej z XVII w. Posąg św. Michała Archanioła na szczycie wykonany został w 1733 r. przez Antoniego Frączkiewicza.

Kasata Jezuitów w 1773 r. rozpoczęła proces niszczenia kościoła, ogołacania go z precjozów i zmian w wyposażeniu wnętrza. W 1811 r. władze ówczesnego departamentu krakowskiego podejmowały próby remontu budynku (prace przy ścianie wschodniej prezbiterium).

W 1824 r. kościół św. św. Piotra i Pawła przekazano Parafii WW. Świętych, w miejsce rozebranego wówczas budynku kolegiaty. Spowodowało to dalsze zacieranie pierwotnego „jezuickiego” programu wnętrza poprzez wprowadzenie obiektów ze zburzonego kościoła. W l. 30. XIX w. (przed 1836 r.) zniszczony

obraz główny ołtarza wielkiego, autorstwa S. Czechowicza, zastąpiono powtarzającym temat i kompozycje płótnem Józefa Brodowskiego.

W 1899 r. rozpoczęto restaurację kościoła kierowaną przez Z. Hendla, w trakcie której prawdopodobnie usunięto relikty pierwotnych marmoryzacji ścian transeptu i wprowadzono zachowany do dziś wiatrołap (w trakcie obecnej konserwacji chóru, wiatrołap poddany został pracom konserwatorskim i zmianom aranżacyjnym, poprawiającym estetykę formy i umożliwiającym pełniejszy ogląd kościoła od wejścia). W XX w. kilkakrotnie prowadzone były w kościele prace konserwatorskie i remontowe, a od początku lat 90. prowadzony jest sukcesywnie kompleksowy remont ze środków NFRZK.

Przebieg prac

Początek lat 90. XX w. to realizacja remontu konserwatorskiego elewacji kościoła, uwieńczona w 1994 r. konserwacją fasady. Od 1995 r. prowadzone są kompleksowe prace konserwatorskie wnętrza kościoła, poczynając od prezbiterium. Prace w prezbiterium wyeksponowały należycie okładziny ścian w technologii stiukolustra, ujawniły także obramienia okien, odsłonięto i zrekonstruowano pierwotne opracowanie kolorystyczne – cieniowanie stiuków J. B. Falconiego na sklepieniu apsydy, poddano konserwacji polichromię w emporze południowej. Konserwacji poddano elementy wystroju wnętrza prezbiterium, to jest ołtarz, elementy snycerki, kamieniarki, epitafium bpa A. Trzebieckiego (odkryto i wyeksponowano po konserwacji pierwotne „cieniowanie” nagrobka). Prace w prezbiterium trwały w latach 1995–1998.

Generalnym założeniem konserwacji, przyświecającym również dalszym pracom w kościele, było maksymalne zachowanie substancji oryginalnej i jej konserwacja. W latach 1998–2001, 2003, przeprowadzono konserwację wnętrza transeptu, poczynając od wyprawy ścian i sklepień, następnie wykonano konserwację ołtarzy i licznych pomników i epitafiów. Prace pozwoliły na przywrócenie pierwotnego opracowania struktury ołtarza św. Anny (lata 30. XVII w., północne ramię transeptu) w postaci imitacji różnobarwnych gatunków marmuru oraz pogłębiły wiedzę historyczną o obiekcie.

W przypadku ołtarza św. S. Kostki, powrót do pierwotnych opracowań nie był możliwy (forma ołtarza została odtworzona po pożarze w 1719 r. w związku do ołtarza św. Anny). Znakomitym przykładem odzyskania pięknego dzieła po konserwacji jest np. nagrobek Bartschów (ściana południowa prawego ramienia) – dzieło o wysokim poziomie artystycznym, następnym epitafium Branickich, gdzie zachowano i poddano regeneracji stare złoceńca, uzyskując znakomity efekt estetyczny, oraz płyta nagrobna poświęcona J.K. Branickiemu, która zaistniała na nowo dzięki konserwacji. W 1999 r., w związku z odpadnięciem po koncercie muzycznym fragmentu tynku z gurtu sklepienia nawy głównej, podjęto awaryjne prace zabezpieczające, a następnie przystąpiono do wyko-

nania wzmocnienia i ocieplenia konstrukcji sklepienia i więźby dachowej nawy. Prace zapewniły stabilność i bezpieczeństwo struktury murów oraz przywróciły pierwotne opracowanie technologiczne (sztablatury) i kolorystyczne wnętrza¹. W 2000 r. rozpoczęto kompleksowe prace w kaplicach, poczynając od kaplicy św. I. Loyoli, w której sztukaterii sklepienia były już w stanie katastrofalnym. Do 2001 r. wykonano konserwację kaplicy św. Michała Archanioła i św. Trójcy, w latach następnych poddano konserwacji pozostałe kaplice (kaplica Matki Boskiej Loretańskiej, Wieczerzy Pańskiej, Męki Pańskiej). Prace te, obejmujące całość zagadnień dotyczących zarówno architektury i wyposażenia wnętrz zakończono w roku ubiegłym. W wyniku przeprowadzonych prac przywrócono pierwotny wygląd sztukaterii, polichromię medalionów konserwowano i zrekonstruowano w partiach możliwych do odtworzenia, pozostałe partie scalając kolorystycznie. W przypadku medalionów z kaplicy Loretańskiej, gdzie polichromia zachowana była w reliktach, podjęto decyzje o scaleniu kolorystycznym zachowanych fragmentów na tondach tarczowych i aranżację plastyczną półmedalionów przez wprowadzenie kompozycji pejzażowej w kolorystyce nawiązującej do zachowanych reliktyw i przywracających optycznie równowagę statyczną dekoracji. W przypadku medalionów z kaplic św. Michała i Męki Pańskiej, wadliwa technologia i zły stan zachowania malowideł (warstwa malarska na glince bolusowej – technologia pod złocenie a nie polichromię) spowodowały decyzję o wykonaniu transferów i przeniesieniu malowideł na podłoże zastępcze². W wyniku prac w kaplicach odsłonięto, zakonserwowano i poddano częściowej rekonstrukcji dekoracje malarskie na kamieniarce i pilastrach, na ścianie tarczowej w kaplicy Męki Pańskiej. Przywrócono pierwotne opracowania kolorystyczne ołtarzy (np. zrekonstruowano okleinę gruszoną ołtarza w kaplicy św. I. Loyoli, złocenia ołtarza w kaplicy Loretańskiej). Odnaleziono i poddano konserwacji metalowe medaliony z wyobrażeniami Brzechffów³.

W trakcie prac w kaplicach wykonano również konserwację XVIII w. konfesjonałów i ławek z rekonstrukcją złocień na elementach dekoracyjnych. W 2003 r. przystąpiono do konserwacji i wzmocnienia konstrukcji chóru muzycznego, Wzmocniono i ustabilizowano konstrukcję, osadzając słupy stalowe na fundamencie wzmocnionym palami – jako właściwe podpory obiektu. Odtworzono marmoryzowanie kolumn i wyeksponowano opracowanie estetyczne balustrady, z zachowaniem i częściowym uzupełnieniem złocień na detalach rzeźbiarskich. Koszt prac we wnętrzu kościoła w l. 1995–2005 wyniósł: 8.213.200,-

¹ Prace prowadzone we wnętrzu pogłębiły wiedzę o wcześniejszych rozwiązaniach kolorystycznych, np. odkryto relikty marmoryzacji w transepcie, prezbiterium, usunięte prawdopodobnie w trakcie prac Z. Hendla.

² W związku z ograniczonymi środkami, zaleczanych transferów nie wykonano w kaplicy Męki Pańskiej, prace te powinny zostać wykonane w następnych latach, celem zabezpieczenia polichromii przed niszczącym wpływem podłoża bolusowego na jej stan techniczny.

³ Jeden z portretów zachowany jest na oryginalnym tle, drugiemu brakuje zarówno tła, jak i ramy. Obiekty znajdują się w kościele, jednakże do ich montażu w kaplicy Wieczerzy konieczna jest rekonstrukcja tła i obu rami, na co brakło pieniędzy w trakcie prac.

W bieżącym roku mija 10 lat od rozpoczęcia konserwacji wnętrza kościoła i okres ten w zasadzie zamyka kompleksową rewaloryzację dostępnego dla ogółu wnętrza. Z drobnych już, acz istotnych dla trwałości prac i pełnego efektu estetycznego pozostaje wspomniana powyżej kwestia transferów medalionów i rekonstrukcje związane z portretami Brzechffów, jak również konserwacja epitafiów w nawie głównej, co deklaruje wykonywać we własnym zakresie Parafia Wszystkich Świętych⁴. Wykonywany pod koniec lat 80. remont pokrycia dachowego, zabezpieczenie, wzmocnienie i ocieplenie sklepienia, jak również naprawa pęknięć ścian kaplic spowodowanych nierównym osiadaniem budowli, zabezpiecza strukturę obiektu⁵. Problemem trudnym do usunięcia pozostaje niszczący wpływ zmiennych warunków wilgotnościowych i temperatury. Brak właściwej izolacji fundamentów powoduje zawilgocenie posadzki i partii ściany zachodniej. Ocieplenie sklepienia w jakimś stopniu zapewne poprawia warunki klimatyczne, choć nadal zauważalne jest duże zróżnicowanie temperatury w przeciągu roku.

Dla uzyskania pełnego obrazu historii działań w kościele oraz dopełnienia rewaloryzacji całości pozostaje jeszcze kaplica Najświętszego Sakramentu (gdzie planujemy konserwację wnętrza poprzedzoną rozpoznaniem badawczym) oraz konserwacja wnętrza zakrystii z oryginalnym XVII w. wyposażeniem⁶.

Konserwacji technicznej wymaga oryginalna drewniana klatka schodowa za apsydą oraz detale rzeźbiarskie, odnalezione w trakcie prac na strychu, opisane i zinwentaryzowane przez P. Pencakowskiego.

Pragnieniem Parafii Wszystkich Świętych jest otwarcie historycznego przejścia w murze od strony Plant (Parafia przygotowała projekt aranżacji wirydarza i program konserwatorski zabezpieczenia rzeźb Apostołów – zaakceptowane przez Wojewódzkiego i Miejskiego Konserwatora Zabytków), gdzie z inicjatywy Miejskiego Konserwatora Zabytków przygotowano już dojście w ramach rewaloryzacji Plant. W dalszych planach może pojawić się potrzeba ujednoczenia kolorystycznego wnętrza kopuły konserwowanej w latach 70. przez PKZ z wnętrzem transeptu i nawy.

Na podstawie opracowania Pawła Pencakowskiego

---

⁴ Konserwacji wymaga jeszcze komplet barokowych ławek w nawie.

⁵ Parę lat temu wykonany został projekt ocieplenia przestrzeni sklepień apsydy i kopuły, prace te mogą wymagać zdjęcia części pokrycia dachowego, które należy w najbliższych latach sprawdzić pod kątem stanu technicznego – w 2004 r. wiatr uszkodził fragment pokrycia nad nawą główną w pobliżu kopuły, zostało to naprawione w trybie awaryjnym, ale jest to sygnał o mogących występować uszkodzeniach pokrycia.

⁶ Pozostaje jeszcze remont stopni wejściowych w elewacji północnej – miało to być połączone z remontem nawierzchni dziedzińca Collegium Broscianum, temat ten przestał pojawiać się w planie SKOZK.

O dorobku naukowym dr. Bogusława Krasnowolskiego

i jego rozprawie habilitacyjnej *Lokacyjne układy urbanistyczne na obszarze Ziemi Krakowskiej w XIII i XIV wieku*

Druga dra B. Krasnowolskiego do habilitacji odbiegała zasadniczo od typowych dążeń do stopni akademickich. Różnice te zasadzają się głównie na tym, że zdecydował się sięgnąć po nie grubo po przekroczeniu 50 roku życia, jako badacz ukształtowany i wyspecjalizowany, zdolny do podejmowania samodzielnych zadań naukowych. Kolejna osobliwość w naukowym jego rozwoju, to podjęcie problematyki badawczej, odbiegającej znacznie, chociaż nie całkowicie, od specjalności wyuczonyj i nastawienie się na przedmiot badań, dający się uprawiać tylko z pozycji interdyscyplinarnych. Nie porzucając historii sztuki całkowicie, stał się B. Krasnowolski specjalistą od zagadnień urbanistycznych, mieszczących się w zakresie różnych dyscyplin, zwłaszcza historii i urbanistyce. Można powątpiewać jednak, że był to wybór w pełni świadomy. Z życiorysu naukowego habilitanta i tytułów jego prac wynika, że narzuciło go zatrudnienie w Pracowni Konserwacji Zabytków i konieczność opracowywania dla potrzeb konserwatorskich układów przestrzennych i zabudowy wielu miast dawnej Małopolski i ziem sąsiednich (Śląsk, Ruś Czerwona). Wymagało to badań całkowicie pionierskich na bazie materiałów archeologicznych i urbanistyczno-przestrzennych, a najczęściej dopiero ich inicjowania. W każdym jednak przypadku były to solidne studia terenowe i źródłowe, obejmujące przekazy dokumentowe i narracyjne, kartograficzne i planistyczne. Nie był B. Krasnowolski pionierem tych badań. Rozwój w tej dziedzinie zawdzięczał kilku osobom, których wymienienie tu jest celowe, gdyż odegrały one zasadniczą rolę w naukowym kształtowaniu się habilitanta. Był to z pewnością dr Zbigniew Beiersdorf, dr Marian Kornecki, inż. arch. Waldemar Niewalda i prof. Tadeusz Chrzanowski, późniejszy promotor rozprawy doktorskiej B. Krasnowolskiego. Tworzyli zespół naukowo-badawczy, do którego habilitant dołączył w 1975 r., zorientowany na badania pozwalające zapracować na chleb powszedni, nie nastawiony jednak na zdobywanie stopni naukowych, a nawet na publikacje wyników prowadzonych badań. Rezultaty tych żmudnych i trudnych dociekań pozostają w większości do dzisiaj nie opublikowane.

Pomijając krótsze okresy zatrudnienia w Muzeum Historycznym m. Krakowa (1966–1969) oraz w charakterze inspektora do spraw urbanistyki przy Woje-

wódzkim Konserwatorze Zabytków (1969–1975) – B. Krasnowolski przepracował w PKZ blisko 30 lat. Zdobyte tu umiejętności i doświadczenie pozwoliły mu na podjęcie opracowań zajmujących trwale miejsce w bibliografii historii Polski.

Obowiązek recenzenta upoważnia do szczegółowej charakterystyki dorobku naukowego habilitanta. Wypełnienie tego zamiaru wymagałoby jednak wielu dodatkowych zabiegów krytycznych, nie wnoszących wszakże do sylwetki habilitanta istotnych uzupełnień. Stwierdzimy więc tylko, że dorobek ten jest istotnie pokaźny. Obejmuje bowiem 61 pozycji, wśród których figuruje szereg artykułów z zakresu urbanistyki i konserwacji zabytków oraz historii sztuki, w tym cztery ujęcia książkowe.

Pierwsze, pt. *Stary Sącz, zarys historii rozwoju przestrzennego (1985)* zostało wykonane wspólnie z dr Z. Beiersdorfem. Drugie, napisane już samodzielnie, dotyczy *Ulic i placów krakowskiego Kazimierza. Z dziejów Chrześcijan i Żydów w Polsce (1992)* i nosi cechy warsztatu habilitanta, polegające na kompleksowym ujęciu problemu w oparciu o materiał archeologiczny, źródła pisane, kartograficzne i planistyczne, a nadto analizę nazw ulic i placów. Podobne, chociaż mniej obszerne prace, dotyczące innych ośrodków miejskich, zamieszczał B. Krasnowolski w monografiach miast małopolskich i szeregu pismach naukowych. Nie zajmując się nimi tutaj szczegółowo, stwierdzimy, że prezentują one również wysoki poziom merytoryczny i warsztatowy.

Książka trzecia dotyczy *Historii klasztoru benedyktynek w Staniątkach*, dzieła wydrukowanego w 2000 r. i będącego dysertacją doktorską, obronioną na Uniwersytecie Jagiellońskim tego samego roku. Obszerne i gruntowne to ujęcie dotyczy nie tylko warstwy artystycznej, odnoszącej się do kościoła i klasztoru, jest bowiem całościową monografią tego konwentu, którego dzieje tak mocno spleły się z przeszłością Krakowa. Rzecz o jednej miejscowości i jednej wspólnocie zakonnej, rzucona jednak umiejętnie na przestrzeń i wydarzenia historyczne całego kraju. Walory źródłowe oraz merytoryczne i konstrukcyjne pozycji – stawiają ją w rzędzie najlepszych opracowań z zakresu historii naszych klasztorów, a także w dziedzinie dziejów regionalnych i lokalnych. W ocenie tej nie jesteśmy oryginalni, zawartość rzeczową i konstrukcyjno-warsztatową pozycji podkreślili zgodnie recenzenci rozprawy i wszyscy znani nam czytelnicy.

Dorobek twórczy B. Krasnowolskiego wieńczy najważniejsze opracowanie jego pióra, mianowicie *Lokacyjne układy urbanistyczne na obszarze Ziemi Krakowskiej w XIII i XIV wieku* z podtytułem informującym, że rzecz dotyczy chronologii procesów osadniczych i typologii układów urbanistycznych. Bardzo obszerne to studium zostało podzielone na część syntetyczną i materiałową (katalogową). Obie części się dopełniają i tworzą całość, stanowiąc rezultat kolosalnej pracy, ciągle uzupełnianych kwerend archiwalnych i bibliotecznych w kraju i za granicą oraz wieloletnich przemyśleń. Nie jest bowiem łatwo zdobyć się na opracowanie, które nie miało wzorców, na ujęcie wymagające nowatorstwa koncepcyjnego i metodologicznego. Zwornikiem rozprawy są studia

nad średniowiecznym zespołem miejskim Krakowa, etapowe poszerzanie się miasta lokacyjnego z XIII w. aż do powstania krakowskiej aglomeracji miejskiej z miastami satelickimi, Kazimierzem i Krakowem. Wyniki badawcze dotyczą nie tylko miasta pod Wawelem, są pożyteczne dla badań nad miastami średniowiecznymi całej Polski, a także ośrodkami miejskimi Europy środkowej. Autor uzasadnił pogląd, że realizacje miejskie tego obszaru pozostają ewenementem w skali całej Europy, gdyż miasta starsze na jej obszarze były rezultatem długotrwałej ewolucji urbanistycznej, gdy miasta środkowo-europejskie – tworem późniejszym, doskonalszym w formie przestrzennej i ustrojowej. Opowiedział się też za poglądem, iż miasta zachodnio-europejskie powstawały z inicjatywy warstwy mieszczańskiej, w wyniku długotrwałej ewolucji, niejako oddolnie, kiedy miasta młodszej części Europy były kreacjami z inicjatywy czynnika feudalnego: monarchów, klasztorów, duchowieństwa świeckiego oraz rycerstwa. Jego zdaniem kreacje miejskie na obszarze Europy środkowej były doskonalsze, bardziej zbliżone do wyobrażeń idealnego miasta średniowiecznego, że

„nowa” a nie „stara” Europa dała średniowiecznej cywilizacji najświetniejsze układy urbanistyczne w najdoskonalszy sposób realizując ówczesną chęć racjonalnego uporządkowania świata oraz że model idealnie rozplanowanego miasta średniowiecznego... znalazł w Europie Środkowej optymalne warunki do realizacji.

Najwięcej nowych spostrzeżeń wniósł Autor do kształtowania się przestrzennego Krakowa i aglomeracji krakowskiej, w tym również strefy podmiejskiej. Trafne uwagi w tym względzie dotyczą również 64 miast małopolskich, których układy przestrzenne udało mu się przebadać na podstawie źródeł aktowych i narracyjnych, a także kartograficznych, a zwłaszcza planów katastralnych. Udostępnił w ten sposób nauce wielkie bogactwo wiadomości o Krakowie i wspomnianych dopiero co ośrodkach miejskich, informacji nowych, nie znanych dotąd w zasadzie badaczom dziejów dawnych miast. Gdyby zapytać o podstawy heurystyczne recenzowanej rozprawy, trzeba byłoby odpowiedzieć, że przedstawiają się znakomicie. Obejmują bowiem cały zasób źródeł drukowanych i olbrzymi zestaw spożytkowanych naukowo opracowań, o czym świadczy zestawienie pozycji bibliograficznych w drugiej części dzieła. Zostały one uszeregowane także w sposób nowoczesny, zapewniając łatwą orientację i możliwość sprawdzenia. Trzeba także tu napisać, że dzieło to zostało skonstruowane nienagannie pod względem warsztatowym, wiele w tej warstwie innowacji autorskich i pomysłowości. Także strona narracyjna (mimo, że przedstawiana *materia* nie poddawała się łatwej obróbce stylistyczno-językowej i nie była wdzięcznym zadaniem pisarskim) prezentuje się bardzo pozytywnie: rzecz została napisana rzeczowo i jasno, co znakomicie ułatwia czytanie opracowania i odbiór niełatwej przecież jego treści.

Nie jest to cały obraz twórczości naukowej B. Krasnowolskiego, gdyż jest autorem i współautorem 35 prac, stanowiących nie opublikowane dokumentacje naukowo-historyczne dawnych ośrodków miejskich, opracowanych w ramach

(wspomnianej już) Pracowni Konserwacji Zabytków w Krakowie oraz Pracowni Konserwacji Zabytków *Arkona* w Krakowie, które stanowią duży rezerwuar tematyczny przyszłych publikacji. Mamy więc do czynienia z dorobkiem naukowym ogromnym i oryginalnym.

Część pracowitego życia B. Krasnowolskiego pochłonęła praca społeczna w ramach krakowskiego Oddziału Stowarzyszenia Historyków Sztuki oraz Zarządu Głównego tego stowarzyszenia, głównie na niwie konserwatorskich problemów Krakowa, a od 1981 r. również kraju, kiedy brał czynny udział w redagowaniu raportu o stanie ochrony zabytków w Polsce. Należał do współzałożycieli Obywatelskiego Komitetu Ratowania Krakowa, który opracował strategię ochrony konserwatorskiej miasta. Wiele z tego dorobku koncepcyjnego przejął Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa, w którego pracach brał B. Krasnowolski czynny udział i od 1990 r. pełni funkcję wiceprzewodniczącego Komitetu, opracowując nadto szereg jego programów ideowych i uczestnicząc w licznych komisjach konserwatorskich. Trzy lata temu powierzono mu kierowanie Komisją Programową Komitetu. Przez dwie kadencje (1990–1994 i 1994–1998) zasiadał w Radzie Miasta Krakowa i pracował w ramach Komisji Kultury i Ochrony Zabytków Rady Miasta Krakowa, jako jej wiceprzewodniczący.

Staż dydaktyczny B. Krasnowolskiego jest również pokaźny, chociaż nie pracował długo na stałe w jakimkolwiek zakładzie nauczania. Już w 1970 r. podjął zajęcia historii sztuki na kursach Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego i do dnia dzisiejszego prowadzi kursy z tej dziedziny dla kandydatów na przewodników miejskich. W 1994 r. powierzono mu wykłady i seminaria na temat historii doktryn konserwatorskich dla studentów Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych, które kontynuuje, następnie (od 1997) wykłady na studium podyplomowym w Instytucie Historii Architektury i Konserwacji Zabytków Politechniki Krakowskiej; od czterech lat jest etatowym pracownikiem Akademii Pedagogicznej i wykładowcą historii sztuki dla studentów Instytutu Sztuki AP.

Kraków 3 listopada 2004 r.

Wspomnienie o profesorze Sylwestrze Wójciku

3 czerwca 2005 r. Społeczność Akademicka Uniwersytetu Jagiellońskiego, środowiska nauki i kultury, w tym także Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa pożegnały na cmentarzu Rakowickim w Krakowie, zmarłego 29 maja 2005 r. prof. zw. dr. hab. Sylwestra Wójcika. Ze śmiercią Profesora nauka polska, Uniwersytet Jagielloński, Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa i Kraków – miasto Jego sercu tak drogie, poniosły stratę najbardziej bolesną.

Prof. zw. dr. hab. Sylwester Wójcik był Człowiekiem niezwyklej prawości i skromności, całe życie oddany pracy naukowej, dydaktycznej i społecznej.

Swojego autorytetu udzielił również Społecznemu Komitetowi Zabytków Krakowa, którego był wieloletnim członkiem. Aktywnie uczestniczył w pracach Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, nie szczędząc czasu, wiedzy i doświadczenia, niezwykle pożytecznych nie tylko SKOZK, ale przede wszystkim dla dzieła odnowy zabytków Krakowa. Jego zalety przekładały się owocnie na efekty pracy Komisji Prawno-Organizacyjnej Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa.

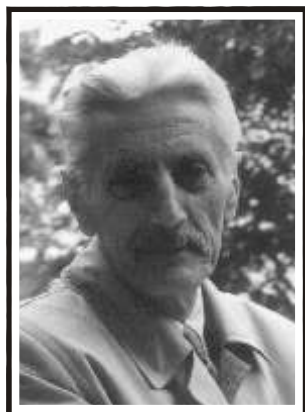
Prof. zw. dr. hab. Sylwester Wójcik był emerytowanym Profesorem zwyczajnym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, wieloletnim członkiem Senatu Uniwersytetu i jego prorektorem w latach 1975–1981, dziekanem Wydziału Prawa i administracji w latach 1993–1999, zastępcą dyrektora Instytutu Prawa Cywilnego, kierownikiem Katedry Prawa Cywilnego, Prawa Cywilnego i Prawa Rolnego, Prawa Cywilnego i Międzynarodowego Prywatnego. Był także profesorem Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie – Filii w Rzeszowie, członkiem Komitetu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, Komisji Nauk Prawnych PAN Oddziału w Krakowie, Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów, Komisji do spraw Reformy Prawa Cywilnego przy Ministrze Sprawiedliwości, Komisji do spraw Reformy Prawa Górniczego przy Prezesie Rady Ministrów, Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej do spraw Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych. W swoim niezwykle bogatym życiu naukowym

napisał wiele podręczników, monografii, rozpraw i artykułów. Był także współpracownikiem licznych redakcji, zwłaszcza „Studiów Cywilistycznych”, „Krakowskich Studiów Prawniczych”, „Rzeszowskich Zeszytów Naukowych” i „Rejenta”. Za swą pracę odznaczony został Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim, Oficerskim i Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Prof. zw. dr hab. Sylwester Wójcik pozostał w pamięci wielu pokoleń młodzieży studenckiej jako wybitny pedagog, naukowiec i dydaktyk. Nie zapominamy także, że był w sposób bezinteresowny oddany społecznej działalności na rzecz materialnej i duchowej spuścizny naszego miasta.

Kraków, od pokoleń podziwiana perła miast polskich, bogaty w zabytki będące częścią europejskiego dziedzictwa kulturowego i służący temu miastu Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa, pożegnały Profesora z trudnym do wypowiedzenia żalem. Brakuje nam wszystkim Jego wiedzy, doświadczenia i roztropności. Kiedyś podczas jednego z posiedzeń Komisji Prawno-Organizacyjnej Profesor Sylwester Wójcik powiedział, że „wszystko przemija, przeminiemy i my, ale nie powinny przeminąć zabytki i kultura Krakowa i jego odnowa”. Jesteśmy pewni, że Pamięć, nazywana „skarbnicą mądrości pokoleń” wpisała Profesora Sylwestra Wójcika na zaszczytnym miejscu.

Wspomnienie o doktorze Andrzeju Fischingerze

Nagle odejście Andrzeja Fischingera – to niezwykle bolesny cios dla krakowskiej nauki, dla muzealników, historyków sztuki i konserwatorów. We wspomnieniu tym – wykorzystując materiały biograficzne przekazane przez Rodzinę – pragniemy skupić się na konserwatorskich aspektach jego naukowej działalności. Bo bezpośredni związek konserwacji zabytków i badań naukowych z dziedziny historii sztuki najlepiej jest widoczny właśnie w Jego życiorysie. Jest też najlepiej znany członkom Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, który – wypracowując od roku 1990 na nowo swe merytoryczne programy – tak wiele zawdzięcza wiedzy, mądrości, pracowitości, przyjaźni i serdeczności Andrzeja Fischingera.

Andrzej Fischinger urodził się 29 kwietnia 1928 roku w Krakowie jako syn Stefana Fischingera dra praw i Marii Krystyny Leo. Lata dziecińne i wczesną młodość spędził w większości w Okocimiu, gdzie jego ojciec był zatrudniony w browarze i w majątku leśnym Bieśnik k. Zakliczyna. Pod koniec II wojny światowej wstąpił do Armii Krajowej, gdzie był łącznikiem w zgrupowaniu „Baszta” pod pseudonimem „Kuba”.

W 1947 roku zdał w Krakowie maturę i tu w 1948 roku rozpoczął studia historii sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim, ukończony magisterium pod kierunkiem prof. Jerzego Szablowskiego na podstawie pracy „Kaplica Myszkowskich w Krakowie”. W 1965 roku obronił pracę doktorską „Santi Gucci architekt i rzeźbiarz królewski XVI wieku”. Przez kilka lat był asystentem prof. Jerzego Szablowskiego. W 1957 roku ożenił się z Barbarą Dunin-Suligostowską, w 1958 roku urodziła się ich jedyna córka Maria Anna.

W 1949 roku podjął prace w Państwowych Zbiorach Sztuki na Wawelu, początkowo w Dziale Oświatowym, a następnie jako kustosz Skarbu Koronnego i Działu Złotnictwa, Główny Inwentaryzator i na koniec wicedyrektor ds. konserwatorskich. W okresie swej pracy na Wawelu był współautorem i współorganizatorem ważnych wystaw w kraju i za granicą jak: „Katarzyna Jagiellonka 1528–1583” w Turku w Finlandii w 1965 roku; „1000 lat sztuki

w Polsce” w 1969 roku w Paryżu i w 1970 roku w Londynie, „1000 lat związków polsko-węgierskich” w Krakowie i Budapeszcie w 1970 roku; czy „Odsiecz wiedeńska 1683 w 300-ną rocznicę bitwy” w 1983 roku w Krakowie. Opracował całościowy program konserwacji Wzgórza Wawelskiego. Po przejściu na emeryturę w 1997 roku nadal pozostał związany z Wawelem, gdzie pracował na umowę-zlecenie do końca życia.

Jego wieloletnia praca nad nowożytnymi i renesansowymi pałacami w Krakowie dała w rezultacie efekty w postaci konserwacji wielu domów kanonicznych przy ulicy Kanoniczej w Krakowie, której zwieńczeniem stała się adaptacja na Oddział Muzeum Narodowego pałacu bpa Erazma Ciołka (Kanonicza 17).

Po studiach zapisał się do Stowarzyszenia Historyków Sztuki, w którym czynnie działał, pełniąc różne funkcje w Oddziale Krakowskim jak i Zarządzie Głównym, co zostało uhonorowane medalem „Merentibus” i tytułem Członka Honorowego. Emocjonalnie był związany z zamkiem w Niedzicy, gdzie w razie potrzeby doradzał w sprawach konserwatorskich i muzealnych.

Jesienią 1980 roku zaangażował się w organizowanie NSZZ „Solidarność” w Państwowych Zbiorach Sztuki na Wawelu. Został wówczas wybrany przewodniczącym Komisji Zakładowej. Brał udział w zorganizowaniu pierwszego zjazdu Regionu Małopolska w Tarnowie, na którym wybrano Go na członka Komisji Rewizyjnej Zarządu Regionu. W okresie delegalizacji czynnie działał w podziemnej „Solidarności”, m.in. udostępniając swoje mieszkanie na zebrania.

Od 1990 roku wchodził w skład Prezydium Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, działając tam nieprzerwanie do swej ostatniej choroby i czynnie współpracując z Zarządem Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa.

W tym też czasie wstąpił do Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, gdzie rychło został wybrany do jego władz. Brał też czynny udział w redagowaniu „Rocznika Krakowskiego”.

Po doktoracie w 1965 roku został jednym z członków Komisji Historii Sztuki PAN, a następnie po jej reaktywacji PAU.

W 1997 roku otrzymał nagrodę wojewody małopolskiego za opiekę nad zabytkami.

Odnaczony przez prezydentów RP krzyżami: Kawalerskim, Oficerskim i Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

Zmarł w Krakowie 18 czerwca 2005 roku.

Nie do przecenienia jest wkład Andrzeja Fischingera w dzieło rewaloryzacji krakowskich zabytków. Już Jego wczesne prace naukowe bywały często związane z aktualną problematyką konserwatorską. Studia nad kaplicą Mysz-kowskich przy kościele Dominikanów (1955–1956) podjął w związku z jej ówczesną konserwacją, zaś opublikowany wspólnie z Józefem Lepiarczykiem artykuł o attyce kamienicy Bonerowskiej (1957) był krytyczną recenzją dokonanej

wówczas rekonstrukcji. Na znacznie szerszą skalę działalność konserwatorską podjął jako konsultant Pracowni Konserwacji Zabytków. W tym charakterze uczestniczył między innymi w kompleksowych pracach konserwatorskich w zespole ulicy Kanoniczej – od pierwszych badań w połowie lat sześćdziesiątych aż do końca życia. Jego badania nad ulicą Kanoniczą – w większości nie publikowane, zachowane w maszynopisach jako dokumentacje naukowe sporządzone w ramach Pracowni Dokumentacji Naukowo-Historycznej PKZ – mają wybitne znaczenie zarówno naukowe, jak konserwatorskie. To głównie dzięki Jego studiom wydobyty został walor tej ulicy późnośredniowiecznych i nowożytnych pałaców wawelskiej kapituły katedralnej, z zaakcentowaniem decydującego udziału wawelskich warsztatów budowlanych. Na opracowaniach tych oparte były nieco późniejsze badania terenowe (prowadzone również w ramach PKZ-tów, przy ścisłej z Nim konsultacji) i – wreszcie – założenia projektowe oraz prace wykonawcze. W latach siedemdziesiątych, gdy owe projekty i realizacje tak bardzo nieraz odbiegały od założeń konserwatorskich, często był ich krytycznym recenzentem, protestując – często skutecznie – przeciwko błędnym decyzjom (np. umieszczenia Muzeum Przyrodniczego w pałacu biskupa Erazma Ciołka).

Studia nad ulicą Kanoniczą traktował jako „przedłużenie” swych badań nad Wawelem, a zwłaszcza nad wawelskim renesansem. Ten aspekt Jego pasji naukowej nie doczekał się niestety monumentalnej syntezy, do której – jak nikt inny – był predestynowany: analitycznego, wszechstronnego ujęcia historii wawelskiego renesansu oraz wawelskich warsztatów budowlanych. Ktokolwiek jednak syntezę taką podejmie – będzie musiał podążać śladem Jego licznych publikacji i przyczynków: studiów nad twórczością Franciszka Florentczyka, warsztatów Bartłomieja Berrecciego i Santi Gucciego, lapidarnej oceny zasadniczych zjawisk i kierunków we włoskiej twórczości renesansowej w Polsce i w renesansowej kulturze artystycznej Krakowa. Praktycznym rezultatem wawelskich studiów Andrzeja Fischingera była – podobnie, jak w zespole ulicy Kanoniczej – Jego działalność konserwatorska. Jako wicedyrektor Zamku Królewskiego do spraw konserwatorskich już w latach osiemdziesiątych opracował *Program konserwatorski wzgórza wawelskiego*. Zgodnie z ówczesnymi możliwościami finansowymi i organizacyjnymi, był to – jak wspominał po latach – *program częściowy, który koncentrował się przede wszystkim na technicznej infrastrukturze wzgórza (bardzo zaniedbanej)*. Od roku 1990, gdy odnowiony Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa uznał zadania konserwatorskie w obrębie wzgórza za swój priorytet, staraniem Andrzeja Fischingera – niezwykle aktywnego członka Prezydium i Komisji Programowej Społecznego Komitetu – realizowany jest kompleksowy program Jego autorstwa. W dziesięciolecie tej monumentalnej realizacji, w roku 2000, tak ją charakteryzował: *Konieczność możliwie szybkiego przeprowadzenia gruntownych prac konserwatorskich i remontowych na wzgórzu wynikała z analizy stanu zachowania najcenniejszych zabytków, który [...] był wysoce niezadowolający, a niekiedy wręcz*

zły. Spowodował go przede wszystkim upływ czasu: [...] od ukończenia gruntownej restauracji katedry minęło w 1990 roku 80 lat, od generalnego odnowienia krużganków zamku [...] 75 lat, sale dwóch głównych skrzydeł zamku były restaurowane i wyposażane w latach dwudziestych i trzydziestych XX wieku [...]. Niszczący proces [...] został [...] znacznie spotęgowany i przyspieszony przez skażenie środowiska [...]. Dalsze odkładanie podjęcia prac konserwatorskich na dużą skalę doprowadziłoby do zupełnej degradacji Wawelu. Program obejmował wszystkie budowle wzgórza, miał charakter całościowy, wytyczał ramy postępowania dla każdego obiektu wraz z otoczeniem; jego myślą przewodnią było doprowadzenie do dobrego stanu zabudowy w stosunkowo krótkim czasie. W odróżnieniu od poprzednich zadań prace miały mieć charakter przede wszystkim konserwatorski [...]. Chodziło o powstrzymanie procesów niszczących, o utrzymanie i wydobycie wszystkich istotnych wartości elementów architektury i wyposażenia wewnątrz [...]. Naczelnym hasłem był szacunek dla oryginału; nawet mocno uszkodzone elementy miały być ratowane, a nie zastępowane kopiami [...]. Program zakładał [...] generalne odnowienie [...] Zamku Królewskiego [...], a następnie gotyckich baszt, bramy Wazów, murów fortecznych, budynku nr 7 (złożonego z trzech gotyckich domów), przekształcenie budynku nr 5 (dawne kuchnie i podręczstwo) w celu usunięcia rażących przeróbek z lat niemieckiej okupacji [...], ostatecznie ukształtowanie terenu wzgórza, bruki (w tym przede wszystkim odtworzenie bruku dziedzińca arkadowego), kultywację zieleni [...]. Analogiczny program dla zabytków kościelnych [...] zakładał przede wszystkim odnowienie elewacji archikatedry, wymianę części pokryć dachowych oraz konserwację wewnątrz szeregu kaplic i elementów wyposażenia, w dalszej kolejności [...] domy będące własnością kościelną na wzgórzu. Andrzej Fischinger kierował przebiegiem prac do chwili pójścia na emeryturę, to jest do roku 1996.

Akcentując szacunek dla autentycznej substancji zabytkowej jako historycznego dokumentu, Andrzej Fischinger postulował jednocześnie waloryzowanie historycznych nawarstwień; uważał, że w wypadku degradacji wybitnego dzieła przez czysto funkcjonalne, wtórne, pozbawione artystycznych walorów przekształcenia – te ostatnie winny być likwidowane. Niestety, postulaty te nie zawsze spotykały się z należyтым zrozumieniem; często decydowały względy praktyczne, wręcz komercyjne. I tak np. nie doczekały się realizacji Jego założenia odnośnie przywrócenia dawnych brył kilku pałaców w zespole ul. Kanoniczej (późnogotyckiego dachu pałacu biskupa Jana Konarskiego czy barokowej sylwety „Zerwikaptura”).

Problemy konserwatorskie Krakowa pochłaniały Andrzeja Fischingera do końca życia. Jeden z ostatnich jego tekstów – to silny, zdecydowany sprzeciw wobec planowanego przez władze miejskie Krakowa podpiwniczenia Rynku Głównego, protest powszechnie podpisany w środowisku konserwatorów i miłośników krakowskich zabytków.

BIEŻĄCE UCHWAŁY PREZYDIUM SKOZK

Uchwała Nr 6/2005

**Prezydium Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa
z dnia 19 kwietnia 2005**

**w sprawie oceny realizacji planu finansowo-rzeczowego odnowy
zabytków Krakowa za pierwszy kwartał 2005 r.**

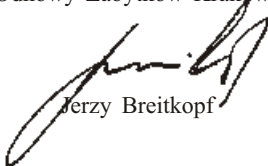
§ 1

Prezydium SKOZK, działając na podstawie § 12, pkt 2 i 3 Regulaminu SKOZK i Uchwały Nr 2/2005 SKOZK z dnia 8 lutego 2005 w sprawie planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa w 2005 r., po wysłuchaniu informacji ZRZZK o realizacji planu finansowo-rzeczowego za pierwszy kwartał 2005 r., po wysłuchaniu opinii komisji problemowych SKOZK, a także uwzględniając głosy wyrażane w dyskusji, uznało za prawidłowe podjęte przez Zarząd Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa czynności przygotowawcze do realizacji planu na rok bieżący. Zaangażowanie środków wynosi, zgodnie z zawartymi umowami, 39,4% natomiast zaawansowanie prac 10,6%.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Sekretarz Generalny
Społecznego Komitetu
Odnowy Zabytków Krakowa

Jerzy Breitkopf

Przewodniczący
Społecznego Komitetu
Odnowy Zabytków Krakowa

prof. Franciszek Ziejka

Uchwała Nr 7/2005

**Prezydium Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa
z dnia 19 kwietnia 2005 r.
w sprawie zmiany dotacji z Narodowego Funduszu Rewaloryzacji
Zabytków Krakowa**

§ 1

Prezydium Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, działając na podstawie § 7 ust. 1 Regulaminu Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa (Uchwała SKOZK Nr 7/2001 z dnia 4 grudnia 2001 r.) oraz § 4 i 5 *Zasad finansowania prac w obiektach zabytkowych* ze środków Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa (Uchwała Nr 9/2001 Prezydium SKOZK z dnia 4 grudnia 2001 r.), po przeanalizowaniu wniosków osób zainteresowanych, przedstawieniu informacji przez dyrektora Zarządu Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa oraz wysłuchaniu opinii komisji problemowych SKOZK i członków Prezydium SKOZK, postanawia uznać za bezzwrotną dotację w wys. 100 tys. zł udzieloną Towarzystwu Strzeleckiemu Bractwo Kurkowe w Krakowie na prace w budynku „Celestatu”, w związku z nieodpłatnym przekazaniem tego obiektu na okres 25 lat na siedzibę oddziału Muzeum Historycznego Miasta Krakowa.

§ 2

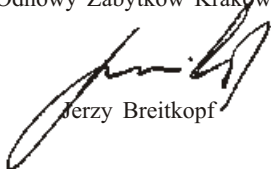
W związku z przekazaniem Gminie Kraków przez Fundację XX. Czartoryskich, na mocy umowy podpisanej w dniu 12 kwietnia br., fragmentu historycznych murów obronnych na odcinku Arsenał–Brama Floriańska, Prezydium SKOZK postanawia dotację w wysokości

100 tys. zł przekazać Gminie Kraków jako dotację bezzwrotną – zgodnie z *Zasadami finansowania prac w obiektach zabytkowych Krakowa*.

§ 3

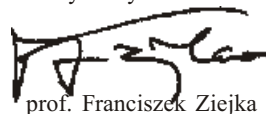
Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Sekretarz Generalny
Społecznego Komitetu
Odnowy Zabytków Krakowa

Jerzy Breitkopf

Przewodniczący
Społecznego Komitetu
Odnowy Zabytków Krakowa

prof. Franciszek Ziejka

Uchwała Nr 8/2005

Prezydium Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa z dnia 20 lipca 2005 r. w sprawie oceny realizacji planu finansowo-rzeczowego odnowy zabytków Krakowa za pierwsze półrocze 2005 r.

§ 1

Prezydium SKOZK, działając na podstawie § 12, pkt. 3 Regulaminu SKOZK i Uchwały Nr 2/2005 SKOZK z dnia 8 lutego 2005 r. w sprawie planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa w 2005 r., po wysłuchaniu informacji ZRZZK o realizacji planu finansowo-rzeczowego za pierwsze półrocze 2005 r. oraz po wysłuchaniu opinii komisji problemowych SKOZK, a także uwzględniając głosy wyrażane w dyskusji, stwierdza, iż planowane efekty rzeczowe zostały osiągnięte, natomiast zaawansowanie finansowe planu, wynoszące 38,4% jest niższe niż upływ czasu kalendarzowego w roku 2005.

§ 2

Prezydium SKOZK, na wniosek dyrektora Zarządu Rewaloryzacji poparty opiniami komisji problemowych SKOZK, wyraża zgodę na częściowy podział rezerwy finansowej Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa 2005 r. na następujące najpilniejsze potrzeby, w łącznej wysokości **220 tys. zł**:

1. Klasztor Paulinów na Skałce – **70 tys. zł** – na naprawę stanu awaryjnego balustrady przy sadzawce św. Stanisława

2. Zespół klasztorny oo. Augustianów

a) pałac Jerzmanowskich – ul. Górników 29 – **40 tys. zł** – na dokończenie prac przy kopule (efekt)

b) klasztor Augustianów – ul. Augustiańska 7 – **25 tys. zł** – na zabezpieczenie przed wilgocią polichromii w krużgankach

3. Kościół św. Barbary – Mały Rynek 8 – **40 tys. zł** – na prace konserwatorskie przy sklepieniu

4. Klasztor ss. Wizytek – ul. Krowoderska 16 – **10 tys. zł** – na awaryjne zabezpieczenie ołtarza przed drewnojadami

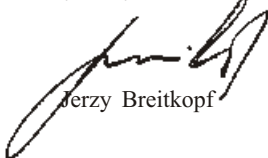
5. Stary Teatr im. H. Modrzejewskiej – ul. Jagiellońska 1 – **20 tys. zł** – na dodatkowe prace towarzyszące przy pracach konserwatorskich

6. Cmentarz Rakowicki – **15 tys. zł** – na konserwację grobowca rodziny Juliusza Lea

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia

Sekretarz Generalny
Społecznego Komitetu
Odnowy Zabytków Krakowa

Jerzy Breitkopf

Przewodniczący
Społecznego Komitetu
Odnowy Zabytków Krakowa

prof. Franciszek Ziejka

Uchwała Nr 9/2005

**Prezydium Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa
z dnia 20 lipca 2005 r.**

**w sprawie prolongaty spłaty rat dofinansowania zwrotnego
dla obiektu pałacowo-parkowego w Kościelnikach
przy ul. Dybowskiego 2**

§ 1

Prezydium Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, działając na podstawie § 12 ust. 2 pkt. B. Regulaminu Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa oraz *Zasad finansowania prac w obiektach zabytkowych Krakowa* (Uchwała Nr 9/2001 z dnia 4 grudnia 2001 r.), po przeanalizowaniu wniosku właściciela obiektu – Iwo Nowiny Konopki, po wysłuchaniu opinii komisji problemowych SKOZK oraz w wyniku dyskusji

postanawia:

wyrazić zgodę na przesunięcie rozpoczęcia spłacania umorzonych w 2/3 dotacji zwrotnej z 2003 roku według następującego harmonogramu:

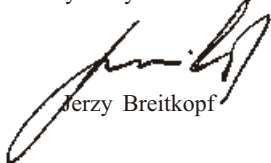
25.000 zł + odsetki – do 15 grudnia 2005 r.

25.000 zł + odsetki – do 30 czerwca 2006 r.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Sekretarz Generalny
Społecznego Komitetu
Odnowy Zabytków Krakowa

Jerzy Breitkopf

Przewodniczący
Społecznego Komitetu
Odnowy Zabytków Krakowa

prof. Franciszek Ziejka

Uchwała Nr 10/2005

Prezydium Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa
z dnia 25 października 2005 r.

w sprawie oceny realizacji planu rzeczowo-finansowego odnowy
zabytków Krakowa za trzy kwartały 2005 r. i niezbędnych korekt planu

§ 1

Prezydium SKOZK, działając na podstawie § 12, pkt. 3 Regulaminu SKOZK i Uchwały Nr 2/2005 SKOZK z dnia 8 lutego 2005 r. w sprawie planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa w 2005 r., po wysłuchaniu informacji ZRZZK o realizacji planu finansowo- rzeczowego za trzy kwartały 2005 r., po wysłuchaniu opinii komisji problemowych SKOZK, a także uwzględniając głosy wyrażane w dyskusji, stwierdza, iż planowane efekty rzeczowe zostały osiągnięte, natomiast zaawansowanie finansowe planu, wynoszące wg faktur 20.485.300 zł, tj. 65,7% jest prawidłowe.

§ 2

Prezydium SKOZK, uwzględniając wniosek ZRZZK o dokonanie zmian w planie rzeczowo-finansowym na rok 2005, wynikających z oszczędności powstałych w postępowaniach przetargowych oraz obiektywnej niemożliwości wykonania niektórych prac, postanawia:

1. Zmniejszyć przyznane środki w następujących obiektach o kwoty:

– Komenda Miejska Policji – ul. Szeroka	35 84.000 zł
– Zespół klasztorny oo. Pijarów – ul. Pijarska 2–4	53.000 zł
– Sukiennice – Muzeum Narodowe	206.000 zł
– Sukiennice – Gmina Kraków	300.000 zł
– kościół św. Wojciecha – otoczenie	43.000 zł
– kamienica – Al. Słowackiego	720.000 zł
– zespół klasztorny oo. Franciszkanów – pl. WW. Świątych	5 38.000 zł
– wykorzystać pozostałą na NFRZK rezerwę	180.000 zł

razem: 924.000 zł

2. Zwiększyć przyznane środki w następujących obiektach o kwoty:

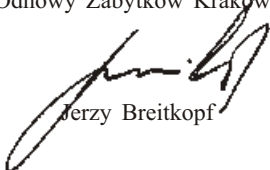
– Collegium Maius UJ – ul. Jagiellońska 15 – na zakończenie wymiany pokrycia dachowego	161.000 zł
– d. Pałac Erazma Ciołka – ul. Kanonicza 17 – na kontynuację remontu konserwatorskiego	200.000 zł
– Zespół klasztorny Albertynek – ul. Woronicza 10 – na dokończenie prac konserwatorsko-budowlanych budynku głównego zgromadzenia	35.000 zł
– Bazylika Mariacka – na zakończenie prac konserwatorskich w zakrystii	59.000 zł

– V LO – ul. Studencka 12 – na kontynuację wymiany stolarki okiennej od strony dziedzińca	35.000 zł
– Kamienica przy ul. Gołębiej 6 – oo. Kameduli – na zabezpieczenie muru będącego w stanie awaryjnym	75.000 zł
– Klasztor oo. Kamedułów – ul. Konarowa 1 – na zakończenie prac remontowo-konserwatorskich w 2 domkach eremickich	100.000 zł
– I Klinika Chirurgii – ul. Kopernika 40 – na dokończenie konserwacji elewacji frontowej	60.000 zł
– zespół klasztorny Karmelitów „Na Piasku” – na zakończenie prac konserwatorskich w sklepieniu kaplicy MB Piaskowej	65.000 zł
– ponadto Prezydium SKOZK przyznało dofinansowanie bezzwrotne Gminie Kraków na dwór Czeczów w Krakowie-Bieżanowie – ul. Popiełuszki 36 – badania oraz projekt kompleksowego remontu konserwatorskiego	134.000 zł
	razem: 924.000 zł

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Sekretarz Generalny
Społecznego Komitetu
Odnowy Zabytków Krakowa

Jerzy Breitkopf

Przewodniczący
Społecznego Komitetu
Odnowy Zabytków Krakowa

prof. Franciszek Ziejka

Uchwała nr 11/2005

**Prezydium Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa
z dnia 25 października 2005 r. w sprawie zmiany dotacji z Narodowego
Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa ze zwrotnej na bezzwrotną
przyznanej dla obiektu przy ul. Grodzkiej 27**

§ 1

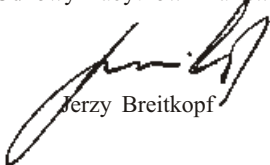
Prezydium Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, działając na podstawie § 7 ust. 1 Regulaminu Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa (Uchwała SKOZK Nr 7/2001 z dnia 4 grudnia 2001 r.) oraz § 4 i 5 *Zasad finansowania prac w obiektach zabytkowych* ze środków Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa (Uchwała Nr 9/2001 Prezydium SKOZK z dnia 4 grudnia 2001 r.), po przeanalizowaniu wniosku Gminy Kraków, przedstawieniu informacji przez dyrektora Zarządu Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa oraz wysłuchaniu opinii komisji problemowych SKOZK i członków Prezydium SKOZK, postanawia:

Zmienić dotację wys. 50 tys. zł ze zwrotnej na bezzwrotną przyznaną w planie na rok 2005 Gminie Kraków, dla części budynku przy ul. Grodzkiej 27 użytkowanej przez Gminę a stanowiącej współwłasność Gminy Kraków, na odsłonięcie stropu drewnianego oraz przeprowadzenie badań konstrukcyjno-architektonicznych, ze względu na konieczność wzmocnienia elementów konstrukcyjnych budynku.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Sekretarz Generalny
Społecznego Komitetu
Odnowy Zabytków Krakowa

Jerzy Breitkopf

Przewodniczący
Społecznego Komitetu
Odnowy Zabytków Krakowa

prof. Franciszek Ziejka

Kronika wydarzeń SKOZK od kwietnia do grudnia 2005 r.

12 kwietnia w bazylice św. Floriana odbyło się posiedzenie Komisji Programowania i Oceny Realizacji SKOZK, któremu przewodniczył dr Bogusław Krasnowolski.

Naradę poprzedził przegląd prac konserwatorskich w prezbiterium. Informacje na ten temat przekazali: proboszcz parafii – ks. prałat Józef Czyrek, inspektor Zarządu Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych – Joanna Kamieniarczyk i wykonawca – Aleksander Piotrowski.

Informację o realizacji planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa w 1. kwartale br. przedstawił dyr. ZRZZK, Tadeusz Murzyn. Zaawansowanie prac wyniosło 40% planu i 10% wykorzystania środków finansowych. Dyr. T. Murzyn apelował o dokładniejszą dokumentację obiektów do realizacji.

Komisja pozytywnie zaopiniowała wnioski o zmianę charakteru dotacji na bezzwrotne na remont fragmentu murów miejskich od Bramy Floriańskiej do Arsenалу, w związku z przejściem go przez gminę Kraków oraz na remont „Celestatu”, który Bractwo Kurkowe przekazało na 25 lat Muzeum Historycznemu m. Krakowa.

* * *

14 kwietnia odbyło się posiedzenie Komisji Finansowej SKOZK, które prowadził przewodniczący Komisji, prof. Jerzy Zdrada.

Informacje o realizacji planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa w 1. kwartale br. oraz o rozstrzygnięciu przetargów (m.in. na prace w Pałacu Ciołka i obiekty Uniwersytetu Jagiellońskiego) przedstawił dyr. ZRZZK, Tadeusz Murzyn. Komisja uznała zaawansowanie realizacji planu odnowy zabytków Krakowa za prawidłowe oraz zwróciła uwagę na konieczność zaostrożenia warunków przyjmowanych zadań pod kątem ich przygotowania przez właścicieli.

Komisja pozytywnie zaopiniowała wnioski o zmianę charakteru dotacji na bezwrotne: w wys. 100 tys. zł. na remont fragmentu murów miejskich między Bramą Floriańską i Arsenalem oraz w wys. 100 tys. na remont „Celestatu”.

* * *

18 kwietnia w Pałacu Prezydenckim w Warszawie prezydent RP, Aleksander Kwaśniewski wręczył nominację nowemu przewodniczącemu SKOZK, rektorowi UJ, prof. Franciszkowi Ziejce, członkowi SKOZK od 12 lat. Prof. F. Ziejka stwierdził m.in., że funkcja ta będzie dla niego nowym wyzwaniem i uczyni wszystko, by ani jedna złotówka Komitetu nie została zmarnowana oraz, że będzie się starał o nowe sposoby finansowania.

* * *

19 kwietnia wizytę prof. Tadeuszowi Chrzanowskiemu, dotychczasowemu przewodniczącemu SKOZK, który z powodów zdrowotnych zrezygnował z dalszego pełnienia tej funkcji, złożyli min. Edward Szymański, wiceprzewodniczący Społecznego Komitetu, prof. Franciszek Ziejka, nowy przewodniczący oraz Tadeusz Prokopiuk, dyr. Biura SKOZK. Prof. T. Chrzanowski otrzymał tytuł honorowego przewodniczącego SKOZK. Goście podziękowali swojemu przewodniczącemu za wiele lat pracy i życzyli zdrowia.

* * *

19 kwietnia w zespole klasztornym oo. Cystersów w Mogile odbyło się posiedzenie Prezydium SKOZK. Zebranie poprzedziło zwiedzanie klasztoru i otoczenia. Informacji udzielili opat klasztoru, o. Piotr Chojnacki i inni zakonnicy.

Na wstępie obrad min. Edward Szymański poinformował obecnych o złożonej na ręce prezydenta RP, Aleksandra Kwaśniewskiego rezygnacji prof. Tadeusza Chrzanowskiego z funkcji przewodniczącego SKOZK z powodu pogarszającego się stanu zdrowia oraz o nominacji na to miejsce prof. Franciszka Ziejki, rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Opat o. P. Chojnacki przedstawił efekty i potrzeby prac remontowo-konserwatorskich w zespole klasztornym.

Dr Piotr Krasnowolski podkreślił wyjątkowe znaczenie obiektu i wraz z p. Barbarą Kleszczyńską i Zbigniewem Beiersdorfem potwierdzili dalsze istotne potrzeby konserwatorskie oraz pilną konieczność wyeliminowania wilgoci, zagrażającej zabytkom,

Dyr. Zarządu Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych, Tadeusz Murzyn zreferował realizację planu odnowy zabytków Krakowa za pierwszy kwartał 2005 r. oraz przedstawił wnioski o zmianę kwalifikacji dotacji dla „Celestatu” i o udzielenie dotacji w wys. 100 tys. zł. Na mury obronne w części od Bramy Floriań-

skiej do Arsenалу ze względu na ich przekazanie miastu przez Fundację XX Czartoryskich.

Pozytywną opinię w sprawie realizacji planu w 1. kwartale oraz wysuniętych wniosków udzielili przewodniczący Komisji Programowania i Oceny Realizacji – dr Bogusław Krasnowolski oraz Komisji Finansowej – prof. Jerzy Zdrada.

Barbara Kleszczyńska i prof. Franciszek Ziejka skrytykowali ustawę o zamówieniach publicznych, która obliguje do korzystania z ofert najtańszych w przetargu i w efekcie do często złej jakości prac konserwatorskich.

Dr B. Krasnowolski odniósł się do wniosków z obrad plenarnych SKOZK w dn. 08.02.05, dotyczących środków na remont płyty Rynku.

Członkowie Prezydium przyjęli w głosowaniu uchwałę nr 6/2005 w sprawie realizacji planu rzeczowo-finansowego w 1. kwartale 2005r. i nr 7/2005 zmieniającą charakter dotacji na mury miejskie (na bezzwrotną) oraz beneficjenta (na gminę).

Na zakończenie obrad nowy przewodniczący SKOZK, Franciszek Ziejka przedstawił swoje przemyślenia i wstępne zamierzenia dotyczące przyszłości Społecznego Komitetu. Za cele nadrzędne uznał utrzymanie ustawy o Narodowym Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa, poszukiwanie nowych źródeł pozyskiwania środków, współpracę z władzami miasta, województwa, urzędem marszałkowskim oraz innymi instytucjami i organizacjami kulturalnymi, a także Polonią.

* * *

25 kwietnia w pomieszczeniach należących do parafii NMP w Krakowie z inicjatywy ks. infułata Bronisława Fidelusa, archiprezbitera Bazyliki Mariackiej, odbył się pokaz interaktywnego przewodnika po kościele Mariackim. Nowoczesny system komputerowy wzbogacony o słowniczek pojęć z dziedziny architektury i historii sztuki umożliwia zwiedzanie kościoła zarówno wewnątrz (m.in. z otwieranym ołtarzem Wita Stwosza) jak i na zewnątrz (dniem i nocą), a także podziwianie panoramy Krakowa z hejnalicy. Zwiedzaniu towarzyszy starannie dobrana muzyka poważna. Przy pomocy tego systemu odnowiony, także przy znacznym udziale środków NFRZK, kościół Mariacki ma teraz pełniejsze możliwości zaprezentowania swoich walorów (w przygotowaniu wersje w kilku językach obcych).

* * *

25 kwietnia Biuro SKOZK zorganizowało na Wawelu kolejne spotkanie z przewodnikami miejskimi po Krakowie. Pracownicy działu konserwacji Wawelu pp. Piotr Stępień i Janusz Smólski oraz konserwator zieleni p. Katarzyna Żółciak udzielili szczegółowych informacji na temat będącej w fazie realizacji trasy turystycznej wokół Wawelu, obejmującej m.in. fortyfikacje i ogrody królowej Bony.

* * *

Komisje konserwatorskie typowania, przeglądu i odbioru prac, w których brali udział członkowie SKOZK w kwietniu:

- Szpital Uniwersytecki, ul. Kopernika 17 – odbiór pomieszczeń przyziemia lewego skrzydła
- zespół Klasztoru Franciszkanów – Reformatów, ul. Reformacka 4 – wprowadzenie wykonawcy na II etap robót izolacyjnych
- klasztor oo. Paulinów „Na Skałce” – narada dot. kontynuacji prac przy remoncie konserwatorskim sadzawki św. Stanisława
- Szpital Dziecięcy św. Ludwika, ul. Strzelecka 1 – typowanie prac na 2005 r.
- Szpital Uniwersytecki (Klinika Dermatologii), ul. Kopernika 19 – komisja dot. wymiany stolarki okiennej
- Szpital Uniwersytecki (Klinika Psychiatrii), ul. Kopernika 21a – odbiór prac remontowych
- Bastion V – wprowadzenie wykonawcy na remont kompleksowy
- Barbakan Krakowski – komisja konserwatorska dot. prac konserwatorskich i budowlano-remont. przy Moście Kleparskim i przedbramiu Barbakanu
- bud. ul. Grodzka 27 – ustalenie zakresu rzeczowego planowanych prac konserwatorsko-budowlanych
- kościół św. Krzyża – komisja konserwatorska dot. przeglądu i zaawansowania prac
- klasztor ss. Karmelitanek Bosych, ul. Kopernika 44 – komisja dot. prac przy okutych drzwiach z drugiej zakrystii kościoła klasztornego
- kościół św. Andrzeja – komisja konserwatorska w pracowni wykonawcy dot. prac prowadzonych przy ambonie, chórze muzycznym i balustradzie chóru zakonnego oraz omówienia aktualnych warunków klimatycznych w absydoli
- pałac Krzysztofory, Rynek Gł. 35 – odbiór prac konstrukcyjnych w zakresie zabezpieczenia stropu nad Salą Fontany i prace dodatkowe w budynku
- dworek „Rydlówka” – typowanie prac w zakresie remontu posadzki przy wejściu do muzeum oraz remontu drewnianego ganku
- Theatrum Anatomicum (Collegium Medicum UJ), ul. Kopernika 12 – wprowadzenie wykonawcy na budowę i przekazanie placu budowy.

* * *

5 maja odbyło się spotkanie nowego przewodniczącego SKOZK, prof. Franciszka Ziejki z wiceprzewodniczącymi, sekretarzami i przewodniczącymi komisji problemowych w celu omówienia kierunków działalności Społecznego Komitetu i najpilniejszych zadań bieżących.

* * *

18 maja przebywała w Krakowie grupa dziennikarzy ze Lwowa, będących gośćmi Marszałka Małopolski. Przedmiotem zainteresowania dziennikarzy były m.in. problemy odnowy zabytków Krakowa.

O odnowie Zamku Królewskiego na Wawelu opowiedział prof. Marcin Fabiański.

Efekty konserwacji kaplicy Świętokrzyskiej i Zygmuntowskiej w Katedrze Wawelskiej przybliżył prof. Ireneusz Płuska i konserwator Agata Mamoń. Z kolei konserwator Waldemar Niewalda omawiał efekty prac remontowo-konserwatorskich w Pałacu biskupa Erazma Ciołka przy ul. Kanoniczej 17. Natomiast prof. Włodzimierz Mokry zaprezentował bogaty program działań Fundacji św. Włodzimierza w odnowionej kamienicy przy ul. Kanoniczej 15.

Na zakończenie Tadeusz Prokopiuk – dyr. Biura SKOZK poinformował dziennikarzy ze Lwowa o roli, zadaniach i efektach działań SKOZK.

* * *

29 maja zmarł prof. Sylwester Wójcik, wieloletni członek Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, współtwórca procesu odnowy i jego podstaw prawnych.

* * *

31 maja przewodniczący Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa wraz z Wojewodą Małopolskim i prezydentem m. Krakowa wystąpili do pani Jolanty Szymanek-Deresz, szefa Kancelarii Prezydenta RP z prośbą o zapewnienie dofinansowania z budżetu centralnego Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa na rok 2006 w wys. 37,5 mln zł. Wystąpienie zawiera potrzeby wynikające z przyjętego programu prac konserwatorskich na lata 2004–2010 i uwzględnia zbliżającą się 750. rocznicę Wielkiej Lokacji Miasta. Potrzeby te obejmują ok. 90 najbardziej zagrożonych najwartościowszych obiektów zabytkowych, m.in. Wzgórze Wawelskie (z Zamkiem Królewskim, Archikatedrą, fortyfikacjami), historyczne zabytki w obrębie Plant, średnio-wiecznych miast Kazimierz, Kleparz, najcenniejsze enklawy oddalone od centrum miasta (klasztory kamedułów w Bielanych, cystersów w Mogile i benedyktynów w Tyńcu oraz rezydencje w Łobzowie i Woli Justowskiej). Kopię tego wystąpienia prof. Franciszek Ziejka skierował do wszystkich członków SKOZK z prośbą o poszukiwanie poparcia dla przychylnej decyzji dla Krakowa w pracach nad budżetem państwa.

* * *

Komisje konserwatorskie typowania, przeglądu, oceny i odbioru prac, w których brali udział członkowie SKOZK w maju:

- kościół oo. Bernardynów (Kaplica św. Anny) – komisja konserwatorska dot. prac w kaplicy
- Collegium Maius UJ – odbiór prac dekarских na połaciach wewnętrznych dziedzińca budynku
- bud. Szpitala Uniwersyteckiego (Klinika Psychiatrii), ul. Kopernika 21 – wprowadzenie wykonawcy na wykonanie remontu wejścia do bud.
- Międzynarodowe Centrum Kultury, Rynek Gł. 25 – odbiór II etapu remontowanych pomieszczeń II piętra
- kościół Bożego Ciała – komisja konserwatorska dot. kontynuacji prac przy elewacji nawy bocznej i konserwacji kruchty południowej
- klasztor oo. Kamedułów na Bielanych, ul. Konarowa 1 – typowanie prac dot. remontu domków Pustelników
- Państwowa Straż Pożarna, ul. Westerplatte 19 – wprowadzenie wykonawcy na kontynuację prac dot. Wzmocnienia konstrukcji fundamentów oficyny lewej budynku
- kościół św. Krzyża – komisja konserwatorska dot. przeglądu i zaawansowania prac wykonanych w kościele
- Bazylika Mariacka – komisja konserwatorska dot. problemów wilgotnościowych w kaplicy Matki Boskiej Loretańskiej
- kościół św. Grzegorza w Ruszcy – komisja konserwatorska dot. prac w prezbiterium kościoła
- kościół św. Piotra i Pawła – komisja konserwatorska w pracowni wykonawcy dot. prac przy chórze muzycznym
- kopiec Kościuszki – wprowadzenie wykonawcy na remont techniczny podstawy kopca i przekazanie placu budowy.

* * *

3 czerwca w Auli Collegium Maius Uniwersytetu Jagiellońskiego odbyła się uroczystość przyznania przewodniczącemu SKOZK, prof. Franciszkowi Ziejce, rektorowi UJ godności *doktora honoris causa* Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie w uznaniu osiągnięć dla nauki polskiej na polu dokumentowania i promocji narodowego dziedzictwa kultury.

* * *

9 czerwca ukazał się nowy, 54 nr Biuletynu SKOZK, zawierający m.in. informację o rezygnacji ze względów zdrowotnych po 14 latach z funkcji przewodniczącego SKOZK prof. Tadeusza Chrzanowskiego i nominacji na to miejsce prof. Franciszka Ziejki, rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego. Biuletyn zawiera informację o nadaniu prof. Tadeuszowi Chrzanowskiemu tytułu *doktora honoris*

causa przez Politechnikę Krakowską. Oprócz tego w Biuletynie znalazły się materiały o realizacji planu za rok 2004 oraz zamiary na rok 2005 (omówione i zatwierdzone na posiedzeniu plenarnym SKOZK) a także artykuł dr. Bogusława Krasnowolskiego w sprawie remontu krakowskiego Rynku.

* * *

18 czerwca w sali konferencyjnej „Domu pod Kruki” odbyła się sesja „Europa wobec dziedzictwa” organizowana pod patronatem prezydenta RP, Aleksandra Kwaśniewskiego przez Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa i Międzynarodowe Centrum Kultury.

Zebranych powitał i sesję prowadził przewodniczący SKOZK, prof. Franciszek Ziejka. Z referatami wystąpili: prezydent RP – Aleksander Kwaśniewski, minister kultury – Waldemar Dąbrowski, marszałek woj. małopolskiego – Janusz Sepioł i dyr. MCK – prof. Jacek Purchla. Organizatorzy sesji starali się zwrócić uwagę na wartości historyczne i kulturowe Krakowa i jego zabytków i wypracować nowe możliwości ochrony dziedzictwa w ścisłym powiązaniu z rozwojem miasta poprzez m.in. pozyskanie środków europejskich.

* * *

18 czerwca Andrzej Kurz – zastępca przewodniczącego SKOZK – otrzymał z rąk prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego Krzyż Wielki Orderu Odrodzenia Polski. Wręczenie odznaczenia odbyło się podczas uroczystego spotkania prezydenta RP z członkami Stowarzyszenia Twórców i Działaczy Kultury „Kuźnica” w Krakowie.

* * *

18 czerwca zmarł dr Andrzej Fischinger – historyk sztuki, wieloletni, aktywny członek Prezydium SKOZK i zastępca przewodniczącego Komisji Programowania i Oceny Realizacji Społecznego Komitetu, pracownik Wawelu, autorytet w dziedzinie konserwacji zabytków i wybitny znawca epoki renesansu.

* * *

21 czerwca w Lublinie przewodniczący SKOZK, prof. Franciszek Ziejka otrzymał tytuł *doktora honoris causa* przyznany mu przez senat Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w uznaniu za wybitny dorobek naukowy w dziedzinie historii literatury i aktywność na polu integracji nauki polskiej i europejskiej.

* * *

29 czerwca w 60-lecie powołania Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej odbyło się uroczyste otwarcie nowych sal dydaktycznych i pomieszczeń dla pracowników naukowo-dydaktycznych na I piętrze Pałacu Królewskiego w Łobzowie przy ul. Podchorążych 1.

Kilkuletni remont konserwatorski ww. Pałacu znacząco wspiera SKOZK środkami NFRZK. Na uwagę zasługuje wyeksponowanie w odnowionych zabytkowych pomieszczeniach wielu detali architektonicznych (zabytkowe stropy belkowe, portal i in.).

* * *

Komisje konserwatorskie typowania, oceny i odbioru prac, w których brali udział członkowie SKOZK w czerwcu:

- bud. Komisariatu I Policji w Krakowie, ul. Szeroka 35 – wprowadzenie wykonawcy na wykonanie remontu konserwatorskiego dachu budynku
- kościół Bernardynów – komisja konserwatorska dot. prac w Kaplicy św. Anny
- Szpital Uniwersytecki (Klinika Psychiatrii), ul. Kopernika 21 a – odbiór i przekazanie remontowanych pomieszczeń
- zespół klasztorny ss. Albertynek Posługujących Ubogim, ul. Woronicza 10 – wprowadzenie wykonawcy na budowlane prace elewacyjne
- bud. Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, ul. Basztowa 22 – typowanie prac związanych z remontem elewacji budynku
- most Kleparski przy Barbakanie – komisja oceny wykonanych elementów mostu w pracowni stolarskiej w Mogilanach
- pałac Pusłowskich, ul. Westerplatte 10 – komisja konserwatorska dot. odbioru końcowego prac
- Szpital Uniwersytecki, ul. Kopernika 17 – odbiór i przekazanie remontowanych pomieszczeń użytkownikowi
- klasztor ss. Karmelitanek Bosych, ul. Kopernika 44 – odbiór końcowy prac konserwatorskich przy okutych drzwiach i polichromowanym portalu kamiennym oraz drewnianej kracie w drugiej zakrystii kościoła klasztornego ss. Karmelitanek Bosych
- kościół oo. Bernardynów, kaplica św. Anny – odbiór końcowy prac konserwatorskich w kaplicy
- mur obronny pomiędzy Bramą Floriańską a Basztą Stolarską – typowanie prac związanych z zadaniem muru obronnego
- bazylika św. Floriana – komisja przeglądu i zaawansowania prac w prezbiterium
- kościół św. Krzyża – komisja konserwatorska dot. przeglądu i zaawansowania prac

- kościół Bożego Ciała komisja konserwatorska dot. kontynuacji prac przy elewacji nawy bocznej, prac konserwatorskich przy kruście południowej oraz elewacji kaplicy św. Anny.

* * *

9 lipca przewodniczący SKOZK prof. Franciszek Ziejka wystosował list gratulacyjny do Dyrekcji Zamku Królewskiego na Wawelu z okazji obchodów 100-lecia odzyskania dla narodu polskiego i odnowy zabytków Wzgórza Wawelskiego, podkreślając szczególne znaczenie tego zadania w 27-letniej historii Społecznego Komitetu.

* * *

14 lipca w kościele Niepokalanego Poczęcia NM Panny odbyło się posiedzenie Komisji Programowania i Oceny Realizacji SKOZK.

Zebranie poprzedziła prezentacja efektów prac konserwatorskich i potrzeb w klasztorze ss. Karmelitanek Bosych przy ul. Kopernika. Prefekt Zgromadzenia Księży Misjonarzy Wincentego à Paulo, ks. Roman Barabasz zapoznał zebranych z historią kościoła Niepokalanego Poczęcia NM Panny – pierwszego karmelitańskiego kościoła na ziemiach polskich – a o pracach konserwatorskich opowiedział przedstawiciel wykonawców, Stanisław Dziuba.

W głównej części posiedzenia informację o realizacji planu finansowo-rzeczowego za pierwsze półrocze 2005 r. przedstawił dyr. Zarządu Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych, Tadeusz Murzyn. Zaawansowanie prac, analogicznie do ubiegłego roku, wynosi 38,4% (wg zawartych umów 71%).

Komisja przyjęła wniosek o częściowy podział rezerwy na następujące obiekty: klasztor oo. Paulinów na Skałce, pałac Jerzmanowskich, Stary Teatr, kościół św. Barbary, cmentarz Rakowicki, klasztor ss. Wizytek, klasztor oo. Augustianów. Członkowie komisji wypowiedzieli się za wstrzymaniem finansowania remontu płyty Rynku, z powodu zakwestionowania go przez Małopolskiego Konserwatora Zabytków i Radę Konserwatorów.

Komisja zgodziła się na prolongatę spłaty części dotacji dla Iwona Nowina Konopki na remont pałacu w Kościelnikach oraz podtrzymała swoją negatywną decyzję w sprawie umorzenia spłaty dotacji na remont d. pałacu Tarnowskich.

* * *

15 lipca odbyło się posiedzenie Komisji Finansowej SKOZK. Informację o realizacji planu finansowo-rzeczowego odnowy zabytków Krakowa za I półrocze 2005 r. przedstawił dyr. Zarządu Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa Tadeusz Murzyn, zapewniając, iż nie ma groźby niewykonania planu. Komisja zaapelowała o dokładniejsze przygotowywanie wniosków

i kwalifikowanie do planu obiektów dobrze przygotowanych do przyjęcia dofinansowania z NFRZK. Członkowie Komisji przyjęli wniosek o podział części rezerwy finansowej NFRZK na najpilniejsze potrzeby, tj. klasztor oo. Paulinów na Skałce, klasztor Augustianów, pałac Jerzmanowskich, Stary Teatr, kościół św. Barbary, cmentarz Rakowicki i klasztor ss. Wizytek.

Komisja uzgodniła, iż w razie niewykorzystania przyznanej na remont płyty Rynku kwoty dotacji należy ją przeznaczyć na inne obiekty Gminy, np. Sukiennice, Pałac Krzysztofory.

Rozpatrując wnioski skierowane do SKOZK Komisja postanowiła o prolongacie spłaty dwóch rat Iwona Nowina Konopki na remont pałacu w Krakowie-Kościelnikach i podtrzymała swoje wcześniejsze negatywne stanowisko o umorzenie pozostałych do spłaty rat dotacji zwrotnej na remont d. pałacu Tarnowskich przy ul. Sławkowskiej.

* * *

20 lipca w Sali obrad Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego odbyło się posiedzenie Prezydium SKOZK.

Informację o realizacji planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa wraz z propozycjami zmian wykorzystującymi rezerwę finansową w wys. 220 tys. zł przedstawił dyr. ZRZZK Tadeusz Murzyn.

Dr Zbigniew Beiersdorf w im. Komisji Programowania i Oceny Realizacji pozytywnie odniósł się do sprawozdania ZRZZK i większości propozycji podziału rezerwy finansowej NFRZK. Negatywnie wypowiedział się natomiast nt. dotacji (1,5 mln zł) do remontu wsch. strony płyty Rynku Gł. w poszerzonym przez Urząd Miejski zakresie, niemającym akceptacji Małopolskiego Konserwatora Zabytków.

Stanowisko to podzielił także prof. Jerzy Zdrada w imieniu Komisji Finansowej SKOZK, popierając jednocześnie pozostałe propozycje podziału rezerwy (klasztor oo. Paulinów „na Skałce”, zespół klasztorny oo. Augustianów, kościół św. Barbary, klasztor ss. Wizytek, Stary Teatr im. H. Modrzejewskiej, cmentarz Rakowicki).

W dyskusji głos zabrali: przewodniczący Komisji Informacji i Inicjatyw Społecznych doc. Andrzej Kurz (m.in. w sprawie opóźnień remontu Zespołu Szkół Ekonomicznych przy ul. Kapucyńskiej, konieczności podjęcia prac przy murze granicznym cmentarza Remuh, w synagodze Wysokiej, Muzeum Narodowym w Sukienicach, Krzysztoforach i przy elewacji kościoła oo. Pijarów), dyr. ZRZZK Tadeusz Murzyn, prezes Żydowskiej Gminy Wyznaniowej Tadeusz Jakubowicz, dyr. Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK Stanisław Dziedzic (inf. o uchwale Rady Miasta Krakowa na wniosek prezydenta Jacka Majchrowskiego o dofinansowaniu obiektów zabytkowych), prof. Stanisław Waltoś (o przeciążeniu funkcji handlowo-turystycznej Rynku), Małopolski Konserwator Zabytków Jan Janczykowski (o nie akceptowanym zbyt szero-

kim zakresie prac dot. podziemia Rynku Gł.), ks. infułat Bronisław Fidelus, Konserwator Zabytków Miasta Krakowa Genowefa Zań-Ograbek.

Przewodniczący SKOZK prof. Franciszek Ziejka, podsumowując opinie członków Prezydium, stwierdził, że Społeczny Komitet negatywnie opiniuje zamiar stworzenia podziemnego centrum handlowego pod płytą Rynku Gł. i że dofinansowanie prac z NFRZK może zostać wstrzymane z braku zgody Małopolskiego Konserwatora Zabytków.

Min. Edward Szymański wyraził zaniepokojenie konfliktem zaistniałym w Krakowie na tle koncepcji zagospodarowania Rynku Gł. I wezwał do jego zażegnania.

Wicewojewoda Małopolski zaproponował zorganizowanie spotkania Prezydenta Miasta Krakowa, Małopolskiego Konserwatora Zabytków i przewodniczącego SKOZK u Wojewody Małopolskiego. Przewodniczący SKOZK zaprobował tę propozycję i zaproponował przełożenie ostatecznych decyzji SKOZK w sprawie Rynku Gł. do jesiennych obrad Prezydium.

Prezydium przyjęło uchwałę w sprawie oceny realizacji planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa za I półrocze 2005 r. oraz uchwałę o prolongacie spłaty dwóch rat dofinansowania zwrotnego dla obiektu pałacowo-parkowego w Krakowie-Kościelnikach.

Prof. Franciszek Ziejka wnioskował do Komisji Prawnej o opracowanie do jesiennego posiedzenia Prezydium SKOZK szczegółowych zasad umorzeń dotacji zwrotnych z NFRZK oraz zabrał głos w sprawie aktualnych kierunków działalności i najważniejszych zadaniach SKOZK w II półroczu 2005 r. i w roku 2006.

* * *

Komisje konserwatorskie oceny, zaawansowania i odbioru prac, w których uczestniczyli członkowie SKOZK w lipcu:

- Zamek Królewski na Wawelu, skrzydło wschodnie – odbiór końcowy prac budowlano-konserwatorskich w piwnicach w pld. części skrzydła
- opactwo Benedyktynów w Tyńcu – odbiór końcowy prac związanych z zabezpieczeniem piwnic i fundamentów pod dziedzińcem zewn.
- Szpital Uniwersytecki, ul. Kopernika 19 – odbiór prac związanych z wymianą stolarki okiennej elewacji pld. II p.
- bud. ul. Kanonicza 13 – odbiór prac związanych z remontem konserwatorskim fasady i sieni wraz z zabezpieczeniem przeciwwilgociowym budynku
- Bazylika Mariacka – odbiór prac w Kaplicy MB Loretańskiej
- kościół św. Barbary – komisja konserwatorska dot. polichromii
- budynek Komisariatu I Policji, ul. Szeroka 35 – odbiór prac dot. remontu konserwatorskiego dachu budynku
- cmentarz Rakowicki – typowanie prac

- bud. Szpitala Uniwersyteckiego (I Klinika Chirurgii), ul. Kopernika 40 – wprowadzenie wykonawcy na wyk. remontu konserwatorskiego elewacji wraz z wymianą stolarki okiennej budynku
- kościół oo. Bernardynów – komisja konserwatorska dot. wizualizacji kolorystycznej ścian i sklepienia
- bud. Akademii Sztuk Pięknych – wprowadzenie wykonawcy na prace związane z konserwacją i rekonstrukcją stolarki okiennej II i III p.
- kościół Bożego Ciała – komisja konserwatorska dot. ustalenia kolorystyki tynków kruchty południowej kościoła
- bud. Szpitala Uniwersyteckiego (I Klinika Chirurgii), ul. Kopernika 40 – odbiór prac dot. remontu – adaptacji poddasza budynku
- kościół św. Grzegorza w Ruszcy – komisja konserwatorska
- kościół św. Wojciecha, Rynek Gł. – komisja konserwatorska dot. murów romańskich oraz elewacji i otoczenia kościoła św. Wojciecha
- klasztor oo. Kamedułów na Bielanach – komisja konserwatorska dot. muru z bramami do eremów
- Szkoła Podstawowa ss. Augustianek, ul. Skałeczna 10 – komisja konserwatorska dot. remontu elewacji budynku
- cmentarze żydowskie – komisje konserwatorskie dot. postępu prac na cmentarzach Remuh i Cmentarzu żydowskim przy ul. Miodowej.

* * *

Komisje konserwatorskie oceny, zaawansowania i odbioru prac, w których uczestniczyli członkowie SKOZK w sierpniu:

- Pałac Krzysztofory, Rynek Główny 35 (Muzeum Historyczne m. Krakowa) – odbiór prac związanych z wykonaniem robót budowlanych zabezpieczających docelowo strop nad Salą Fontany
- Ogrody Królewskie na Wawelu – odbiór końcowy prac związanych z odtworzeniem ogrodu na górnym tarasie ogrodów
- Bazylika Wniebowzięcia NMP, Rynek Gł. – komisja konserwatorska dot. prac w zakrystii Bazyliki Mariackiej
- d. Pałac Jerzmanowskich (Polska Prowincja Zakonu św. Augustyna), ul. Górników 29 – odbiór prac związanych z robotami blacharsko-dekarskimi budynku
- kościół św. Idziego – odbiór końcowy wymiany pokrycia dachu nad kościołem
- kościół św. Andrzeja – komisja konserwatorska dot. zaawansowania prac przy balustradzie chóru zakonnego
- kościół ss. Wizytek, ul. Krowoderska – komisja dot. rozszerzenia zakresu prac przy konserwacji ołtarza
- ołtarz z Bramy Floriańskiej – komisja konserwatorska dot. kolorystyki ołtarza

- bud. Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej, ul. Westerplatte 19 – komisja odbioru prac dot. wzmocnienia konstrukcji fundamentów oficyny lewej (kontynuacja)
- kościół św. Krzyża – komisja konserwatorska dot. odbioru prac przy elewacjach i odwodnieniu terenu wokół kościoła
- bud. Międzynarodowego Centrum Kultury, Rynek Gł. 25 – wprowadzenie wykonawcy na wykonanie remontu budowlano-konserwatorskiego elewacji tylnej budynku frontowego wraz z wymianą stolarki okiennej
- bud. Opery Krakowskiej, ul. św. Tomasza 37 – typowanie prac do remontu wnętrza budynku
- bud. Szpitala Uniwersyteckiego (Klinika Dermatologii), ul. Kopernika 19 – odbiór prac dot. wymiany stolarki okiennej
- pałac w Łobzowie, ul. Podchorążych 1 (I piętro, segment S4) – odbiór prac dot. remontu I piętra
- bud. Główny Akademii Ekonomicznej, ul. Rakowicka 27 – wprowadzenie wykonawcy remontu konserwatorskiego elewacji skrzydła wschodniego budynku
- bud. Pałacu Pusłowskich Uniwersytetu Jagiellońskiego, ul. Westerplatte 10 – wprowadzenie wykonawcy remontu kompleksowego budynku (kontynuacja)
- dom Jana Sas-Zubrzyckiego, al. Słowackiego 7 – komisja konserwatorska
- d. Akademia Handlowa (Zespół Szkół Ekonomicznych), ul. Kapucyńska 2 – komisja konserwatorska dot. elewacji
- klasztor ss. Wizytek, ul. Krowoderska 16 – wprowadzenie wykonawcy na prace budowlane dot. likwidacji stanu awaryjnego stropów poddasza w zach. Skrzydle klasztoru ss. Wizytek
- kamienica Jordanowska, ul. Szpitalna 24 (Parafia Prawosławna) – wprowadzenie wykonawcy na prace w zakresie konserwacji elewacji frontowej wraz z remontem ślusarki i stolarki okiennej w kamienicy
- bud. ul. Kanonicza 21 – odbiór końcowy prac konserwatorskich przy 3 kamiennych portalach budynku
- klasztor oo. Karmelitów „na Piasku”, Kaplica Matki Bożej Piaskowej – komisja konserwatorska dot. prac przy dekoracji malarskiej sklepienia
- bud. ul. Lubicz 16 (Celestat) – wprowadzenie wykonawcy prac budowlanych w zakresie wykonania przeciwwilgociowej izolacji pionowej budynku
- bud. Zgromadzenia ss. Urszulanek, ul. Starowiślna 3/5 – odbiór prac dot. rekonstrukcji stolarki okiennej w elewacji pld. Budynku
- klasztor ss. Karmelitanek Bosych, ul. Łobzowska 40 – odbiór I etapu prac związanych z zabezpieczeniem struktury muru przed zamakaniem (wymiana rynien i rur spustowych)
- cmentarz Rakowicki – typowanie dot. prac przy konserwacji nagrobków.

* * *

15 września kierownictwo SKOZK na czele z prof. Franciszkiem Ziejką (Edward Szymański, Jerzy Adamik, Jan Ostrowski, Andrzej Kurz, Bogusław Krasnowolski, Jerzy Zdrada, Tadeusz Prokopiuk, Tadeusz Murzyn, Jan Janczykowski) złożyło wizytę księdzu arcybiskupowi Stanisławowi Dziwiszowi, nowemu metropolicie Krakowa. W czasie rozmowy zarówno przewodniczący, jak i inni członkowie Społecznego Komitetu poinformowali księdza arcybiskupa o działalności SKOZK, o udziale Społecznego Komitetu w odnowie obiektów sakralnych w Krakowie. Zapoznali ks. arcybiskupa z programem prac konserwatorskich w Krakowie do 2010 r. oraz z wystąpieniem do kancelarii Prezydenta RP o środki z budżetu centralnego na Narodowy Fundusz Rewaloryzacji Zabytków Krakowa w 2006 r. Przewodniczący SKOZK zwrócił się do ks. arcybiskupa z prośbą o pomoc w pozyskiwaniu przychylności środowisk opiniotwórczych, władz i parlamentarzystów przy podejmowaniu decyzji o dofinansowaniu odnowy krakowskich zabytków.

Ksiądz arcybiskup z uznaniem odniósł się do dotychczasowych wyników odnowy zabytków Krakowa, podzielił troskę o kontynuację tego dzieła i o utrzymanie patronatu Prezydenta RP nad działalnością Społecznego Komitetu i procesem odnowy zabytków Krakowa.

* * *

15 września członkowie kierownictwa SKOZK złożyli również wizytę ks. Kardynałowi Franciszkowi Macharskiemu. Przewodniczący Społecznego Komitetu prof. Franciszek Ziejka wręczył ustępującemu Metropolicie Krakowskiemu list dziękczynny, medal za zasługi przy odnowie zabytków Krakowa i bukiet kwiatów. Do serdecznych, gorących podziękowań za wieloletnią współpracę i pomoc dołączyli się wszyscy uczestnicy spotkania, a wśród nich prof. Tadeusz Chrzanowski – honorowy przewodniczący SKOZK.

* * *

26 września prezydent m. Krakowa prof. Jacek Majchrowski uhonorował prof. Tadeusza Chrzanowskiego, wieloletniego przewodniczącego (obecnie honorowego przewodniczącego) Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa za zasługi dla Miasta Krakowa „Honoris Gratia”.

* * *

29 września prof. Franciszek Ziejka – przewodniczący SKOZK wystosował list gratulacyjny do nowo wybranych posłów i senatorów z Małopolski i wyraził nadzieję, że sprawy ratowania bezcennych zabytków Krakowa będą przedmiotem troski przedstawicieli władzy ustawodawczej RP.

Komisje konserwatorskie oceny, zaawansowania i odbioru prac, w których uczestniczyli członkowie SKOZK we wrześniu:

- bud. Akademii Sztuk Pięknych, Pl. Matejki 13 – komisja awansowania prac związanych z konserwacją i rekonstrukcją stolarki okiennej w budynku
- kościół oo. Bernardynów – komisja konserwatorska dot. prac w prezbiterium kościoła oo. Bernardynów
- zespół Klasztoru Franciszkanów-Reformatów, ul. Reformacka 4 – odbiór prac dot. izolacji przeciwwilgociowej fundamentów kościoła św. Kazimierza
- zabytkowy mur graniczny Akademii Ekonomicznej, ul. Rakowicka 27 – wprowadzenie wykonawcy na wykonanie remontu konserwatorskiego muru wzdłuż ul. Rakowickiej
- klasztor ss. Karmelitanek Bosych, ul. Kopernika 44 – komisja konserwatorska w pracowni wykonawcy dot. realizacji I etapu prac konserwatorskich w drugiej zakrystii kościoła klasztornego
- kościół Bożego Ciała – komisja konserwatorska dot. oceny zakończonego etapu prac konserwatorskich przy elewacji nawy bocznej oraz prac konserwatorskich przy kruchcie płd. Kościoła Bożego Ciała i elewacji św. Anny
- bud. V Liceum Ogólnokształcącego, ul. Studencka 12 – komisja odbioru prac budowlano-konserwatorskich elewacji
- kaplica Batorego przy Katedrze Wawelskiej – komisja przeglądu i zaawansowania prac w Kaplicy Batorego
- zespół klasztoru Franciszkanów-Reformatów, ul. Reformacka 4 – wprowadzenie wykonawcy na roboty izolacyjne
- Barbakan – komisja merytoryczna i ocena stanu zaawansowania prac przy Moście Kleparskim i Przedbramiu
- Narodowy Stary Teatr im. H. Modrzejewskiej – odbiór prac dot. wzmocnienia stropu nad czaszą sceny
- Szpital Uniwersytecki (Klinika Urologii), ul. Grzegórzecka 18 – wprowadzenie wykonawcy na wykonanie remontu
- Bazylika Mariacka – komisja konserwatorska dot. prac w zakrystii bazyliki
- bud. ul. Dworska 4 – wprowadzenie wykonawcy na remont dachu
- Małopolski Urząd Wojewódzki, ul. Basztowa 22 – wprowadzenie wykonawcy remontu budynku
- kościół św. Piotra i Pawła – komisja konserwatorska dot. przebiegu konserwacji chóru muzycznego
- Collegium Medicum UJ (Instytut Ginekologii i Położnictwa), ul. Kopernika 23 – wprowadzenie wykonawcy na remont konserwatorski wnętrza auli
- Zespół ss. Albertynek Posługujących Ubogim, ul. Woronicza 10 – komisja odbioru II etapu prac dot. remontu konserwatorskiego elewacji
- dworek „Rydlówka”, ul. Tetmajera 28 – komisja odbioru prac dot. wymiany posadzki w podcieniu oraz remontu konserwatorskiego ganku

- klasztor oo. Paulinów „Na Skałce” – komisja konserwatorska dot. prac przy sadzawce św. Stanisława
- Collegium Witkowskiego UJ, ul. Gołębia 13 – odbiór prac dot. remontu konserwatorskiego I piętra budynku
- kościół św. Barbary i klasztor Księży Jezuitów od strony Małego Rynku i ul. Siennej – przegląd prac w związku z upływającym terminem gwarancji, przegląd prac przy polichromii sklepienia
- bud. Akademii Sztuk Pięknych, Pl. Matejki 13 – komisja odbioru prac dot. rekonstrukcji i wymiany stolarki okiennej
- klasztor oo. Kamedułów na Bielanych – komisja konserwatorska dot. prac przy murku z bramami do eremów.

* * *

12 i 13 października III program TVP wyemitował film red. Izabeli Pieczary dotyczący efektów odnowy zabytków Krakowa, w szczególności obiektów Wzgórza Wawelskiego i ul. Kanoniczej.

* * *

18 października zebrała się Komisja Programowania i Oceny Realizacji Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, której członkowie zapoznali się z informacją Zarządu Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa nt. realizacji planu finansowo-rzeczowego ze środków NFRZK za trzy kwartały 2005 r. wraz z propozycją korekty. Referował dyr. ZRZZK Tadeusz Murzyn. Członkowie Komisji pozytywnie zaopiniowali wykonanie planu za trzy kwartały (ok. 66%) oraz zaopiniowali wnioski w sprawie korekty planu SKOZK i przychylni się do wniosku Gminy Kraków o zmianę dotacji na bezzwrotną dla kamienicy przy ul. Grodzkiej 27 z uwagi na wartość odkrytych elementów wystroju.

* * *

18 października przewodniczący Społecznego Komitetu, prof. Franciszek Ziejka i członkowie Komisji Programowania i Oceny Realizacji zapoznali się z efektami prac archeologicznych prowadzonych na Rynku Głównym w Krakowie. Oprowadzał i informacji udzielał dr Cezary Buško, archeolog z wrocławskiej firmy „Niegoda”, prowadzącej prace na Rynku.

* * *

19 października obradowała Komisja Finansowa SKOZK, która zaopiniowała informację o realizacji planu finansowo-rzeczowego odnowy zabytków Krakowa za trzy kwartały 2005 r. oraz propozycję korekty planu finansowo-rzeczowego z rozpatrzeniem wniosków o dodatkowe dofinansowanie ze środków Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa.

* * *

21 października odbyło się posiedzenie Komisji Prawno-Organizacyjnej, na którym ustosunkowano się do sprawozdania z realizacji planu finansowo-rzeczowego odnowy zabytków Krakowa w ciągu trzech pierwszych kwartałów 2005 r. oraz opracowano projekty uchwał na posiedzenie Prezydium SKOZK w dn. 25 października 2005 r.

* * *

25 października odbyło się posiedzenie Prezydium SKOZK, które prowadził przewodniczący SKOZK, prof. Franciszek Ziejka. Pierwsza część obrad miała miejsce w kościele św. św. Piotra i Pawła w związku ze zbliżającym się zakończeniem kompleksowego remontu konserwatorskiego tego obiektu. Informację o przebiegu, efektach i dalszych potrzebach prac konserwatorskich popartą prezentacją porównawczych przeźroczy przedstawili ks. proboszcz Parafii Wszystkich Świętych Marek Głównia, prof. Edward Kosakowski, dr Paweł Pencakowski, Aleksander Piotrowski i Elżbieta Olko.

Druga część obrad odbyła się w Muzeum Archidiecezjalnym przy ul. Kanoniczej 19/21 i dotyczyła przede wszystkim oceny realizacji planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa za trzy kwartały 2005 r. oraz propozycji niezbędnych korekt planu. Informację o wykonaniu planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa za dziewięć miesięcy 2005 r. i propozycje korekty planu przedstawił dyr. Zarządu Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa, Tadeusz Murzyn. Opinię do informacji i korekty planu wygłosili przewodniczący Komisji Programowania i Oceny Realizacji dr hab. Bogusław Krasnowolski, przewodniczący Komisji Finansowej prof. Jerzy Zdrada, przewodniczący Komisji Prawno-Organizacyjnej dr Piotr Dobosz. Prezydium uznało, że efekty rzeczowe planu zostały osiągnięte (100% planu w 21 obiektach), natomiast zaawansowanie finansowe w wys. 65,7% jest prawidłowe.

Prezydium przyjęło także dwie uchwały: w sprawie oceny realizacji planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa za trzy kwartały 2005 r. i niezbędnych korekt planu oraz w sprawie zmiany dotacji ze zwrotnej na bezzwrotną dla obiektu przy ul. Grodzkiej 27.

* * *

W październiku odbyły się następujące komisje konserwatorskie typowania, oceny i odbioru prac z udziałem członków SKOZK:

- kościół parafialny św. Grzegorza w Ruszcy – odbiór prac konserwatorskich w prezbiterium kościoła
- kościół św. Wojciecha – przegląd prac związanych z ekspozycją archeologiczną i otoczeniem kościoła
- klasztor oo. Karmelitów „Na Piasku” – komisja zaawansowania prac konserwatorskich przy dekoracji malarskiej sklepienia Kaplicy Matki Bożej Piaskowej w bazylice
- kościół oo. Bernardynów – komisja konserwatorska dot. prac w prezbiterium kościoła
- kopiec Kościuszki – odbiór końcowy remontu technicznego podstawy Kopca
- Bazylika św. Floriana – komisja zaawansowania prac konserwatorskich w prezbiterium
- kamienica Łodzińskich, ul. Piłsudskiego 14 – wprowadzenie wykonawcy na wymianę i rekonstrukcję stolarki okiennej
- dom Jana Sas-Zubrzyckiego, al. Słowackiego 7 – komisja konserwatorska
- kościół św. Andrzeja – komisja konserwatorska dot. konserwacji chóru, ambony i balustrady chóru zakonnego kościoła
- Barbakan – odbiór końcowy prac dot. Mostu Kleparskiego i remontu przedbramia i odnowienia dna fosy po stronie zach. Barbakanu
- kościół oo. Bernardynów – komisja konserwatorska dot. prac prowadzonych w prezbiterium kościoła
- d. pałac Tyszkiewiczów – komisja odbioru końcowego remontu dachu, konserwacji elewacji w budynku pałacu i oficynie
- pałac bpa Erazma Ciołka, ul. Kanonicza 17 – komisja konserwatorska dot. prac przy elewacji frontowej oraz rozpoczęcia prac w zakresie konserwacji polichromii we wnętrzu obiektu.

* * *

7 listopada w siedzibie Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa odbyło się spotkanie z 8-osobową delegacją konserwatorów zabytków z Obwodu Lwowskiego, partnerskiego regionu Województwa Małopolskiego, w którym uczestniczyli wiceprzewodniczący SKOZK – Andrzej Kurz i Tadeusz Prokopiuk oraz Edward Hardt – członek SKOZK, wydawca kwartalnika „Renowacje i Zabytki”, Tadeusz Murzyn – dyr. Zarządu Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa i Joanna Kamieniarczyk – inspektor ZRZZK. Goście zapoznali się z organizacją i realizacją odnowy zabytków Krakowa w kontekście działalności Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa. Wcześniej, w towarzystwie członków SKOZK i inspektorów ZRZZK obejrżeli kilka obiektów odnowionych i znajdujących się w trakcie konserwacji.

* * *

13 listopada została uszkodzona skarbona NFRZK znajdująca się na Rynku Gł. Naprawy podjęła się Pracownia Konserwacji Metalu Romana Bobickiego.

* * *

14 i 15 listopada w Kredyt Banku S.A. odbyło się z pomocą uczniów Zespołu Szkół Ekonomicznych w Krakowie – Nowej Hucie przeliczenie zawartości skarbon NFRZK, w którym w uczestniczyła p. Krystyna Łaciak z Biura SKOZK. W skarbonie na Wawelu zebrało się od 10 listopada 2004 r. – 4 019,49 zł, a w Rynku Głównym od 22 października 2004 – 8 203,97 zł, które to pieniądze zasiły Narodowy Fundusz.

* * *

16 listopada przewodniczący SKOZK, prof. Franciszek Ziejka powołał zespół ds. opracowania projektu planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa na 2006 r. finansowanego ze środków Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa w składzie: dr Bogusław Krasnowolski, Janusz Smólski, Jan Janczykowski, ks. Józef Nowobilski, Miejski Konserwator Zabytków – Jerzy Zbiegień, dyr. Tadeusz Murzyn, dyr. Tadeusz Prokopiuk. Zespół, kierując się Ustawą o Narodowym Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa oraz Programem ideowym Społecznego Komitetu, Zasadami finansowania prac w obiektach zabytkowych Krakowa ze środków Narodowego Funduszu, Programem prac konserwatorskich w Krakowie na lata 2004–2010 i wystąpieniem do Kancelarii Prezydenta RP o środki na NFRZK na 2006 r. przejrzy wnioski o dofinansowanie, dokona wyboru najważniejszych i najpilniejszych zadań preferując kontynuację prac i uzyskiwanie końcowych efektów oraz proponuje wysokość ich dofinansowania.

Zespół ten na posiedzeniach w dn. 29.11., 08.12., 20.12. i 28.12. br. przygotował projekt planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa na 2006 r.

* * *

18 listopada przewodniczący Społecznego Komitetu, prof. Franciszek Ziejka, w towarzystwie wiceprzewodniczących Andrzeja Kurza i dyr. Tadeusza Prokopiuka złożyli wizytę prezydentowi Krakowa, prof. Jackowi Majchrowskiemu, aby omówić program grudniowego posiedzenia SKOZK z udziałem przedstawicieli społeczeństwa i władz miasta w sali obrad Rady Miasta.

* * *

W dniach 21–25 listopada odbyła się kontrola finansowa przeprowadzona przez p. Grażynę Druś, wicedyrektor Biura Finansowego Kancelarii Prezydenta RP. Tematem kontroli przeprowadzonej w Zarządzie Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa było wykorzystanie środków Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa w okresie od 1 stycznia do 30 września 2005 r. Kontrola w Biurze Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa obejmowała realizację wydatków Biura w okresie od 1 stycznia 2005 r. – 31 października 2005 r. Wyniki kontroli są korzystne dla kontrolowanych jednostek.

* * *

SKOZK, wzorem lat ubiegłych, wydał dwustronny planszowy kalendarz ścienny na rok 2006, projektu artysty plastyka Ryszarda Melliwy z fotografiami Michała Grychowskiego, przedstawiającymi na pierwszej stronie odnowiony kościół św. św. Piotra i Pawła, a na drugiej dziedziniec Collegium Maius Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kalendarze przeznaczone zostaną dla członków i gości posiedzenia grudniowego SKOZK, oraz darczyńców NFRZK.

* * *

Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie i SKOZK wydały w postaci książkowej dorobek wspólnego sympozjum pt. „Europa wobec dziedzictwa. Modele mecenatu na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego”. Książka zawiera referaty i wystąpienia przygotowane na czerwcowe posiedzenie SKOZK:

- Aleksandra Kwaśniewskiego – *Dziedzictwo Krakowa – współczesne spojrzenie, nowe zadania*
- Waldemara Dąbrowskiego – *Dziedzictwo Krakowa – szansa i obowiązek*
- Danuty Hüebner – *Nowoczesne systemy finansowania renowacji zabytków w Polsce – możliwości finansowania w ramach Europejskiej Polityki Spójności*
- Janusza Sepiōła – *Zarządzanie dziedzictwem – perspektywa regionalna*
- Jacka Purchli – *Europa wobec dziedzictwa*
- Jacka Majchrowskiego – *Program prac konserwatorskich w Krakowie na lata 2004 – 2010 a współpraca Gminy miasta Krakowa ze Społecznym Komitetem Odnowy Zabytków Krakowa*

* * *

29 listopada w siedzibie Międzynarodowego Centrum Kultury wojewoda małopolski, Jerzy Adamik, na wniosek przewodniczącego SKOZK, odznaczył dyrektora Centrum – prof. Jacka Purchlę Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski za działania na rzecz odnowy krakowskich zabytków.

W listopadzie odbyły się następujące komisje konserwatorskie typowania, oceny realizacji i odbioru prac z udziałem członków SKOZK:

- Pałac bpa Erazma Ciołka, ul. Kanonicza 17 – komisja konserwatorska dot. polichromii
- kościół św.św. Piotra i Pawła – odbiór prac konserwatorskich przy chórze muzycznym
- Szpital Uniwersytecki UJ (Klinika Ginekologii i Położnictwa), ul. Kopernika 23 – komisja konserwatorska dot. prac w auli
- zespół klasztorny oo. Franciszkanów-Reformatów, ul. Reformacka 4 – komisja odbioru prac dot. izolacji fundamentów
- Muzeum Archidiecezjalne, ul. Kanonicza 19 – 21 – odbiór końcowy dot. prac przy rekonstrukcji zniszczonej stolarki (3 drzwi 1-skrzydłowych oraz brama gł.)
- Muzeum Historyczne, Rynek Gł. 35 – wprowadzenie wykonawcy na remont fragmentu kondygnacji piwnic wraz z budową nowych schodów na poziom parteru
- Opactwo oo. Cystersów w Mogile – odbiór końcowy remontu konserwatorskiego elewacji wirydarza
- Szpital Uniwersytecki UJ (Theatrum Anatomicum), ul. Kopernika 12 – odbiór remontu konserwatorskiego elewacji
- kościół św. Andrzeja – odbiór końcowy prac przy konserwacji ambony, chóru muzycznego i balustrady empor
- zespół klasztorny ss. Albertynek Posługujących Ubogim, ul. Woronicza 10 – odbiór prac konserwatorsko-remontowych elewacji budynku głównego, tzw. Pałacu Pociuszka”
- budynek Opery, św. Tomasza 37 – wprowadzenie wykonawcy na wykonanie remontu posadzek
- klasztor oo. Paulinów „Na Skałce” – odbiór końcowy prac remontowo-konserwatorskich przy sadzawce św. Stanisława
- Katedra Wawelska – komisja konserwatorska dot. prac przy polichromii w Kaplicy Batorego
- bud. ul. Szpitalna 24 – odbiór końcowy prac dot. remontu konserwatorskiego elewacji front. budynku
- klasztor ss. Karmelitanek, ul. Kopernika 44 – komisja konserwatorska dot. realizacji I etapu prac konserwatorskich w drugiej zakrystii kościoła klasztornego
- Bazylika Mariacka – komisja konserwatorska dot. przebiegu prac w zakrystii bazyliki
- Szpital Dziecięcy św. Ludwika, ul. Strzelecka 2 – odbiór I etapu prac przy renowacji konserwatorskiej elewacji wraz z wymianą stolarki okiennej
- pałac bpa Erazma Ciołka, ul. Kanonicza 17 – komisja konserwatorska dot. prac przy konserwacji polichromii we wnętrzu obiektu.

* * *

12 grudnia w sali posiedzeń Urzędu Miasta Krakowa odbyły się obrady plenarne SKOZK z udziałem Prezydenta RP, Aleksandra Kwaśniewskiego, kończącego w związku z upływającą drugą kadencją patronat nad odnową zabytków Krakowa i działalnością Społecznego Komitetu. Zebranych powitał, obrady prowadził i podsumował przewodniczący Społecznego Komitetu, prof. Franciszek Ziejka. Po referacie prof. F. Ziejki „10 lat odnowy zabytków Krakowa pod patronatem Prezydenta RP, Aleksandra Kwaśniewskiego” głos zabrali prof. Jacek Majchrowski – prezydent m. Krakowa, ks. kardynał Franciszek Macharski, prof. Jan Ostrowski – dyr. Zamku Królewskiego na Wawelu, prof. Karol Musioł – rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Prezydent RP, Aleksander Kwaśniewski.

W podziękowaniu za dziesięcioletni patronat nad odnową zabytków Krakowa Prezydent m. Krakowa, prof. Jacek Majchrowski uhonorował Prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego odznaczeniem *Honoris Gratia*, rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego, prof. Karol Musioł wręczył medal Uniwersytetu a przewodniczący SKOZK, prof. Franciszek Ziejka reprint *Kodeksu Behema* z pocz. XVI w., w którym spisane zostały wszelkie prawa ówczesnego Krakowa.

* * *

15 grudnia Apolinary Kozub, były sekretarz SKOZK obchodził 85. urodziny. Z tej okazji uroczysty adres z gratulacjami i życzeniami wystosował do Jubilata przewodniczący Społecznego Komitetu, prof. Franciszek Ziejka. Adres wraz z albumem o działalności Komitetu i wiązanką kwiatów wręczył Jubilatowi Tadeusz Prokopiuk, dyr. Biura SKOZK.

* * *

20 grudnia zebrał się zespół redakcyjny Biuletynu SKOZK. Ustalono, że nr 55 będzie zawierał m.in.:

- relację i wystąpienia z trzeciej wspólnej sesji Międzynarodowego Centrum Kultury i Społecznego Komitetu „Europa wobec dziedzictwa” w dniu 18 czerwca br. oraz z posiedzenia plenarnego SKOZK z 12 grudnia 2006 r. z udziałem kończącego kadencję prezydenta RP, Aleksandra Kwaśniewskiego
- pismo SKOZK do min. Jolanty Szymanek-Deresz, szefa Kancelarii Prezydenta RP o przyznaniu środków na NFRZK na rok 2006
- artykuły nt. konserwacji kościoła św. św. Piotra i Pawła oraz nt. udziału rzemiosła w odnowie Krakowa
- informację o rozprawie habilitacyjnej dr. Bogusława Krasnowolskiego
- wspomnienia o zmarłych w ostatnim czasie członkach SKOZK
- bieżące uchwały SKOZK

* * *

29 grudnia prof. Franciszek Ziejka – przewodniczący SKOZK i Tadeusz Prokopiuk – sekretarz Społecznego Komitetu złożyli wizytę nowemu Wojewodzie Małopolskiemu – Witoldowi Kochanowi. Po przekazaniu gratulacji i życzeń przedstawiciele SKOZK poinformowali Wojewodę o celach i założeniach Społecznego Komitetu, efektach prac konserwatorskich oraz o bieżących problemach, których rozwiązywanie wymaga stałej współpracy z Wojewodą i jego służbami.

Przewodniczący Społecznego Komitetu prosił Wojewodę o pomoc w pozyskiwaniu przychylności władz państwowych i regionalnych, parlamentarzystów Małopolski oraz instytucji i środowisk opiniotwórczych dla kontynuacji procesu odnowy zabytków Krakowa w ścisłym powiązaniu z rozwojem miasta.

* * *

W grudniu odbyły się następujące komisje konserwatorskie typowania, oceny i odbioru prac, w których uczestniczyli członkowie SKOZK:

- d. dworek kapitulny, ul. Dworska 4 – odbiór prac dot. remontu dachu budynku
- kościół św. Wojciecha, Rynek Gł. – odbiór prac konserwatorskich w otoczeniu kościoła oraz komisja zaawansowania prac przy wątkach romańskich
- klasztor oo. Karmelitów „Na Piasku” – komisja konserwatorska dot. prac przy dekoracji malarskiej sklepienia w Kaplicy Matki Bożej Piaskowej w bazylice
- Akademia Ekonomiczna, bud. główny – odbiór prac dot. konserwacji i remontu elewacji skrzydła wschodniego oraz izolacji przeciwwilgociowej fundamentów budynku
- Polska Akademia Umiejętności, ul. św. Jana 26 – odbiór prac remontowo-konserwatorskich wnętrza budynku
- Akademia Rolnicza, Collegium Godlewskiego, Al. Mickiewicza 21 – odbiór I etapu konserwacji i remontu zabytkowej elewacji frontowej budynku
- kościół oo. Bernardynów – komisja konserwatorska dot. prac w prezbiterium kościoła
- Szpital Uniwersytecki UJ (I Klinika Chirurgii), ul. Kopernika 40 – odbiór prac dot. remontu elewacji wraz z wymianą stolarki okiennej (I etap) bazyliki św. Floriana – odbiór końc. prac konserwatorskich w prezbiterium bazyliki
- Zespół Szkół Ekonomicznych, d. Akademia Handlowa, ul. Kapucyńska 2 – odbiór prac dot. konserwacji elewacji i rekonstrukcji rzeźbionych detali architektonicznych na elewacjach
- klasztor ss. Wizytek, ul. Krowoderska 16 – komisja odbioru I etapu prac dot. remontu stropów poddasza w zach. skrzydle Klasztoru ss. Wizytek

- kościół oo. Pijarów – komisja odbioru końcowego remontu pokrycia dachu nad kościołem
- pałac bpa Erazma Ciołka, ul. Kanonicza 17 – komisja konserwatorska dot. prac przy polichromii we wnętrzu obiektu
- kościół św. Barbary oo. Jezuitów – komisja odbioru prac konserwatorskich przy polichromii sklepienia i ścian tarczowych w kościele
- Brama Floriańska i mury obronne – odbiór końcowy prac konserwatorskich przy ołtarzu w przechodzie w kaplicy I piętra i na górnych kondygnacjach Bramy Floriańskiej oraz wymiany pokrycia dachu z remontem więźby dachowej i konserwacji wątków ceglano-kamiennych przy murach obronnych pomiędzy Bramą Floriańską a Basztą Stolarską
- bud. Pałacu Pusłowskich UJ, ul. Westerplatte 10 – odbiór I etapu remontu parteru budynku frontowego i robót w głównej klatce schodowej
- Akademia Sztuk Pięknych, Pl. Matejki 13 – komisja odbioru prac dot. wymiany stolarki okiennej w elewacji od strony podwórca
- d. pałac Jerzmanowskich (Polska Prowincja Zakonu św. Augustyna), ul. Górników 29 – odbiór prac związanych z remontem kopuły i zadaszenia
- Małopolski Urząd Wojewódzki, ul. Basztowa 22 – odbiór I etapu remontu konserwatorskiego elewacji dziedzińca
- Collegium Novum UJ, ul. Gołębia 24 – odbiór końcowy remontu elewacji wewnętrznego dziedzińca wraz z montażem dźwigu dla niepełnosprawnych
- Bazylika Mariacka – komisja konserwatorska odbioru prac przy polichromii i detalach wystroju zakrystii
- Akademia Ekonomiczna, ul. Rakowicka – odbiór prac związanych z remontem muru granicznego
- kościół Parafii Prawosławnej, ul. Szpitalna 24 – odbiór I etapu prac związanych z rekonstrukcją stolarki okiennej i konserwacją drzwi wejściowych elewacji tylnej
- Kuria Metropolitalna, ul. Kanonicza 13 – odbiór I etapu prac związanych z remontem dot. osuszenia i zabezpieczenia budynku
- Szpital Uniwersytecki UJ (Klinika Ginekologii i Położnictwa), ul. Kopernika 23 – odbiór etapu prac związanych z remontem auli
- Wyższe Seminarium Duchowne Archidiecezji Krakowskiej, ul. Piłsudskiego 4 – odbiór I etapu prac związanych z rekonstrukcją stolarki okiennej w elewacji frontowej
- Zespół Klasztorny Sióstr Karmelitanek Bosych, ul. Łobzowska 40 – odbiór prac związanych z zabezpieczeniem struktury muru przed zamakaniem
- Zespół Klasztorny Zgromadzenia Sióstr Albertynek Posługujących Ubogim, ul. Woronicza 10 – odbiór prac dot. rekonstrukcji schodów i parapetów kamiennych.

* * *

Wpływy na konto Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa od 01.01.2005 do 31.12.2005 wyniosły 31 012 239,11 zł (w tym dotacja budżetowa poprzez Kancelarię Prezydenta RP 30 500 000,00 zł).

Biuro SKOZK

Władze, instytucje i osoby odpowiedzialne za ochronę i odnowę zabytków Krakowa

Państwowa władza konserwatorska

Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków
Małopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków – mgr inż. arch. Jan Janczykowski
Kraków, ul. Kanonicza 24
tel. 426-10-10, 426-10-11

Samorządowa władza konserwatorska

Miejski Konserwator Zabytków – mgr Jerzy Zbiegień
Kraków, ul. Kanonicza 24
tel. 431-25-45, 431-25-46

Dysponent Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa

Honorowy Przewodniczący SKOZK – prof. Tadeusz Chrzanowski
Przewodniczący SKOZK – prof. Franciszek Ziejka
Zastępcy Przewodniczącego SKOZK:
Jerzy Adamik
Dr Bogusław Krasnowolski
Doc. Andrzej Kurz
Prof. Jacek Majchrowski
Prof. Jan Ostrowski
Edward Stanisław Szymański
Prof. Jerzy Zdrada
Sekretarz Generalny SKOZK – Jerzy Breitkopf
Sekretarz SKOZK – Tadeusz Prokopiuk

Biuro SKOZK, Kraków ul. Bracka 13

tel. 422-69-99, 422-51-66, fax 422-06-77

biuro@skozk.krakow.pl

Dyrektor Biura SKOZK, sekretarz SKOZK – mgr Tadeusz Prokopiuk
Sekretarz Komisji Programowania i Oceny Realizacji,
Sekretarz Komisji Finansowej – mgr Krystyna Łaciak
Sekretarz Komisji Informacji i Inicjatyw Społecznych – mgr Maria Głaz
Sekretarz Komisji Prawno-Organizacyjnej, sekretarz redakcji Biuletynu SKOZK,
Sekretarz Komisji Rewizyjnej – mgr Anna Klasa-Kwiatkowska
Główna księgowa – Ewa Ryszkowska
Aspirant prowadząca sekretariat – Teresa Gawłowska

Zarząd Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa

Jednostka wojewody małopolskiego prowadząca obsługę Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa (inwestor zastępczy dla prac remontowo-konserwatorskich prowadzonych zarówno ze środków NFRZK, jak i zadań zleconych)

Kraków, ul. Bracka 13

Dyrektor ZRZZK — mgr inż. Tadeusz Murzyn, tel.422-30-75

Zast. Dyrektora ZRZZK — mgr inż. Zdzisław Trawiński, tel.422-49-63

Zast. Dyrektora ZRZZK — mgr Barbara Syrzistie, tel. 422-65-85

**I ty możesz wesprzeć
odnowę zabytków Krakowa
wplacając na konto
Narodowego Funduszu
Rewaloryzacji Zabytków Krakowa**

**Kredyt Bank S.A.
II Oddział Kraków
15001487-420462-121480011332**

*Osoby świadczące na rzecz NFRZK
mogą dokonane darowizny
odliczyć od swojego dochodu*

Osoby prawne świadczące na rzecz Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa mogą dokonane darowizny odliczyć od swojego dochodu przed jego opodatkowaniem, bowiem stosownie do postanowień art. 18 ust. 1 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 1993 r. nr 106 poz. 482 z późn. zm.) odliczeniu podlegają darowizny dokonane m.in. na cele kulturalne do wysokości 15% dochodu.

Także osoby fizyczne świadczące na rzecz Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa mogą darowizny dokonane na ten cel, odliczyć od swojego dochodu przed jego opodatkowaniem do wysokości łącznie 15% dochodu zgodnie z przepisami art. 26 ust. 1 pkt 9 lit. a) ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 1993 r. nr 90 poz. 416 z późn. zm. — ostatnia zmiana 1997 r., Dz. U. nr 141 poz. 943).

1. Spotkanie ustępującego prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego z członkami SKOZK. Sala obrad Urzędu Miasta Krakowa, 12 grudnia 2005 r.

2. Wystąpienie prezydenta RP na spotkaniu z członkami SKOZK

3. Odnowiona sadzawka św. Stanisława przed kościołem oo. Paulinów na Skalce

4. Elewacja Filharmonii Krakowskiej po renowacji

5. Jeden z odnowionych budynków projektu Jana Sas Zubrzyckiego w zespole klasztornym ss. Albertynek przy ul. Woronicza 10

6. Prezbiterium w kościele św. Floriana po konserwacji

7. Odnowione sklepienie prezbiterium kościoła oo. Bernardynów w części chóru zakonnego

8. Detal odrestaurowanej fasady pałacu Tyszkiewiczów, ul. Garbarska 1

9. Odnowiona elewacja pałacu Tyszkiewiczów

10. Fragment odrestaurowanych fresków ze sklepienia zakrystii w kościele Mariackim

11. Odnowiony dziedziniec Collegium Novum UJ wraz z windą dla niepełnosprawnych

12. Nawa główna kościoła świętych Piotra i Pawła po kompleksowej renowacji

13. Odnowiony chór muzyczny w kościele świętych Piotra i Pawła

14. Fragment sklepienia nawy głównej kościoła św. Barbary po konserwacji